100 MÖVZU 1000 HƏDİS

Bismillahir rəhmanir rəhim

MƏSUMLARDAN HƏDİSLƏR

Toplayan:

Əli Həmədani

Tbilisi 2016

Məsumlardan Hədislər

Toplayan: ***Əli Həmədani***

1-Allahı tanıma

[illegible]

2-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Əməllərin ən yaxşısı Allahı tanımaqdır. Elm, əməlinin az və ya çox olmasından asılı olmayaraq sənə xeyir verər. Nadanlıq isə əməlinin az və çox olmasına baxmayaraq sənə mənfəət verməz.” [1]

[illegible]

3-İmam Əli(ə): -“Əgər fikrini bir yerə yığıb yollarını arasan, görərsən ki, qarışqanı yaradan elə həmin xurma ağacını da yaradandır. (Bu yaranış) onlarda işlənmiş məharətli bir zərifliyi və seçimi göstərir. Onlar böyük-kiçik, ağır-yüngül, güclü-zəif olmalarına baxmayaraq, yaranışda Allah üçün eynidirlər.” [2]

[illegible]

4-İmam Rza(ə): - “Dedim Allah lətifdir, çünki lətafəti yaratmışdır və lətif olan şeylərə agahdır. Onun yaratdıqlarının əsər-əlamətini həm incə, həm də incə olmayan bitkilərdə, xırda və böyük canlılarda, ağcaqanad və ondan da kiçik olan, gözlə görünməsi mümkün olmayıb erkək və dişiliyi bilinməyən heyvanlarda görmürsənmi?!. Onun yaratdıqlarında incəlik və lətafəti gördükdə, bildim ki, bu yaranmışların yaradanı da lətifdir.”[3]

---

[1] *Kənzul-ummal, cild-11, səh.-143, hədis-28731*

[2] *Nəhcul-bəlağə, xutbə-184*

[3] *Əl-Tovhid, səh.-63*

[illegible]

5-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Allah yeri və göyləri yaratdığı zaman hər biri göylərlə yerin arasını əhatə edə bilən yüz rəhmət də yaratdı. Onlardan birini yerdə qərar verdi. Məhz o rəhmətlə ana öz balasına, vəhşi heyvanlar bir-birinə və quşların bəzisi digərinə məhəbbət göstərir. Doxsan doqquzu isə Qiyamətə qalmışdır. Qiyamət günü olduqda bu bir rəhmət də onlara qoşular.” [1]

[illegible]

6-İbn Əbil Ovca İmam Sadiqdən(ə) soruşdu: -“Nəyə görə Allah Özü pərdə arxasına çəkilmiş və insanlar üçün peyğəmbər göndərmişdir?” İmam buyurdu: -“Vay olsun sənə! Qüdrətini elə sənin özündə sənə göstərən kəs pərdə arxasında ola bilərmi?! Səni yoxdan yaratmış, kiçik olduqdan sonra böyütmüş, zəiflikdən sonra qüvvəli etmişdir...” İbni Əbil Ovca deyir: -“Həzrət mənim vücudumda olan ilahi qüdrət-nişanələrini biri-digərindən sonra sayır, mənsə onların heç birini inkar edə bilmirdim. Elə bilirdim ki, indicə Allah mənimlə onun arasında zahir olacaqdır.”[2]

[illegible]

7-İmam Əli(ə): -“(Bütün dünyadakı) su damlalarının , göydə olan ulduzların, küləyin havada səpələdiyi tozların sayı, qarışqanın daş üstündə etdiyi

[1] Nəhcul-fəsahə, hədis-781
[2] Əl-Tovhid, səh.-127

hərəkət və zülmətli gecədə yatması Ona (Allaha) gizli deyildir. Yarpaqların töküldüyü yeri və göz qırpımlarını da bilir."[1]

[illegible]

8-İmam Əli(ə): -"(Allah) qəlblərində sirr saxlayanların sirrini, pıçıltı ilə söhbət edənlərin sözünü, xatirələrdə (qəlblərdə) olan gümanları və yəqinə əsaslanıb qəbul edilən hər bir qərarı bilir." [2]

[illegible]

9-İmam Əli(ə): -"İnsanların içində Allahı daha çox tanıyanlar -Ondan çox şey istəyənlərdir." [3]

[illegible]

10-İmam Əli(ə): -"Yaxşı olar ki, mütəal Allahı tanıyan bir insan qəlbini heç vaxt Ona olan ümid və xofdan boş qoymasın." [4]

2- Allahı yad (zikr) etmək

[illegible]

1-İmam Əli(ə): -"Allahı yad etmək ağıla rahatlıq, qəlbə nur verir və rəhməti nazil edir."[5]

[illegible]

2-İmam Əli(ə): -"Allahı tam ixlasla yad edərək gözəl yaşayış əldə edin və onunla nicat yolunu (ötüb) keçin."[6]

[illegible]

[1] *Nəhcul-bəlağə, xutbə-178*
[2] *Nəhcul-bəlağə, xutbə-91*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-451, hədis-3260*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-6, səh-441, hədis-10926*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-66, hədis-1858*
[6] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-39, hədis-16*

3-Rəsuli-Əkrəm(s): -Hər kəs Allaha itaət edərsə, namaz qılması, oruc tutması və Quran oxuması az olsa belə, Onu yad etmişdir."[1]

[illegible]

4-İmam Səccad(ə) Allahın buyurduğu –"Ləzikrullahi əkbər" (Allahı yad etmək daha böyükdür) kəlamı haqqında buyurur: -"(Məqsəd) Allahı, Onun halal və haram buyurduğu şeylərlə üzləşdikdə yad etməkdir."[2]

[illegible]

5-İmam Baqir(ə): -"Möminlər sanki fikir və ibrət əhli olan fəqihlərdir: -Qulaqlarıyla eşitdikləri sözlər onları Allahı yad etməkdən (zikrindən) kar (qafil) edə bilməz, gözləriylə gördükləri zinətlər Allahı xatırlamaqdan ayıra bilməz."[3]

[illegible]

6-İmam Sadiq(ə): -"Cəlal və izzət sahibi olan Allah Musaya belə vəhy etdi: -Heç vaxt (heç bir halda) Məni yaddan çıxarma və malının çoxluğuna şad olma (fərəhlənmə). Məni yaddan çıxarmaq qəlbləri daşlaşdırır. Var-dövlətin çoxluğu ilə günah da çox olar."[4]

[illegible]

7-İmam Səccad(ə): -"Həqiqətən, qarnın dolu olması, iradənin süstlüyü, toxluq məstliyi, qüdrət sahibi olmaq yaxşı əməlin qarşısını alır, sahibini tənbəlləşdirir və (Allahı) yad etməyi yaddan çıxarır."[5]

[illegible]

---

[1] *Biharul-ənvar, cild-77, səh-86, hədis-3*
[2] *Nurus-səqələyn, cild-4, səh-162, hədis-61*
[3] *Biharul-ənvar, cild-73, səh-36, hədis-17*
[4] *Əl-Kafi, cild-8, səh-45, hədis-8*
[5] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-129, hədis-1*

8-İmam Səccad(ə): -“Ey O kəs ki, yad olunması zikr əhli üçün şərəfdir. Ey O kəs ki, şükür olunması şükür edənlər üçün qurtuluşdur. Ey O kəs ki, itaət olunması itaət edənlər üçündür! Muhəmməd və Ali-Muhəmmədə salavat göndər! Qəlblərimizi Öz zikrinə məşğul etməklə hər hansı başqa bir zikrdən uzaq et!”[1]

[illegible]

9-İmam Baqir(ə): -“Dilin zikri (Allaha) həmd və səna, nəfsin zikri (Allah yolunda) çalışmaq və əzaba dözməkdə, ruhun zikri (Allaha qarşı günah etmədən) qorxu və (Onun rəhmətinə) ümiddə, qəlbin zikri düz danışmaq və səmimiyyətdə, əqlin zikri tə`zim və həyada, mərifətin zikri (qəzavü-qədərə) təslim və razı olmaqda, batinin zikri isə görmə və görüşmədədir.”[2]

[illegible]

10-Rəsuli-Əkrəm(s): -“İzzət və Cəlal Sahibi olan Allah buyurur: -Əgər bəndəmin əsas işi Məni yad etmək olarsa, onun istək və ləzzətini Məni yad etməkdə qərar verərəm. İstək və ləzzətini Məni yad etməkdə qərar verdikdə o Mənə aşiq olar və Mən də ona aşiq olaram; Mənimlə onun arasında olan hicabı aradan qaldırıb Öz məhəbbətimi ona qələbə edərəm, (nəticədə) başqaları səhv etdiyi zaman o, səhv etməz. Belə şəxslərin kəlamı peyğəmbər kəlamı kimi olar. Onlar doğrudan da qəhrəmandırlar.”[3]

3- Allahla əlaqə

[illegible]

[1] *Səhifətun Səccadiyyə, dua-11*

[2] *Mişkatul-ənvar, səh-113*

[3] *Kənzul-ummal, cild-1, səh.-433, hədis-1872*

1-İmam Əli(ə): -“Hər vaxt bəndə bir şey oxumaq, yaxud bir işi görmək istəyərsə, “Bismillahir rəhmanir rəhim” desin. Belə olduqda o işdə bərəkəti artar.”[1]

[illegible]

2-İmam Sadiq(ə): -“İşini Allaha tapşıran şəxs həmişə rahatlıqda, asudə və səmərəli həyatda olar. İşini həqiqətən Allaha tapşıran kəsin bütün himməti təkcə Allahdır.”[2]

[illegible]

3-İmam Əli(ə): -“Hər kim özü ilə Allahın arasını düzəldərsə, Allah da onunla xalqın arasını düzəldər.”[3]

[illegible]

4-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Allah sizin üzünüzə və mal-dövlətinizə yox, qəlblərinizə və əməllərinizə baxır.”[4]

[illegible]

5-İmam Əli(ə): -“Xoş olsun o kəsin halına ki, əməlini, elmini, istəyini, düşmənçiliyini, almasını, verməsini, danışmasını, susmasını, işini və sözünü Allaha görə xalis edə!”[5]

[illegible]

6-İmam Əli(ə): -“Hər kəs bir şeydən Allaha görə əl çəksə, əvəzində Allah da ondan yaxşısını ona verər.”[6]

[illegible]

---

[1] *Biharul-ənvar, cild-92, səh-242, hədis-47*
[2] *Misbahuş-şəriə, cild-1, səh-175, hədis-83*
[3] *Biharul-ənvar, cild-71, səh-366, hədis-12*
[4] *Əl-Əmali lil-Tusi, cild-1, səh-536, hədis-1162*
[5] *Tuhəful-uqul, səh-100*
[6] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-395, hədis-8909*

7-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Pərvərdigara! Öz məhəbbətini, Səni sevənlərin məhəbbətini və Səni sevməyə səbəb olan hər bir şeyin məhəbbətini mənə ruzi et. Öz məhəbbətini mənə sərin sudan da sevimli et.”[1]

[illegible]

8-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Kim Allah barəsində xoşgüman olsa, Allah da onun haqqında xoşgüman olar.”[2]

[illegible]

9-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Hər kəs qırx gün Allaha görə ixlaslı olarsa, hikmət çeşmələri qəlbindən dilinə axar.”[3]

[illegible]

10-İmam Sadiq(ə): -“Hər kəs Allahdan xeyir istəyib, Onun verəcəyinə razı olarsa, Allahın ona xeyir verəcəyinə arxayın olsun.”[4]

4-Quran

[illegible]

1-Rəsuli-Əkrəm(s): -“ Quran çox oxunulan evdə xeyir çox olar, ev əhli üçün genişlik yaranar, asiman ulduzları yer əhli üçün işıq saçdığı kimi, o da (ev) asiman əhli üçün işıq saçar.”[5]

[illegible]

2-Rəsuli-Əkrəm(s): -«Agah olun! Quranı öyrənib başqasına öyrədən və ona əməl edən şəxsi mən arxamca behiştə aparıb ona yol göstərərəm.» [6]

---

[1] *Muhəccətul-bəyza, cild-8, səh-5*
[2] *Biharul-ənvar, cild-70, səh-374, hədis-42*
[3] *Nəhcul-fəsahə, hədis-2836*
[4] *Əl-Kafi, cild-8, səh-241, hədis-330*
[5] *Əl-Kafi, cild-2, səh-610, hədis-1*
[6] *Kənzul-ummal, cild-1, səh.-531, hədis-2375*

[illegible]

3-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Ey övladım! Quran oxumaqdan qafil olma, belə ki, Quran qəlbləri dirildib çirkin işlərdən saxlayır.”[1]

[illegible]

4-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Əgər xoşbəxt yaşamaq, şəhidlər kimi ölmək, həsrət günündə nicat tapmaq, yandırıcı gündə gölgələnmək, azğınlıq günündə hidayət tapmaq istəyirsinizsə Quran öyrənin. Çünki Quran mehriban Allahın kəlamı, şeytandan qoruyucu (əməllər çəkildikdə) tərəzinin ağır tərəfidir.”[2]

[illegible]

5-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Sözün ən düzü, moizələrin (nəsihətlərin) təsir edəni və hekayələrin ən gözəli Allah kitabıdır.”[3]

[illegible]

6-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Hər kəs Allah rizası (razılığı) və dini bilmək üçün Quran oxuyarsa, onun savabı bütün mələklərə, peyğəmbərlərə və mürsəllərə verilən savab qədər olar.”[4]

[illegible]

7-İmam Əli(ə): -“Allah kitabından möhkəm tutun... Ona əməl edən kəs hamıdan irəli keçibdir.”[5]

[illegible]

---

[1] *Kənzul-ummal, cild-2, səh.-291, hədis-4032*
[2] *Camiul-əxbar, səh-41*
[3] *Biharul-ənvar, cild-77, səh-116, hədis-8*
[4] *Vəsailuş-şiə, cild-6, səh-183, hədis-7683*
[5] *Nəhcul-bəlağə, xutbə-155*

8-İmam Əli(ə): -“Bilin ki, gələcəyin elmi, keçmişin xəbərləri, dərdlərinizin dərmanları və aranızda olan nizam-intizamınız Quranda vardır.”[1]

9-İmam Əli(ə): -“Quranın zahiri gözəl, batini dərindir. Onda olan əcaib fani olmaz, qəribəliklər sona çatmaz, qaranlıqlar (bilinməyən məchullar) yalnız onunla aydınlaşar.”[2]

10-İmam Sadiq(ə): -“Hər kəs haqqı Quranla tapmazsa, fitnələrdən amanda qala bilməz.”[3]

5- Peyğəmbər

1-İbn Şəhr Aşubun mənaqibindən: -“Rəsuli-Əkrəm(s) hələ peyğəmbərliyə seçilməmişdən iyirmi peyğəmbər xüsusiyyətlərini özündə bir yerə yığmışdı. Əgər onlardan biri bir nəfərdə olsaydı onun böyüklüyünə dəlil olardı o ki, qala onların hamısı bir nəfərdə olsun: -O(s) əmin, sadiq, mahir, əsil, şərif, uca məqamlı, fəsahətli, xeyirxah, ağıllı, fəzilətli, abid, zahid, səxavətli, şücaətli, qane, təvazökar, həlim, mehriban, qeyrətli, səbirli, razılaşan, xoş əxlaq idi. Münəccimlər, kahinlər və gələcəkdən xəbər verənlərlə oturub durmazdı.”[4]

[1] *Nəhcul-bəlağə, xutbə-157*
[2] *Nəhcul-bəlağə, xutbə-17*
[3] *Əl-Məhasin, cild-1, səh-341, hədis-702*
[4] *Əl-Mənaqib li Ibni Şəhraşub, cild-1, səh-107*

[illegible]

2-İmam Əli(ə) Peyğəmbərin(s) barəsində buyurur: -"Öz təbabəti ilə gəzən təbibdir, məlhəmini yaxşı hazır etmiş, təbabət alətləri onunladır. Ehtiyac olan yerlərdə, (o cümlədən) kor olmuş qəlblərdə, kor olmuş qulaqlarda, lal olmuş dillərdə ondan istifadə edir. Öz dərmanı ilə qafil olan yerlərdə, heyran qalmış məkanları axtarıb dərman edir..."[1]

[illegible]

3-Kə`bul-əhbar: -"Tövratda belə oxuyurduq: -"Muhəmməd(s) seçilmiş peyğəmbərdir. (O) nə tünd əxlaqlıdır, nə kobud, nə bazarlarda hay-küy salandır, nə pisliyə pisliklə cavab verəndir. O əvf edib bağışlayandır."[2]

[illegible]

4-İmam Hüseyn(s): -"Peyğəmbər(s) onunla oturanların hər birinin payını özünə verən idi. Onlardan hər biri elə bilirdi ki, o peyğəmbər üçün hamıdan hörmətlidir."[3]

[illegible]

5-İmam Əli(ə): -"O(s) peyğəmbərlərin sonuncusu, insanların ən səxavətlisi, ən geniş ürəklisi, ən düz danışanı, ən vəfalısı, ən əxlaqlısı, ən gözəl rəftara malik idi. İlk dəfə görən şəxs onu heybətli görür, tanıyandan sonra isə ona aşiq olurdu. Onun haqqında deyirdi: -nə ondan öncə, nə də sonra Onun kimisini görməmişəm."[4]

---

[1] *Nəhcul-bəlağə, xutbə-108*
[2] *Əl-təbəqatul-kubra, cild-1, səh-360*
[3] *Biharul-ənvar, cild-16, səh-152, hədis-16*
[4] *Biharul-ənvar, cild-16, səh-190, hədis-16*

[illegible]

6-Ayişə: -“Peyğəmbər(s) insanların ən gözəl əxlaqlısı və ən hörmətlisi idi. O, sizin kimilər kimi bir kişi idi, bu fərqlə ki, dodağında həmişə təbəssüm olardı.”[1]

[illegible]

7-İbn Şəhr Aşub mənaqibdə: - “Peyğəmbər(s) oturub-duranda həmişə Allahı yad edərdi.”[2]

[illegible]

8-Davub ibn Hüseyn: -“O peyğəmbər(s) haqqında deyir: -O(s) öz qovmünün arasında hamıdan mürüvvətli, gözəl əxlaqlı, xoş rəftarlı, yaxşı qonşu, böyük helimli, əmanətdar, düz danışan, pis işlər görməkdən və əzab-əziyyət etməkdən uzaq idi. Bir kəslə dava-dalaş etməsi görsənməmişdi. Bütün bu sifətləri Allah onda cəm etdiyinə görə qövmü onu “Əmin” çağırırdı. Çox vaxt Məkkədə onu “Əmin” adıyla yad edirdilər.”[3]

[illegible]

9-Ayişə: -“Rəsuli-Əkrəmin(s) daha çox acığı gəldiyi şey yalan idi. Səhabələrindən birinin yalan danışmasını bildikdə, tövbə edənə qədər ondan uzaq olardı.”[4]

[illegible]

---

[1] *Əl-təbəqatul-kubra, cild-1, səh-365*
[2] *Əl-Mənaqib li Ibni Şəhraşub, cild-1, səh-127*
[3] *Əl-təbəqatul-kubra, cild-1, səh-121*
[4] *Əl-təbəqatul-kubra, cild-1, səh-378*

10-İbn Şəhr Aşub Mənaqibdə: -"Rəsuli-Əkrəm(s) fəqirlərlə oturub, miskinlərlə çörək yeyərdi." [1]

6- İmamlar

[illegible]

1-Rəsuli-Əkrəm(s): -"Mən sizə iki qiymətli və ağır şey qoyuram. Allah kitabı və itrətim (Əhli-beytim(ə)). Əgər onlardan tutsanız (itaət etsəniz), heç zaman azmazsınız (haqdan kənara çıxmazsınız)."[2]

[illegible]

2-Rəsuli-Əkrəm(s): -"Əhli beytimin məsəli Nuhun(ə) gəmisinin məsəli kimidir. Hər kəs ona daxil olarsa nicat tapar, ondan uzaq olansa qərq olar."[3]

[illegible]

3-İmam Rza(ə): -"Əgər insanlar kəlamımızın gözəlliyini bilsəydilər, bizə itaət edərdilər." [4]

[illegible]

4-İmam Baqir(ə): -"Hər kəs sübh etdiyi zaman bizim məhəbbətimizin sərinliyini qəlbində hiss edərsə, Allaha ilk nemәti üçün şükür etsin. İlk nemətin nə olmasını soruşduqda buyurdu: -Halalzadə olmaqlıq."[5]

[illegible]

5-İmam Sadiq(ə): -"Biz uşaqlarımıza namaz qılmalarını sifariş etdiyimiz kimi, Fatimə (ə.s)-ın təsbihini də çevirməyi əmr edirik. Belə isə, bu işdə möhkəm ol. Bu işdə möhkəm olmayan bədbəxt olar."[6]

---

[1] *Əl-Mənaqib li Ibni Şəhraşub, cild-1, səh-127*
[2] *Qayətul-məram, cild-1, səh-115*
[3] *Əl-Əmali lil-Tusi, səh-349, hədis-721*
[4] *Biharul-ənvar, cild-2, səh-30, hədis-13*
[5] *Əl-Əmali lis-Səduq, cild-1, səh-652, hədis-755*
[6] *Əl-Kafi, cild-3, səh-343, hədis-13*

[illegible]

؟

6-İmam Hüseyn(s): -“Hər kəs məni şəhadətimdən sonra ziyarət edərsə, qiyamət günü onu ziyarət edərəm. Əgər odda belə olmuş olsa, onu çıxararam.”[1]

[illegible]

7-İmam Sadiq(ə): -“Bizdən deyil o kəs ki, yüz min nəfərlik, ya daha artıq əhalisi olan bir şəhərdə yaşaya və həmin şəhərdə ondan da təqvalı bir kəs ola.”[2]

[illegible]

8-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Məhdi(ə.c) mənim övladımdır. O, qeybdə olacaqdır. Zühur etdiyi zaman yer üzünü (əvvəllər zülm tutduğu kimi) ədalət tutacaqdır.”[3]

[illegible]

9-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Həqiqətən Allah məni, Əlini, Fatiməni, Həsən və Hüseyni və imamları bir nurdan yaratmışdır.”[4]

[illegible]

10-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Mənim bədənimin bir hissəsi (övladlarımdan biri) Xorasanda dəfn olacaqdır. Onu ziyarət edən hər bir giriftar şəxsin giriftarçılığı həll olunar, hər bir günahkar şəxsin günahları bağışlanar.”[5]

---

[1] *Əl-muntəxəb lit-Turəyhi, səh-70*
[2] *Əl-Kafi, cild-2, səh-78, hədis-10*
[3] *Muntəxəbər-əsər, cild-1, səh-249, hədis-8*
[4] *Camiul-əxbar, səh-46*
[5] *Mən la yəhzuruhul-fəqih, cild-2, səh-583, hədis-3187*

7- Namaz

[illegible]

1-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Nə qədər ümmətim bir-birinə məhəbbət edib, namaz qılıb, zəkat verib, qonaq-sevərlik edərsə həmişə xeyirdə olacaqdır.”[1]

[illegible]

2-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Namaz hər bir xeyirin açarıdır.”[2]

[illegible]

3) Rəsuli-Əkrəm(s): -“Namazı əvvəl vaxtda qılmaq Allahın razılığına, orta vaxtda qılmaq Onun rəhmətinə, axır vaxtda qılmaqsa Onun bağışlamasına səbəbdir.”[3]

[illegible]

4-Ey insanlar: -“Namaz qılan adam Uca Allahı ilə munacat edir, belə isə, bilməlidir ki, munacatı (dediyi) nədir.”[4]

[illegible]

5-İmam Əli(ə): -“Əgər namaz qılan nə qədər rəhmətlə əhatə olmasını bilsə, başını səcdədən qaldırmaz.”[5]

[illegible]

6-İmam Əli(ə): -“Nədə və nəyin üstündə namaz qılmana fikir ver, əgər halal olmasa qəbul olmaz.”[6]

[illegible]

---

[1] *Əl-Əmali lit-Tusi, səh-647, hədis-1340*
[2] *Əl-Firdovs, cild-2, səh-404, hədis-3796*
[3] *Sunənul-Darqutni, cild-1, səh-201, hədis-974*
[4] *Musnədu Ibni Hənbəl, cild-2, səh-129*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-116, hədis-7592*
[6] *Tuhəful-uqul, səh-174*

7-İmam Sadiq(ə): -“Allah hər kəsdən bircə namaz qəbul edərsə, ona əzab verməz, həmçinin əgər bir kəsin hər hansı bir yaxşı əməlini qəbul edərsə ona əzab verməz.”[1]

[illegible]

8-İmam Sadiq(ə): -“Hər namazın ardınca çevirilən Fatimə (ə.s)-ın təsbihi, mənim üçün hər gün qılınan min rükət namazdan əzizdir.”[2]

[illegible]

9-İmam Sadiq(ə): -“Şükür səcdəsi hər bir müsəlmana vacibdir. Onunla namaz tamam, Pərvərdigar də razı olur. Mələklər isə heyrətə gəlir.”[3]

[illegible]

10-İmam Sadiq(ə): -“Haqqı deyən insan üç xislətlə tanınır; -yoldaşlarının kimliyi, namazının necəliyi və namazını nə vaxt qılmasıyla.”[4]

8-Oruc

[illegible]

1-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Behiştin “Rəyyan” adlanan qapısı vardır, oradan yalnız oruc tutanlar daxil olarlar.”[5]

[illegible]

2-Rəsuli-Əkrəm(s): -«Oruc tutun, sağlam olun.»[6]

[illegible]

---

[1] *Əl-Kafi, cild-3, səh-266, hədis-11*
[2] *Əl-Kafi, cild-3, səh-343, hədis-15*
[3] *Ət-Təhzib, cild-2, səh-110, hədis-183*
[4] *Əl-Məhasin, cild-1, səh-396, hədis-885*
[5] *Məanil-əxbar, səh-409*
[6] *Nəhcul-fəsahə, hədis-1854*

3-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Oruc tutanı doyuran kəsə, Allah mənim hovuzumdan şərbət nəsib edər və o bir daha susamaz.”[1]

[illegible]

4-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Pərvərdigara! Sənin üçün oruc tutub, sənin ruzinlə iftar etdik. Belə isə, bizdən qəbul et. Susuzluq getmiş, damarlar şadlanmış, əcri qalmışdır.”[2]

[illegible]

5-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Oruc hər kəsi iştahası çəkdiyi yeməkdən saxlarsa, Allahın öhdəsinədir ki, onu behişt yeməkləri ilə yedirib şərabından su içirsin.”[3]

[illegible]

6-İmam Əli(ə): -“Oruc yalnız yemək və içməkdən qalmaq deyildir. Bu, Allahın xoşu gəlmədiyi bütün şeylərdən uzaq olmaq deməkdir.”[4]

[illegible]

7-İmam Əli(ə): -“Oruc tutan adamın yatması ibadət, susması təsbih, duası qəbul olmuş, əməli isə iki bərabərdir. Onun iftar zamanı etdiyi dua rədd olunmaz.”[5]

[illegible]

---

[1] *Dəaimul-Islam, cild-1, səh-269*
[2] *Əl-Kafi, cild-4, səh-95, hədis-1*
[3] *Biharul-ənvar, cild-40, səh-331, hədis-13*
[4] *Nəhcul-bəlağənin şərhi, cild-20, səh-299*
[5] *Əd-dəavat lil-Rəvəndi, səh-27*

8-İmam Sadiq(ə): -“Oruc tutmanın səbəbi varlı ilə kasıbın bərabər olması üçündür. Çünki varlı adam aclıq çəkməmişdir ki, fəqirə rəhm etsin. O hər vaxt hər nə istəyibsə, onu ələ gətiribdir.”[1]

[illegible]

9-İmam Sadiq(ə): -“Oruc dünya xəstəliklərinin qarşısında qalxan, axirət əzabındansa hicabdır.”[2]

[illegible]

10-İmam Sadiq(ə): -“Oruc ağızdan xeyirdən başqa bir söz çıxmaz.” [3]

9-Əmr be məruf (yaxşılıqlara dəvət etmək) və nəhy əz münkər(pisliklərdən çəkindirmək)

[illegible]

1-İmam Əli(ə): -“Bütün gözəl əməllər və Allah yolunda cihad etmə “əmr be məruf” və “nəhy əz münkər”in yanında dəryada olan kiçik damcıya bənzər.”[4]

[illegible]

2-İmam Əli(ə): -“Əmr be məruf” və “nəhy əz munkər” nə əcəli yaxınlaşdırar, nə də ruzini azaldar, əksinə onlar savabı artırar, əcri böyüdərlər. Bunların ən yaxşısı zalım bir hakimin yanında haqq söz deməkdir.”[5]

[illegible]

3-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Hər vaxt “əmr be məruf” və “nəhy əz munkər” edilməz Əhli-beytimin seçilmişlərinə itaət olunmazsa, Allah onlara ən

[1] *Biharul-ənvar, cild-96, səh-371, hədis-53*
[2] *Mustədrəkul-vəsail, cild-7, səh-369, hədis-8441*
[3] *Biharul-ənvar, cild-96, səh-325, hədis-15*
[4] *Nəhcul-bəlağə, hikmət-374*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-611, hədis-3648*

pislərini hakim edər, o zaman (insanların) yaxşıları dua edərlərsə də, duaları qəbul olunmaz."[1]

[illegible]

4-Rəsuli-Əkrəm(s): -"Əmr be məruf və nəhy əz münkəri yalnız o şəxs edər ki, onda üç xislət olmuş olsun: -"Əmr deməsində və nəhyində xoş əxlaqlı, əmr və nəhyində ədalətli, əmr və nəhyinə alim olsun."[2]

[illegible]

5-İmam Əli(ə): -"Əmr be məruf edən şəxs möminin arxasını möhkəm edər, nəhy əz munkər edən şəxs isə münafiqin burnunu yerə sürtmüş olar və onun hiyləsindən (camaatı) amanda saxlar."[3]

[illegible]

6-Rəsuli-Əkrəm(s): -"Nə qədər ki, insanlar "əmr be məruf" və "nəhy əz munkər" edib, yaxşı işlər görməkdə və təqvalı olmaqda bir-birlərinə kömək edərlərsə, xeyir və səadətdə olacaqlar. Amma əgər bu işləri görməsələr bərəkətləri çəkilər, bir-birlərinin canına düşərlər - bu vaxt nə yer üzündə, nə də asimanda heç birköməkçiləri olmaz."[4]

[illegible]

7-İmam Baqir(ə): -"Allah taala Şüeyb peyğəmbərə vəhy etdi: Sənin ümmətindən yüz min nəfərə əzab verəcəyəm: -Onlardan qırx mini şər və günahkar, altmış mini isə yaxşı insanlardır. (Şüeyb) dedi: -"İlahi, günah-

---

[1] *Əl-Əmali lis-Səduq, səh-245*
[2] *Biharul-ənvar, cild-100, səh-87, hədis-64*
[3] *Əl-Kafi, cild-4, səh-95, hədis-1*
[4] *Təhzibul-əhkam, cild-6, səh-181, hədis-22*

karların haqqıdır, bəs yaxşılar nə üçün?" Allah taala vəhy edib buyurdu: -Onlar günah əhli ilə yola getdilər və Mənim qəzəbim üçün qəzəblənmədilər."[1]

[illegible]

8-Rəsuli-Əkrəm(s): -"Sizlərdən hər kəs munkər (pis bir iş) gördükdə onu əli ilə əgər bacarmasa dili ilə, (onu da) bacarmasa qəlbi ilə çəkindirsin. (Qəlbi ilə) çəkindirmə imanın ən aşağı mərtəbəsidir."[2]

[illegible]

9-İmam Baqir(ə): -"Əmr be məruf" və "nəhy əz munkər" peyğəmbərlərin yolu, salehlərin rəftarıdır. Elə bir böyük, vacib əməldir ki, başqa vaciblər ona bağlıdır. Onunla yollar amanda qalar, kəsblər halal olar, zorla əldən alınmışlar qaytarılar, Haqq düşməndən alınar, işlər də qaydasına düşər."[3]

[illegible]

10-Rəsuli-Əkrəm(s): -"Əmr be məruf" və "nəhy əz munkər" edən kəs Allahın və Onun peyğəmbərinin yer üzündə olan xəlifəsidir."[4]

10-Cihad

[illegible]

1-İmam Əli(ə): -"Cihad behişt qapılarından olan bir qapıdır. Allah (o qapını) məxsus dostları üçün açar. O, təqva libası, Allahın bərk zirehi və möhkəm qalxanıdır."[5]

---

[1] *Əl-Kafi, cild-5, səh-56, hədis-1*
[2] *Nəhcul-fəsahə, hədis-3010*
[3] *Əl-Kafi, cild-5, səh-56, hədis-1*
[4] *Mustədrəkul-vəsail, cild-12, səh-179, hədis-13817*
[5] *Nəhcul-bəlağə, xutbə-27*

[illegible]

2-İmam Əli(ə): -“Allah cihadı vacib edib böyük saymış, Özünə kömək və köməkçi qərar vermişdir. And olsun Allaha, dünya və din onunla düzələr.”[1]

[illegible]

3-İmam Əli(ə): -“Həqiqətən Allah bəziləri üçün öldürülməni, bəziləri üçünsə ölümü qərar vermişdir. Hamının axırı Allahın onun üçün yazdığı kimi yetişəcəkdir. Xoş olsun Onun yolunda cihad edənlərə və Onun itaətində öldürülənlərə.”[2]

[illegible]

4-İmam Əli(ə): -“Allah yolunda əllərinizlə, əgər mümkün olmasa dillərinizlə, o da mümkün olmasa qəlbinizlə cihad edin.”[3]

[illegible]

5-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Bir gecə Allah yolunda keşik çəkmək min gecə oyaq qalıb gecələri ibadətlə, gündüzləri isə oruc tutmaqla keçirməkdən yaxşıdır.”[4]

[illegible]

6-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Ən gözəl cihad gün ərzində heç kəsə zülm etməmək fikrində olmaqdır.”[5]

[illegible]

7-İmam Əli(ə): -“Qadının cihadı ərinə yaxşı baxmaqdır.”[6]

---

[1] *Vəsailuş-şiə, cild-11, səh-9, hədis-15*
[2] *Nəhcul-bəlağənin şərhi, cild-3, səh-184*
[3] *Biharul-ənvar, cild-100, səh-49, hədis-32*
[4] *Kənzul-ummal, cild-4, səh.-326, hədis-10730*
[5] *Əl-Məhasin, cild-1, səh-292, hədis-1449*
[6] *Xisal, səh-620*

[illegible]

8-İmam Əli(ə): -“Şəhvətinlə cihad et, qəzəbinə qalib gəl, pis adətinlə müxalif ol ki, nəfsin saflaşsın, ağlın kamil olsun və Allahdan alacağın savab tamamlansın.”[1]

[illegible]

9-İmam Əli(ə): -“Çalışın, zəhmət çəkin hazır olun və özünüzə (səfərə çıxmaq üçün) bu dünyada lazım olanları hazırlayın. Dünya həyatı sizdən qabaqkıları aldatdığı kimi, sizi də aldatmasın.”[2]

[illegible]

10-İmam Baqir(ə): -“Bir kişi (İmamdan) belə soruşub dedi: -Mən əməli zəif, namazı və orucu az olan bir adamam. Amma çalışıram ki, yeməyim və evlənməyim halal olsun. İmam buyurdu: -Qarnın və qarın altının iffətindən də gözəl hansı cihad ola bilər?”[3]

11-Təvəkkül.

[illegible]

1-İmam Əli(ə): -“Allaha təvəkkül etmək hər pislikdən nicat tapmaq, hər bir düşməndən qorunmaqdır.”[4]

[illegible]

2-İmam Əli(ə): -“Allaha təvəkkül edənə çətinlik asan gələr, səbəblər (vasitələr) onun üçün yüngülləşər.”[5]

[illegible]

---

[1] *Qurərul-hikəm, fəsil-3, səh-365, hədis-4760*
[2] *Nəhcul-bəlağə, xutbə-230*
[3] *Əl-Məhasin, cild-1, səh-292, hədis-448*
[4] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-79, hədis-56*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-425, hədis-9028*

3-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Allah Ona təvəkkül edənə kifayət edər və gümanı gəlmədiyi yerdən ruzisini yetirər.”[1]

[illegible]

4-İmam Sadiq(ə): -“Qənaət və izzət dolanarlar, təvəkkülə yetişdikləri zaman oranı özlərinə vətən edərlər.”[2]

[illegible]

5-İmam Baqir(ə): -“Allaha təvəkkül edən məğlub olmaz, Ona pənah gətirən uduzmaz.”[3]

[illegible]

6-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Ağıldan sonra təvəkkül etmək moizədir (düşünüb təvəkkül etmək).”[4]

[illegible]

7-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Pis fal şirkdir və bizdən deyildir, amma Allah təvəkküllə onu aradan aparır.”[5]

[illegible]

8-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Rəsuli-Əkrəm(s) əkindən əl çəkmiş camaatı görüb buyurdu: -Sizə nə olub? Deyilər: -Biz Allaha təvəkkül edənlərik. Buyurdu: -Xeyr (siz təvəkkül edən deyilsiniz), başqasına yüksünüz.”[6]

[illegible]

---

[1] *Kənzul-ummal, cild-3, səh.-103, hədis-5693*
[2] *Əl-Kafi, cild-2, səh-65, hədis-3*
[3] *Camiul-əxbar, səh-322*
[4] *Kənzul-ummal, cild-3, səh.-103, hədis-5696*
[5] *Sunənu Ibni Macə, cild-2, səh-1170, hədis-3538*
[6] *Mustədrəkul-vəsail, cild-11, səh-217, hədis-12789*

9-İmam Kazım(ə): -“Allahın bu kəlamı barəsində «Hər kəs Allaha təvəkkül edər...» sual olduqda... buyurdu: “Allaha təvəkkül etməyin dərəcələri vardır. Onlardan biri bütün kişilərdə Allaha təvəkkül etməkdir. Səninlə nə etsə, Ondan razı ol, bil ki, hər nə edibsə, sənin xeyrinə edibdir. Bil ki, bu barədə hökm Onundur. İşini onun öhdəsinə qoymaqla Ona təvəkkül et, bu və başqa işlərində Ona inamın olsun.”[1]

[illegible]

10-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Allah taala buyurur: -Hansı bir Mənə deyil, başqasına pənah aparsa, onun əlini bütün göylərin və yerin səbəblərindən üzərəm. Məndən bir şey istəsə də, duasını cavabsız qoyaram.”[2]

12-Dua

[illegible]

1-İmam Sadiq(ə): -“Dua etməni sizlərə tövsiyə edirəm. Allaha heç bir şeylə onun qədər Allaha yaxın ola bilməzsiniz. Kiçik bir işdə də duanı (kiçik olmasına görə) tərk etməyin. Çünki elə o kiçiklərin də sahibi, həmin böyüklərin sahibidir.”[3]

[illegible]

2-İmam Həsən(ə): -“Qəlbində razılıqdan savayı bir şey olmayan kəsin, Allahı çağırarkən duasını icabət olunmasına mən zaminəm.” [4]

[illegible]

3-Rəsuli-Əkrəm(s):-“Hər kəs çətinliklərdə duasının qəbul olmasını istəyirsə, xoş günlərdə daha çox dua etsin.”[5]

[illegible]

[1] *Əl-Kafi, cild-2, səh-65, hədis-5*
[2] *Əmali lit-Tusi, səh-585, hədis-1210*
[3] *Əl-Kafi, cild-2, səh-467, hədis-6*
[4] *Əl-Kafi, cild-2, səh-62, hədis-11*
[5] *Nəhcul-fəsaha, hədis-3023*

4-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Qaib insan üçün qaib bir şəxsin etdiyi dua qədər heç bir dua tez icabət olunmur.”[1]

[illegible]

5-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Kövrək halda duanı qənimət bilin, çünki kövrək hal rəhmətdir.”[2]

[illegible]

6-İmam Sadiq(ə): -“Sizlərdən hansınız duasının qəbul olmasını istəyirsə, qazancını paklaşdırıb, xalqın haqqını ödəsin. Qarnında haram, ya boynuna xalqın haqqı olan bəndənin duası Allaha tərəf qalxmaz.”[3]

[illegible]

7-İmam Sadiq(ə): -“Bəndə vardır ki, dua etdikdə Allah taala iki mələyə buyurar: -Onun duasını qəbul etdim, amma hacətini saxlayın, çünki onun səsini eşitməyi xoşlayıram. Bəndə də vardır ki, dua edir, Allah taala isə buyurar: -Onun hacətini tez verin, çünki səsini xoşlamıram.”[4]

[illegible]

8-İmam Səccad(ə): -“İnsan heç bir işdə insanlara ümid bəsləməsə və bütün işlərini yalnız Allah taalaya həvalə edərsə, Allah da hər bir işdə onun duasını qəbul edər.”[5]

[illegible]

---

[1] *Biharul-ənvar, cild-93, səh-359, hədis-17*
[2] *Biharul-ənvar, cild-93, səh-347, hədis-14*
[3] *Biharul-ənvar, cild-93, səh-321, hədis-31*
[4] *Əl-Kafi, cild-2, səh-489, hədis-3*
[5] *Əl-Kafi, cild-2, səh-148, hədis-3*

9-İmam Əli(ə): -"Bəzi vaxtlar bir şey istəyirsən, sənə verilmir və (lakin) ondan yaxşısı – tez, ya gec - sənə verilir, ya da sənin xeyrinə olan başqa bir işə görə saxlanılır. Çünki istədiyin işlərdə dinini məhv edə biləcək bir şeyin olması mümkündür. Belə isə istədiyin şeylər elə olsun ki, gözəlliyi sənə qalsın, zərəri isə səndən götürülsün."[1]

[illegible]

10-Rəsuli-Əkrəm(s): -"Hər kəs duasının qəbul olunmasını və qəminin aradan getməsini istəyirsə, hansısa bir (şəxsin) çətinliyini həll etsin."[2]

13-Şükür

[illegible]

1-İmam Sadiq(ə): -"Əgər Allah yanında müxlis bəndələrin hər bir halda etdikləri şükürdən də artıq bir ibadət olsaydı, ona təkid edərdi. Amma ondan yaxşı ibadət olmadığı üçün onu ibadətlər arasından seçmiş və sahiblərini xüsusilə qeyd etmişdir. «Mənim bəndələrimdən çox azı şükür edəndir."[3]

[illegible]

2-Rəsuli-Əkrəm(s): -"Tox olub şükür edənin əcri, Allaha görə oruc tutanın, sağlamın sağlamlığına görə şükür etməsinin əcri səbir edən xəstənin, Əta olunub (əta olduğuna görə) şükür edənin əcri isə, əliboş olub amma qane olanın əcri qədərdir."[4]

[illegible]

---

[1] *Nəhcul-bəlağə, məktub-31*
[2] *Nəhcul-fəsahə, hədis-2961*
[3] *Misbahuş-şəriə, səh-24*
[4] *Əl-Kafi, cild-2, səh-94, hədis-1*

3-İmam Hyseyn(ə): -“Keçmiş nemət üçün şükür etmək yeni nemət üçün yol açır.”[1]

[illegible]

4-İmam Əli(ə): -“Ondan çox nemətin olduğu insana çox bax, çünki bu, şükür yollarından biridir.”[2]

[illegible]

5-İmam Sadiq(ə): -“Elə bir bəndə yoxdur ki, Allah ona nemət versin və o da bu nemətin Allah tərəfindən olmasını bildikdə Allaha şükür etsin, Allah isə onu bağışlamasın.”[3]

[illegible]

6-İmam Sadiq(ə): -“Şükrün ən kiçiyi budur ki, neməti yalnız Allahdan bilsin - qəlbin bağlana biləcəyi heç bir şeyi səbəb bilməsin, verildiyi şeyə razı olsun, nemətilə Ona qarşı asi olmasın, həmin nemət səbəbilə Onu əmr və nəhyləri ilə müxalifətçilik etməsin.”[4]

[illegible]

7-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Allah bir tikə loğma yeyib və ya bir qurtum su içib Ona həmd edəndən razı olar.”[5]

[illegible]

8-İmam Sadiq(ə): -“Allah taala Musaya(ə) vəhy edib buyurdu: “Ya Musa, Mənə layiqincə şükür et. Ərz etdi: -Pərvərdigara, Sənə necə layiqincə şükür edim ki, Sənə şükür etməyin özü də mənə verdiyin bir nemətdir?! Buyurdu:

---

[1] *Nəzhətun-nazir, səh-80*
[2] *Nəhcul-bəlağə, məktub-69*
[3] *Əl-Kafi, cild-2, səh-427, hədis-3*
[4] *Misbahuş-şəriə, səh-24*
[5] *Nəhcul-fəsahə, hədis-791*

-Ya Musa (indi ki, şükür eləmənin özünün sənə verdiyim bir nemət olduğunu bildin), indi Mənə layiqincə şükür etdin."[1]

[illegible]

9-İmam Rza(ə): -"Allaha iman gətirib, Rəsulu Mühəmmədin(s) ailəsindən olan Allah dostları və övliyalarının haqqını tanımaqdan sonra Allahın istədiyi ən böyük şükür qardaşlarınız olan möminlərə onların yaşayışlarında kömək etməkdir."[2]

[illegible]

10-İmam Cavad(ə): -"Şükrü yerinə yetirilməyən bir nemət, bağışlanmayan günah kimidir."[3]

14-Təqva

[illegible]

1-Rəsuli-Əkrəm(s): -"Hər kəsə təqva ruzi olubsa, dünya və axirət ona ruzi olubdur."[4]

[illegible]

2-İmam Əli(ə): -"Həqiqətən, təqva Allahın bəndələrindən nəhayət razılığı və onlardan istəyidir. Allah qarşısında təqvalı olun, o Allah ki, gizlətdiklərinizi bilir, aşkar etdiklərinizi isə yazır."[5]

[illegible]

---

[1] *Əl-Kafi, cild-2, səh-99, hədis-27*
[2] *Uyunu əxbarir-Rza (ə), cild-1, səh-180*
[3] *Ə`lamud-din, səh-309*
[4] *Kənzul-ummal, cild-3, səh.-91, hədis-5641*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-593, hədis-3620*

3-İmam Əli(ə): -“Əgər göylər və yer hər hansı bir bəndənin üzünə bağlı olarsa və o bəndə təqvalı olduqda Allah onun üçün bir yol açar və gümanı gəlmədiyi yerdən onun ruzisini verər.”[1]

[illegible]

4-İmam Əli(ə): -“Təqvalı insanların tanınma əlamətləri vardır: -Düz danışar, əmanəti yerinə yetirər, əhdinə vəfa edər və s...”[2]

[illegible]

5-İmam Əli(ə): -“Təqvalı şəxs hər bir xeyir işdə qabaqcıl olar.”[3]

[illegible]

6-İmam Baqir(ə): - “Allah taala Öz bəndəsini (onun ağlı çatmayan işlərdən) təqva vasitəsilə qoruyur və təqva ilə onun görmədiyi və bilmədiyi şeylərdə təcəlli edir.”[4]

[illegible]

7-Rəsuli-Əkrəm(s): -“İnsanların ən təqvalısı haqqı - lehinə və əleyhinə də olsa da - deyəndir.”[5]

[illegible]

8-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Təqvanın tamamı bilmədiyini öyrənmək və öyrəndiyinə əməl etməkdir.” [6]

[illegible]

9-İmam Sadiq(ə): -“İmam Sadiq(ə)-dan Allah taalanın bu sözü barəsində (Allah qarşısında - təqvanın həqiqətincə - təqvalı olun) soruşulduqda

[1] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-118, hədis-7599*
[2] *Xisal, səh-483*
[3] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-90, hədis-95*
[4] *Əl-Kafi, cild-8, səh-52, hədis-16*
[5] *Məanil-əxbar, səh-195*
[6] *Tənbihul-xəvatir, cild-2, səh-120*

buyurdu: -Allaha itaət olunar amma əmrindən çıxılmaz, yada salınar, amma yaddan çıxarılmaz, şükür olunar, amma küfr olunmaz."[1]

[illegible]

10-Rəsuli-Əkrəm(s): -"İnsan o zaman müttəqilərdən sayılar ki, şərikin şərikdən hesab çəkməsindən də artıq öz nəfsini hesaba çəkə. O bilməlidir ki, yeməyi, içməyi, geyimi haradandır. Halal yolla ələ gəlmişdir, yoxsa haramla."[2]

15-Niyyət

[illegible]

1-Rəsuli-Əkrəm(s): -"Gözəl niyyət sahibini behiştə daxil edər."[3]

[illegible]

2-İmam Əli(ə): -"İnsanın istəyinə çatması, yəni xoş yaşayışı, amanda olması, geniş ruzisi onun gözəl niyyətində və əxlaqındadır."[4]

[illegible]

3-İmam Əli(ə): -"Hər kəsin niyyəti yaxşı olarsa, müvəffəqiyyət qazanacaqdır."[5]

[illegible]

4-İmam Əli(ə): -"Gözəl niyyət batinin saflığındandır."[6]

[illegible]

---

[1] *Biharul-ənvar, cild-70, səh-292, hədis-31*
[2] *Kənzul-ummal, cild-3, səh.-699, hədis-8501*
[3] *Nəhcul-fəsahə, hədis-3163*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-6, səh-245, hədis-10141*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-462, hədis-9186*
[6] *Qurərul-hikəm, fəsil-3, səh-384, hədis-4817*

5-İmam Səccad: -“Ey Pərvərdigar! Niyyətimi ən gözəl niyyətlərdən, əməlimi də ən gözəl əməllərdən qərar ver. Ey Pərvərdigar, Öz lütfünlə niyyətimi tamam et.”[1]

[illegible]

6-İmam Əli(ə): -“Özünə rəhmət cəlb etmək üçün ən yaxşı yol hamının xeyrini istəməkdir.”[2]

[illegible]

7-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Allah buyurur: -“Əgər bəndəm gözəl bir iş görmək istər, lakin etməzsə, ona bir savab yazaram, yox, əgər etsə, onda ona on savabdan tutmuş yeddi yüz bərabərincə savab yazaram. Əgər günah fikrinə düşər və onu etməzsə, günah yazmaram, yox, əgər edərsə, oqda ona bir günah yazaram.”[3]

[illegible]

8-İmam Əli(ə): -“Əgər niyyət pis olarsa, bəla baş verər.”[4]

[illegible]

9-İmam Sadiq(ə): -“Düz niyyət sahibi sağlam qəlb sahibidir. Çünki qəlbin bütün vəsvəsələrdən sağlamlığı, niyyətin bütün işlərdə Allaha görə xalis olmasından asılıdır.”[5]

[illegible]

10-İmam Əli(ə): -“Əgər insanlar onlara bəla gəldikdə və nemətləri əllərindən getdikdə sidq niyyət və aşiqanə qəlb ilə Allaha pənah

[1] *Səhifətun Səccadiyyə, dua-20*
[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-476, hədis-3353*
[3] *Nəhcul-fəsahə, hədis-2068*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-3, səh-125, hədis-4021*
[5] *Biharul-ənvar, cild-70, səh-292, hədis-31*

aparsaydılar, əllərindən gedən şey onlara qayıdar, hər bir xarab olmuş şey də onlar üçün islah olardı.”[1]

16-Elm

[illegible]

1- Rəsuli-Əkrəm(s): -“Dünya və axirət xeyri elmlə, şərri isə cahilliklədir.”[2]

[illegible]

2-Rəsuli-Əkrəm(s): -“İnsanların ən biliklisi o kəsdir ki, başqalarının elmini də öz elminə əlavə etsin.”[3]

[illegible]

3-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Elm ardınca getmək bütün müsəlmanlara vacibdir. Agah olun, Allah elm ardınca olanları sevir.”[4]

[illegible]

4-İmam Əli(ə): -“Hər hansı bir qaba bir şey qoyulduqda daralar, yalnız elm qabıdır ki, elm gəldikcə genişlənər.”[5]

[illegible]

5-İmam Əli(ə): -“Elmin zəkatı budur ki, onu qədrini bilənə (müstəhəqqə) verə və nəfsi ona əməl etməyə vadar edəsən.”[6]

[illegible]

6-Rəsuli-Əkrəm(s): -«Ya Əli! Alimin üç əlaməti vardır: -Düz danışar, haramdan çəkinər, insanlar qarşısında təvazökar olar.»[7]

[illegible]

---

[1] *Nəhcul-bəlağə, xutbə-178*
[2] *Biharul-ənvar, cild-70, səh-292, hədis-31*
[3] *Əl-Əmali, cild-1, səh-73, səh-41*
[4] *Əl-Kafi, cild-1, səh-30, hədis-1*
[5] *Nəhcul-bəlağə, hikmət-196*
[6] *Qurərul-hikəm, fəsil-4, səh-106, hədis-5458*
[7] *Mirasu hədis, cild-2, səh-35, hədis-120*

7-İmam Əli(ə): -“Elmin yaxşısı fayda verənidir.”[1]

[illegible]

8-İmam Sadiq(ə): -“Alim olmayan kəsin xoşbəxt adlandırılması mənasızdır.”[2]

[illegible]

9-Rəsuli-Əkrəm(s): -İnsanlar iki dəstədir: -“Alim və elm öyrənən. Bunlardan başqasında xeyir yoxdur”. [3]

[illegible]

10-İmam Sadiq(ə): -“Hər kəs elm oxusa, oxuduğuna əməl etsə və Allah yolunda öyrətsə, mələkut aləmində əzəmətlə yad olunar və deyilər: -Allaha görə öyrəndi, Allaha görə əməl etdi və Allaha görə öyrətdi.” [4]

17-Nadanlıq

[illegible]

1-İmam Əli(ə): -“Müsibətlərin böyüyü cəhalətdir.”[5]

[illegible]

2-İmam Əli(ə): -“Heç bir məzhəb cəhalətlə inkişaf etməz.”[6]

[illegible]

3-İmam Əli(ə): -“Çox əzizlər vardır ki, nadanlıqları onları zəlil etmişdir.”[7]

[illegible]

4-İmam Əli(ə): -“Ağıl hidayət edib nicat verər, cəhalətsə azdırıb məhv edər.”[8]

---

[1] *Qurərul-hikəm, fəsil-3, səh-421, hədis-4951*
[2] *Tuhəful-uqul, səh-246*
[3] *Nəhcul-fəsahə, hədis-3145*
[4] *Əl-Kafi, cild-1, səh-35, hədis-6*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-371, hədis-2844*
[6] *Qurərul-hikəm, fəsil-6, səh-363, hədis-10542*
[7] *Qurərul-hikəm, fəsil-4, səh-546, hədis-6922*
[8] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-152, hədis-2151*

[illegible]

5-İmam Əli(ə): -“Cəhalət bütün şərlərin əslidir (köküdür).”[1]

[illegible]

6-İmam Əli(ə): -“Elm cəhalətin qatilidir.”[2]

[illegible]

7-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Cahil gözəl üzlü, böyük məqamlı olsa da, Allaha üsyan edəndir.”[3]

[illegible]

8-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Hikmətdən payı olmayan qəlb dağılmış evə bənzər. Öyrənin, öyrədin, başa düşün və nadan halda ölməyin. Həqiqətən, Allah cahilin bəhanəsini qəbul etməz.”[4]

[illegible]

9-İmam Əli(ə): -“Əgər bir xüsusiyyət olmasaydı insanların hamısı saleh olardı. Birincisi cəhalətə qane olmaq, dünyaya hərislik, artıq bir şeyi verməyə xəsislik etmək, əməldə riya etmək və öz rəyindən xoşlanmaq (və başqasını qəbul etməmək).”[5]

[illegible]

10-İmam Sadiq(ə): -“Allah cahillərdən elm oxumaları üçün əhd almamışdan öncə, alimlərdən cahilləri öyrətmək üçün əhd almışdı, çünki elm cəhalətdən qabaqdır.”[6]

---

[1] *Qurərul-hikəm, fəsil-1, səh-205, hədis-819*
[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-1, səh-258, hədis-1030*
[3] *Kənzul-fəvaid, səh-13*
[4] *Kənzul-ummal, cild-10, səh-147, hədis-28750*
[5] *Əl-məvaizul-ədədiyyə, səh-263*
[6] *Əl-Kafi, cild-1, səh-41, hədis-1*

18-Əql

1-Rəsuli-Əkrəm(s): -«Ey Əli! Əql o şeydir ki, cənnət onunla qazanılar və Rəhmanın razılığı onunla ələ gələr.»[1]

2-İmam Əli(ə): -"İnsanların ən ağıllısı bütün çirkinliklərdən çəkinənlərdir."[2]

3-İmam Əli(ə): -"Nəfsini paklaşdırmayan şəxs öz əqlindən mənfəət aparmayıbdır."[3]

4-İmam Hüseyn(ə): -"Əql yalnız Haqqa tabe olunmaqla kamilləşər."[4]

5-İmam Əli(ə): -"Əqli cəhətdən insanların ən üstünü gözəl bir qənaətlə keçindirən və axirətini islah etməyə daha çox çalışandır."[5]

6-İmam Əli(ə): -"Əqlin zəkatı cahillərə dözməkdir."[6]

7-İmam Əli(ə): -"Nəfsi dünya zinətlərindən uzaqlaşdırmaq ağlın səmərəsidir."[7]

[1] *Mən la yəhzuruhul-fəqih, cild-4, səh-369, hədis-5762*
[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-413, hədis-3073*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-411, hədis-8972*
[4] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-127, hədis-11*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-472, hədis-3340*
[6] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-18, hədis-7301*
[7] *Qurərul-hikəm, fəsil-4, səh-88, hədis-5399*

8-İmam Əli(ə): -"Ağıllı o kəs deyildir ki, xeyri şərdən ayıra bilsin, ağıllı o kəsdir ki, iki şərdən xeyirlisini tanıya bilsin."[1]

[illegible]

9-İmam Hüseyn(ə): -"Aqil üçün bir müşkül çıxdıqda, uzaqgörənliklə onu aradan qaldırar və əqlini çarə tapmağa məcbur edər."[2]

[illegible]

10-İmam Baqir(ə): -"Allah taala dünyada verdiyi ağılın miqdarında insanlardan hesab çəkəcəkdir."[3]

19-Məkarim əxlaq (ən gözəl əxlaq)

[illegible]

1-Rəsuli-Əkrəm(s): -"Həqiqətən, mənim peyğəmbərliyə seçilməyimdə məqsəd ən gözəl əxlaqı kamala çatdırmaq üçündür."[4]

[illegible]

2-İmam Əli(ə): -"Məkarim əxlaqdan möhkəm tutun, çünki o, baş ucalığıdır. Pis əxlaqdan uzaq olun, çünki o şərafəti zay edib vüqarı aradan apar."[5]

[illegible]

---

[1] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-6, hədis-58*
[2] *Nəhzətun-nazir, səh-84, hədis-13*
[3] *Biharul-ənvar, cild-1, səh-106, hədis-2*
[4] *Məkarimul-əxlaq, səh-8*
[5] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-53, hədis-89*

3-İmam Əli(ə): -“Nəfsini hər bir pislikdən paklaşdır və məkarim əxlaqı ələ gətirmək üçün səy göstər, nəticədə günahlardan xilas olub onu qazanarsan.”[1]

[illegible]

4-İmam Əli(ə): -“Əgər cənnəti istəməsəydik, oddan qorxmasaydıq, nə savab və nə də cəza olmasaydı, yenə də yeri vardı ki, məkarim əxlaqın ardınca olaq, çünki o, insanı nicata çatdırar.”[2]

[illegible]

5-İmam Sadiq(ə): -“Məkarim əxlaq barəsində sual olduqda buyurdu: - Sənə zülm edəni bağışlamaq, səninlə əlaqəsini kəsənə baş çəkmək, istədikdə sənə verməyənə əta etmək, öz əleyhinə də olsa haqqı demək.”[3]

[illegible]

6-İmam Əli(ə): -“Məkarim əxlaq yalnız iffət və isarla (başqasını özündən irəli keçirməklə) kamala yetər.”[4]

[illegible]

7-İmam Əli(ə): -“Məkarim əxlaq istəyirsənsə, haramlardan uzaq ol.”[5]

[illegible]

8-İmam Sadiq(ə): -“Allah taala Rəsulullahı məkarim əxlaqa məxsus etmişdir. Özünüzü imtahan edin, əgər sizdə vardırsa, Allah taalaya həmd edin və onu daha da artırmağa rəğbət göstərin. (Beləliklə, Həzrət onlardan

---

[1] *Qurərul-hikəm, fəsil-6, səh-181, hədis-9989*
[2] *Mustədrəkul-vəsail, cild-11, səh-193, hədis-12721*
[3] *Məanil-əxbar, səh-91, hədis-1*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-6, səh-396, hədis-10745*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-3, səh-138, hədis-4069*

onunu zikr etdi): -Yəqin, qənaət, səbir, şükr, helm, gözəl əxlaq, səxavət, qeyrət, şücaət və mürüvvət (comərdlik)."[1]

[illegible]

9-İmam Sadiq(ə): -"Cərrah Mədainiyə belə buyurdu: -Məkarim əxlaqın nə olduğunu sənə deyimmi? Xalqa güzəştə getmək, (dini) qardaşını malında şərik etmək və Allahı çoxlu zikr etmək."[2]

[illegible]

10-İmam Sadiq(ə): -«Məkarim ondur. Bacarırsansa, onları ələ gətir: -Çətinlikdə dözüm, düz danışmaq, əmanəti qaytarmaq, sileyi-rəhim, qonaqpərvərlik, ehtiyacı olana təam vermək, yaxşılığın əvəzini vermək, qonşunun hörmətini saxlamaq, dostun haqqına riayət etmək və hamısının başı isə həyadır.»[3]

20-Əxlaq

[illegible]

1-İmam Hüseyn(ə): -"Gözəl əxlaq ibadətdir."[4]

[illegible]

2-İmam Sadiq(ə): -"İslamı gözəlləşdirən şeylərdən biri də insanlar arasında olan gözəl əxlaqdır."[5]

[illegible]

3-İmam Əli(ə): -"Əxlaqı gözəl olan insanın həyatı şirin olar."[6]

[illegible]

---

[1] *Əl-Əmali lis-Səduq, səh-290, hədis-8*
[2] *Məanil-əxbar, səh-191, hədis-2*
[3] *Xisal, səh-431, hədis-1*
[4] *Tarix, Yəqubi, cild-1, səh-246*
[5] *Mişkatul-ənvar, səh-240*
[6] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-238, hədis-8135*

4-İmam Sadiq(ə): -“Yaxşılıq və gözəl əxlaq şəhərləri abad, ömürləri uzun edər.”[1]

[illegible]

5-İmam Əli(ə): -“Gözəl əxlaq ruziləri çoxaldar və dostluq yaradar.”[2]

[illegible]

6-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Əxlaqınızı gözəlləşdirsəniz, qonşularınızla mehriban davransanız və qadınlarınıza ehtiram göstərsəniz, hesab olunmadan cənnətə daxil olarsınız.”[3]

[illegible]

7-İmam Əli(ə): -“Nəfsini gözəl (Allah bəyənən) işlərə adət ver, ona adət etməyinlə ləzzət hasil edərsən.”[4]

[illegible]

8-İmam Əli(ə): -“Gözəl əxlaqı ələ gətirməyə çalışın. Mömin bəndə gözəl əxlaqı ilə gündüzlər oruc tutub, gecələr oyaq qalaraq ibadət edənlərin məqamına yetişər.”[5]

[illegible]

9-İmam Sadiq(ə): -“Gözəl əxlaq barəsində soruşulduqda belə buyurdu: “Mehriban ol, ədəblə danış və qardaşınla gülərüz rəftar et.”[6]

[illegible]

10-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Sizə ən yaxşınızdan xəbər verimmi? Dedilər: -Bəli, ey Rəsuli-Əkrəm! Buyurdu: -“Ən gözəl əxlaqlı olanız mülayim və zərər-

---

[1] *Əl-Kafi, cild-2, səh-100, hədis-8*
[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-3, səh-393, hədis-4856*
[3] *Əş-şəhab fil hikəmi vəl adab, səh-24*
[4] *Nəhcul-bəlağənin şərhi, cild-20, səh-266*
[5] *Tuhəful-uqul, səh-111*
[6] *Məanil-əxbar, səh-253, hədis-1*

sizlərdir, o kəslər ki, başqaları ilə ünsiyyət bağlayar və başqaları da onlarla ünsiyyət bağlayarlar."[1]

21-Əhdə vəfa etmə

[illegible]

1-Rəsuli-Əkrəm(s): -"Qiyamət günü sizlərdən mənə ən yaxını düş danışanınız, əmanəti qaytaranınız, əhdə vəfa edəniniz, əxlaqda ən gözəl olanınız və camaata daha yaxın olanınızdır."[2]

[illegible]

2-Rəsuli-Əkrəm(s): -"Allaha və qiyamət gününə iman gətirən kəs vədə verdikdə vəfa etməlidir."[3]

[illegible]

3-Rəsuli-Əkrəm(s): -"Hər kəs insanlarla davranışda onlara zülm etməzsə, yalan deməzsə, vədə verdikdə xilaf çıxmazsa, etməsə onun mürüvvəti tamam, ədaləti zahir olmuşdur, onun qardaşlığı vacib, qeybəti haramdır."[4]

[illegible]

4-Rəsuli-Əkrəm(s): -"Üç şeyi tərk etmək insanlardan heç kəsə icazə verilməmişdir. Müsəlman ya kafir olmasından aslı olmayaraq ata-anaya yaxşılıq etmək, müsəlman və kafir olmasından asılı olmayaraq əhdinə vəfa etmək və müsəlman, ya kafir olmasından aslı olmayaraq əmanəti qaytarmaq."[5]

[illegible]

---

[1] *Biharul-ənvar, cild-76, səh-396, hədis-71*
[2] *Biharul-ənvar, cild-75, səh-94, hədis-12*
[3] *Əl-Kafi, cild-2, səh-364, hədis-2*
[4] *Xisal, səh-208*
[5] *Camius-sağir, cild-2, səh-716, hədis-3469*

5-Rəsuli-Əkrəm(s): -"Üç xasiyyət hər kəsdə olsa təsiri özünə qayıdacaqdır: -zülm etmək, hiylə, vədəyə vəfa etməmək."[1]

[illegible]

6-İmam Əli(ə): -"İnsanların hamısının ayrı-ayrı fikirlərdə olmasına baxmayaraq Allahın vacib etdiyi şeylər içində hamının daha artıq rəğbət bəslədiyi və həmfikir olduğu şey əhdə vəfa etmədir."[2]

[illegible]

7-İmam Əli(ə): -"Vədəyə xilaf etmə. Çünki vədəyə xilaf çıxmaq Allahın və insanların nifrətinə səbəb olur."[3]

[illegible]

8-İmam Əli(ə): -"Vəfa edə biləcəyinə inamın yoxdursa, vədə vermə."[4]

[illegible]

9-İmam Əli(ə): -"Əhdinə vəfa etməyənin dostluğuna inanma."[5]

[illegible]

10-İmam Səccad(ə): -"Səhabələrdən biri Əli ibn Hüseyn(ə)-a ərz etdi: -Məni dinin bütün qanunlarından agah edin! Buyurdu: -Haqq söz, ədalətlə hökm və əhdə vəfa etmə."[6]

---

[1] *Nəhcul-fəsahə, hədis-1281*
[2] *Nəhcul-bəlağə, məktub-53*
[3] *Nəhcul-bəlağə, məktub-53*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-6, səh-292, hədis-10297*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-6, səh-292, hədis-10260*
[6] *Xisal, səh-113*

22-Bağışlamaq (əfv etmək)

[illegible]

1-İmam Əli(ə): -“Bağışlamaq gözəl əxlaqların tacıdır.”[1]

[illegible]

2-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Bəndələr saxlanılan vaxt nida gələr: -Əcrləri Allahın öhdəsinə olanlar qalxsınlar və cənnətə daxil olsunlar. Deyilər: -Allahın öhdəsinə əcri olanlar kimlərdir? Deyər: -Camaatı bağışlayanlar.”[2]

[illegible]

3-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Kimin əfvi çoxdursa, ömrü də uzun olar.”[3]

[illegible]

4-İmam Rza(ə): -“Həmişə iki dəstə üz-üzə durduqda, bağışlaması çox olan dəstə qalib gəldi.”[4]

[illegible]

5-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Hər kəs ona olan zülmü bağışlarsa, Allah onun əvəzində dünya və axirətdə ona izzət verər”.[5]

[illegible]

6-İmam Hüseyn(ə): -“İnsanların ən bağışlayanı, əlində qüdrət olduğu zaman bağışlayandır.”[6]

[illegible]

7-Rəsuli-Əkrəm(s): -“Bir-birinizi bağışlayın ki, aranızda olan kinlər yox olsun.”[7]

---

[1] *Qurərul-hikəm, fəsil-1, səh-140, hədis-520*
[2] *Kənzul-ummal, cild-3, səh-374, hədis-7009*
[3] *Ə`lamud-din, səh-315*
[4] *Əl-Kafi, cild-2, səh-108, hədis-8*
[5] *Əl-Əmali lit-Tusi, səh-182*
[6] *Əd-durrətul-bahirə, səh-24*
[7] *Kənzul-ummal, cild-3, səh-374, hədis-7004*

[illegible]

8-İmam Rza(ə): -“Allahın bu sözü barəsində: -«Bağışla, gözəl bir bağışlamaqla», belə buyurdu: -Məqsəd cəzalandırmadan, qəzəblənmədən və danlamadan bağışlamaqdır.”[1]

[illegible]

9-İmam Əli (ə): “İnsanların ən pisi o kəsdir ki, (başqalarının) günahlarını əfv etməz və eyibləri gizlətməz.”[2]

[illegible]

10-İmam Əli (ə): “Yaxşılığın əvəzini ver, pislikdən güzəştə get, bu şərtlə ki, dinə zərər vurulmasın, yaxud İslamın qüdrətində zəiflik yaranmasın.”[3]

23-Düz danışmaq

[illegible]

1-İmam Sadiq (ə): “Həqiqətən, Allah taala hər bir peyğəmbəri yalnız doğru danışmaq və əmanəti sahibinə – yaxşı və pis olmasından aslı olmayaraq – qaytarmaq üçün məb`us etmişdir.”[4]

[illegible]

2-İmam Sadiq (ə): “Düz danışan şəxsi təsdiq edən ilk şəxs Allah-taaladır ki, onun düz danışdığını bilir, eləcə də öz batinində özünü təsdiqləyib doğruçu olduğunu bilir.”[5]

---

[1] *Ə`lamud-din, səh-307*
[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-4, səh-175, hədis-5735*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-3, səh-373, hədis-4788*
[4] *Əl-Kafi, cild-2, səh-104, hədis-1*
[5] *Əl-Kafi, cild-2, səh-104, hədis-6*

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Ey Əli! Düz danış, hətta hal-hazırda sənin zərərinə tamam olsa da belə, lakin gələcəkdə sənin xeyrinə olacaqdır. Yalan danışma, hətta hal-hazırda sənin xeyrinə olsa da, lakin gələcəkdə sənin zərərinə tamam olacaqdır.”[1]

[illegible]

4-İmam Əli (ə): “Hər kəsdə dörd xislət olsa, dünya və axirət xeyri ona verilmiş olar: Düz danışmaq, əmanəti (sahibinə) qaytarmaq, qarın iffəti (pak olması) və əxlaq gözəlliyi.”[2]

[illegible]

5-İmam Əli (ə): “Düz danışan insan alicənablıq və nicat ərəfəsindədir, yalançı isə uçurum və xarlıqda.”[3]

[illegible]

6-İmam Sadiq (ə): “İnsanların oruc-namazlarına aldanmayın, çünki insan bə`zən öz oruc-namazına o qədər adət edir ki, əgər onları tərk etsə, qorxu hiss edəcəkdir, əksinə onları düz danışmaq və əmanətdarlıqla imtahan edin.”[4]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Din qardaşında üç xislət olduğunu görsən, ona ümidvar ol: “Həya, əmanətdarlıq və düz danışmaq.”[5]

[illegible]

---

[1] *Mirasu hədisi şiə, cild-1, səh-27, hədis-65*
[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-151, hədis-2142*
[3] *Nəhcul-bəlağə, xutbə-86*
[4] *Əl-Kafi, cild-2, səh-104, hədis-2*
[5] *Nəhcul-fəsahə, hədis-205*

8-İmam Əli (ə): “Mö`min çox düz danışan və çox ehsan edən şəxsdir.”[1]

9-İmam Sadiq (ə): “Hər kəsin dili düz olsa, əməli pak-pakizə olub, inkişaf edər.”[2]

10-İmam Əli (ə): “Doğruçu şəxs öz doğruçuluğu ilə yalançının hiyləgərliklə çatdığı həmin məqama çatar.”[3]

24-Yalan danışmaq

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): Bir nəfər peyğəmbərimiz Rəsuli-Əkrəm (s)-in hüzuruna gəlib dedi: Ya Rəsuləllah! Mənə dünya və axirət xeyrini özündə cəm edəcək bir əxlaqı öyrət. Peyğəmbər (s) buyurdu: “Yalan danışma.”[4]

2-İmam Əli (ə): “Yalan İslam əxlaqından deyildir.”[5]

3-İmam Əli (ə): “İmanın əlaməti budur ki, zərərinə tamam olan düzlüyü, xeyrinə tamam olan yalançılıqdan üstün biləsən.”[6]

---

[1] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-9, hədis-1596*
[2] *Əl-Kafi, cild-2, səh-105, hədis-11*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-6, səh-471, hədis-11006*
[4] *Biharul-ənvar, cild-72, səh-262, hədis-43*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-74, hədis-7460*
[6] *Nəhcul-bəlağə, hikmət-458*

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Mən cənnət bağlarında bir evi, cənnətin ortasında bir evi və cənnətin ən yüksək məqamında bir evi - hətta haqq olsa da - mübahisəni tərk edən şəxsə, hətta zarafatcasına olsa da belə, yalanı tərk edən şəxsə və əxlaqı gözəl olan şəxsə zamin oluram.”[1]

[illegible]

5-İmam Səccad (ə): “İstər kiçik olsun, istərsə də böyük yalandan uzaq olun, hər bir ciddi və zarafatyana işdə olsa da belə. Çünki insan xırda şeylərdə yalan danışsa, böyük şeylərdə yalana cür`ət tapır.”[2]

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm: “Yalan ruzini azaldır.”[3]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): “Yalançı şəxs öz yalanı ilə üç şey əxz edir: Allahın ona qəzəbini, camaatın ona təhqirlə yanaşmasını, mələklərin onunla düşmənçiliyini.”[4]

[illegible]

8-İmam Sadiq (ə): “Allah-taalanın yalançılar əleyhində olan köməyi onların unutqanlığıdır.”[5]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): Abdullah ibni Amir deyir ki, bir gün anam məni çağırdı, Peyğəmbər də bizim evdə oturmuşdu. Anam dedi: "Gəlsən, sənə bir şey verəcəyəm”. Peyğəmbər (s) ona buyurdu: “Ona nə vermək istəyirsən?”

---

[1] *Xisal, səh-144*
[2] *Tuhəful-uqul, səh-278*
[3] *Ət-tərğib vət tərhib, cild-3, səh-596, hədis-29*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-6, səh-480, hədis-11039*
[5] *Əl-Kafi, cild-2, səh-341, hədis-15*

Ərz etdi: Ona bir xurma vermək istəyirəm.” Peyğəmbər anama buyurdu: “Bil ki, əgər ona bir şey verməsən, sənin üçün yalan yazılacaqdır.”[1]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Həqiqətən, Allah-taala islah (barışıq) yaratmaq üçün yalan danışmağı sevir, fəsad törətmək üçün olan düz işdən acığı gəlir.”[2]

25-Gülərüzlülük

[illegible]

1-İmam Əli (ə): “Gülərüzlülük yaxşılıqların əvvəlidir.”[3]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Gülərüzlülük kin-küdurəti aradan aparır.”[4]

[illegible]

3-İmam Əli (ə): “Gülərüzlülük azadlıqsevərlikdir.”[5]

[illegible]

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): (ə): “Gülər üzlü ol, çünki Allah-taala gülərüz insanları sevir və üzlərini turşudan şəxsləri düşmən tutur.”[6]

[illegible]

5-İmam Əli (ə): “Gülərüzlülük sənin nəfsinin kəramətinə dəlalət edir.”[7]

[illegible]

---

[1] *Ət-tərğib vət tərhib, cild-3, səh-597, hədis-32*
[2] *Mən la yəhzuruhul-fəqih, cild-4, səh-353, hədis-5762*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-1, səh-79, hədis-295*
[4] *Əl-Kafi, cild-2, səh-103, hədis-6*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-1, səh-173, hədis-656*
[6] *Əş-şəhab fil hikəmi vəl adab, səh-38*
[7] *Qurərul-hikəm, fəsil-3, səh-269, hədis-4453*

6-İmam Sadiq (ə): “Yaxşı işlər görmək və üzü Gülərüzlülük məhəbbət yaradır və insanı behiştə aparır, paxıllıq və üzü turşutmaq insanı Allahdan uzaqlaşdırıb, cəhənnəmə daxil edir.”[1]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): “Ehsan edən zaman gülərüz olmaq gözəldir.”[2]

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Siz heç vaxt insanların hamısını mal-dövlətinizlə bəhrələndirə bilməzsiniz, belə isə onlarla gülərüzlüklə rəftar edin.”[3]

[illegible]

9-İmam Əli (ə): “Hər vaxt qardaşlarınızla görüşsəniz onlarla əl verin, gülərüz olun (bu halda) ayrılan zaman günahlarınızın hamısı tökülər.”[4]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Gülərüzlülük helmin zinətidir.”[5]

26-Həya

[illegible]

1-İmam Əli (ə): “Həya bütün xeyirlərin açarıdır.”[6]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Həya İslamın zinətidir.”[7]

[illegible]

[1] *Əl-Kafi, cild-2, səh-103, hədis-5*
[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-3, səh-232, hədis-4313*
[3] *Əl-Kafi, cild-2, səh-103, hədis-1*
[4] *Biharul-ənvar, cild-76, səh-20, hədis-3*
[5] *Biharul-ənvar, cild-77, səh-131, hədis-14*
[6] *Qurərul-hikəm, fəsil-1, səh-93, hədis-340*
[7] *Mustədrəkul-vəsail, cild-1, səh-488, hədis-1244*

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Həqiqətən, Allah-taala həyalı, helmli, iffətli olanları və iffətlənmək istəyənləri sevir."[1]

[illegible]

4-İmam Kazim (ə): "Həya imandandır, iman da cənnətdədir, həyasızlıq zülmdəndir, zülm də cəhənnəmdədir."[2]

[illegible]

5-İmam Sadiq (ə): "Həyanın iki qismi vardır: Onlardan biri zəif və digəri isə qüvvətlidir: "İslam və iman."[3]

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Həyanın on hissəsi vardır, doqquzu qadınlarda, biri isə kişilərdədir."[4]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): "Həyanın sonu budur ki, insan öz nəfsindən həya etsin."[5]

[illegible]

8-İmam Əli (ə): "Üç şeydən həya edilməz: İnsanın öz qonağına xidmət etməsi, atası və müəllimi üçün öz yerindən qalxması, az da olsa belə, öz haqqını tələb etməsi."[6]

[illegible]

9-İmam Əli (ə): "Allah-taaladan həya etmək xataların çoxunu məhv edib aradan aparır."[7]

---

[1] *Əl-Kafi, cild-2, səh-112, hədis-8*
[2] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-309, hədis-1*
[3] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-242, hədis-108*
[4] *Kənzul-ummal, cild-3, səh-121, hədis-5769*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-1, səh-373, hədis-6369*
[6] *Qurərul-hikəm, fəsil-1, səh-338, hədis-4666*
[7] *Qurərul-hikəm, fəsil-1, səh-399, hədis-1548*

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Həyanın qol-budaqları aşağıdakılardan ibarətdir: Mülayimlik, mehribanlıq, aşkarda və gizlində Allahı nəzərə almaq, salamatçılıq (paklıq), pislikdən uzaq olmaq, gülərüz olmaq, güzəştə getmək, ehsan etmək, qələbə, camaat arasında yaxşı ad qazanmaq. Bunlar elə faydalardır ki, ağıl sahibi olan insan həyadan onu əxz edir. Xoş olsun o kəsin halına ki, Allahın nəsihətini qəbul edər və özünün rüsvay olmasından qorxar.”[1]

27-İnsanlarla keçinmək

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Rəbbim mənə vacibləri əda etməyi əmr etdiyi kimi, insanlarla da yaxşı keçinməyi əmr etmişdir.”[2]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “İnsanların ən ağıllısı camaatla ən yaxşı şəkildə keçinənlərdir.”[3]

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəsə insanlarla keçinmək və gözəl yoldaşlıqdan bir pay əta edilsə, ona dünya və axirət xeyiri əta edilmişdir.”[4]

[illegible]

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hansı şeydə gözəl çəkinməklik məsələsi olsa, həmin şey gözəlləşər.”[5]

[illegible]

---

[1] Tuhəful-uqul, səh-17
[2] Əl-Kafi, cild-2, səh-117, hədis-4
[3] Mən la yəhzuruhul-fəqih, cild-4, səh-395, hədis-5840
[4] Nəhcul-fəsahə, hədis-2838
[5] Tuhəful-uqul, səh-47

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Həqiqətən, Allah-taala müdara etməyi (insanların bir-birləri ilə keçinmələrini) sevir və bu işə dəköməkçidir.”[1]

[illegible]

6-İmam Əli (ə): “Müdara etməkdən başqa çıxış yolu olmayan şəxslə müdara etməyən şəxs həkim (hikmət sahibi) deyildir.”[2]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Həqiqətən, Allah-taala peyğəmbərləri sair məxluqatdan yalnız Allah dininin düşmənləri ilə müdara etdiklərinə, Allah yolunda qardaşları xatirinə gözəl təqiyyə etdiklərinə görə fəzilət bağışlamışdır.”[3]

[illegible]

8-İmam Hüseyn (ə): “Hər kəsin fikri bir yerə çatmazsa və tədbir yolları onun üzünə bağlanarsa, onun çıxış yolu müdara etməkdir.”[4]

[illegible]

9-İmam Sadiq (ə) “Və qulu lin-nasi husnən” – ayəsinin təfsirində buyurmuşdur: “Yə`ni istər mö`min, istərsə də müxaliflərlə müdara etmək. Mö`minlərə gəldikdə, onlarla gülərüzlülük göstərəsən, amma müxaliflərə gəldikdə isə, onları imana cəzb etmək üçün müdara ilə danışmalısan. Çünki bunun ən azacıq miqdarı belə, şərri insandan, eləcə də mö`min qardaşlardan uzaqlaşdırır.”[5]

[illegible]

10-İmam Əli (ə): “İnsanlarla müdara et, onların zərərlərindən amanda, hiylələrindən salamat qalarsan.”[6]

---

[1] *Əl-Kafi, cild-2, səh-120, hədis-12*
[2] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-57, hədis-121*
[3] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-401, hədis-42*
[4] *Biharul-ənvar, cild-11, səh-128, hədis-78*
[5] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-75, hədis-42*
[6] *Qurərul-hikəm, fəsil-4, səh-15, hədis-5128*

28-İnsaf

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s) Əli (ə)-a buyurdu: “Mənə əxlaq cəhətindən ən çox oxşayanın kim olduğunu deyimmi? Həzrət Əli (ə) dedi: “Əlbəttə, ya Rəsuləllah!” Peyğəmbər (s) buyurdu: “Əxlaq cəhətindən ən yaxşınız, helm cəhətindən ən əzəmətliniz, öz qohum- əqrəbasına ən çox ehsan edəniniz və özünə qarşı ən çox insaflı (ədalətli) olanınızdır.”[1]

[illegible]

2-İmam Əli (ə): “İnsaf fəzilətlərin ən fəzilətlisidir.”[2]

[illegible]

3-İmam Əli (ə): “İnsaf ixtilafı aradan qaldırır və ünsiyyətə səbəb olur.”[3]

[illegible]

4-İmam Əli (ə): “Hər kəs insaflı rəftar etsə, ona qarşı da insaflı olarlar.”[4]

[illegible]

5-İmam Əli (ə): “Qüdrətin zəkatı insafdır.”[5]

[illegible]

6-İmam Sadiq (ə): “Hər kəs insanlarla insaflı rəftar edərsə, onun başqası üçün etdiyi hökmə razı olarlar.”[6]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): “İnsanların ən ədalətlisi odur ki, ona zülm edən insanla insafla rəftar etsin.”[7]

---

[1] *Məkarimul-əxlaq, səh-442*
[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-1, səh-203, hədis-805*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-30, hədis-1702*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-144, hədis-7692*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-4, səh-105, hədis-5448*
[6] *Tuhəful-uqul, səh-357*
[7] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-435, hədis-3186*

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Hər kəs ehtiyaclı şəxsə maddi kömək etsə və insanlarla insaflı rəftar edərsə, həqiqətən o, mö`mindir."[1]

[illegible]

9-İmam Əli (ə): "İnsanlarla, əhl-əyalınla, xüsusi dostlarınla və məhəbbətin olduğu şəxslərlə insafla rəftar et, dost və düşmənlə ədalətlə davran."[2]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "İnsanlarla insafla davranıb, ümmətə xeyirxah ol və onlara mərhəmət göstər. Əgər belə olsan, sən bir ümmətin arasında olduğun halda Allah-taala o ümmətə qəzəblənsə və onlara əzab nazil etmək istəsə, sənə baxıb sənin vasitənlə onlara rəhm edər. Allah-taala buyurub: "Əhalisi islah olduğu halda, sənin Rəbbin o məntəqəni həlak etməz."[3]

29-Dostluq

[illegible]

1-Həkim Loğman: "Ey oğul! Allah qarşısında təqvalı olmaqdan sonra saleh dost seçməkdən keçmə."[4]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Allah-taala bir bəndəyə xeyir vermək istəsə, ona saleh bir dost nəsib edər."[5]

---

[1] *Xisal, səh-47*
[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-210, hədis-2403*
[3] *Məkarimul-əxlaq, səh-457*
[4] *Əl-ixvan, səh-110, hədis-25*
[5] *Nəhcul-fəsahə, hədis-3064*

[illegible]

3-Həkim Loğman: “Ey oğul! Özün üçün min dost seç, hətta min dost da azdır, özünə bir düşmən belə tutma, düşmənin biri də çoxdur.”[1]

[illegible]

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Əməlisaleh şəxs ilə oturub-durmaq təklikdən xeyirlidir, təklik də pis insanlarla oturub-durmaqdan xeyirlidir.”[2]

5-İmam Əli (ə): “Hər kəs özünə dost və qardaş seçməkdə imtahanı qabağa salmazsa, onun aldanması günah əhli ilə dostlaşmasına səbəb ola bilər.”[3]

[illegible]

6-İmam Əli (ə): “Qardaşların ən yaxşısı odur ki, öz düz danışması ilə səni düz danışmağa də`vət etsin, öz gözəl əməlləri ilə səni ən gözəl əmələ doğru çağırsın.”[4]

[illegible]

7-İmam Sadiq (ə): “Müsəlman şəxsə layiq deyildir ki, günahkar, axmaq və yalançı şəxslə dostluq etsin.”[5]

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Üç şey məhəbbəti xalisləşdirər: Eybi özünə demək, qeybi (sirri) qoruyub saxlamaq və çətin vəziyyətlərdə kömək etmək.”[6]

[illegible]

---

[1] *Biharul-ənvar, cild-13, səh-413, hədis-4*
[2] *Əl-əmali lit-Tusi, cild-1, səh-535, hədis-1162*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-398, hədis-8922*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-3, səh-434, hədis-5022*
[5] *Əl-Kafi, cild-2, səh-640, hədis-3*
[6] *Tənbihul-xəvatir, cild-2 səh-121*

9-İmam Əli (ə): “Dost o kəsdir ki, səni zülm və təcavüzdən çəkindirsin, yaxşılıq və ehsanda kömək etsin.”[1]

[illegible]

10-İmam Əli (ə): “Ümumcamaat üçün gülərüzlülüyü və məhəbbəti, düşmən üçün isə ədalət və insafı rəva qıl.”[2]

30-Məşvərət

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “İnsan heç vaxt məşvərətdən ehtiyacsız deyildir.”[3]

[illegible]

2-İmam Həsən (ə): “Məşvərət edən elə bir qövm yoxdur ki, inkişafa hidayət olunmasın.”[4]

[illegible]

3-İmam Əli (ə): “Məşvərət etdiyin şəxslərin ən yaxşısı əql və elm sahibi, təcrübə və uzaqgörənlərdir.”[5]

[illegible]

4-İmam Əli (ə): “Hər kəs yalnız öz rə`yini bəyənsə, həlak olar, hər kəs insanlarla müşavirə etsə, onların əqllərində şərik olar.”[6]

[illegible]

[illegible]

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Nəsihət edən ağıllı insanın məşvərəti inkişafdır, bərəkətdir və Allah tərəfindən olan tofiqdir. Əgər ağıllı nəsihət edən

---

[1] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-128, hədis-2078*
[2] *Xisal, səh-147, hədis-178*
[3] *Nəhcul-fəsahə, hədis-1637*
[4] *Tuhəful-uqul, səh-233*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-3, səh-428, hədis-4990*
[6] *Nəhcul-bəlağə, qısa kəlamlar-161*

şəxs sənə məsləhət versə, heç vaxt onun əksinə getmə. Çünki bu iş məhv olmağa səbəb olur."[1]

[illegible]

6-İmam Əli (ə): "Öz işlərində Allahdan qorxanlarla məşvərət edib, inkişafa nail ol."[2]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): "Heç vaxt yalançılarla məşvərət etmə. Çünki onlar ilğım kimidir, yaxını sənə uzaq, uzağı isə yaxın göstərər."[3]

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Hər kəsin mö`min qardaşı onunla məşvərət etsə və o da xaliscəsinə nəsihət verməzsə, Allah-taala əqli ondan alar."[4]

[illegible]

9-İmam Səccad (ə): "Məşvərət istəyənin haqqı budur ki, əgər ona kömək edən bir fikir bilirsənsə, onu onun üçün vurğula, əgər bilmirsənsə, onu bilən adama doğru yönəlt."[5]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm: "Ya Əli! Qorxaq adamla məşvərət etmə, çünki o, çətinlikdən çıxış yolunu sənə dar edər, paxılla da məşvərət etmə, çünki o, səni hədəfdən saxlayar, həris adamla məşvərət etmə, çünki o, şər şeyi sənin nəzərində gözəl cilvələndirər."[6]

---

[1] *Məhasin, cild-2, səh-602, hədis-25*
[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-4, səh-179, hədis-5756*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-6, səh-310, hədis-10351*
[4] *Biharul-ənvar, cild-72, səh-104, hədis-36*
[5] *Xisal, səh-570*
[6] *Iləluş-şərayi, cild-2, səh-559, hədis-1*

31-Şücaət

[illegible]

1-İmam Əli (ə): “Şücaət hazır olan bir izzətdir, qorxaqlıq zahir olan bir zillətdir.”[1]

[illegible]

2-İmam Əli (ə): “Şücaət hazır olan bir nüsrət, zahir olan bir fəzilətdir.”[2]

[illegible]

3-İmam Əli (ə): “Səxavət və şücaət şərif bir qərizədir (xislətdir) ki, Allah-taala onu sevdiyi və imtahan etdiyi şəxslərdə qərar vermişdir.”[3]

[illegible]

4-İmam Əli (ə): “Şücaət üç xasiyyət üzərində yaradılmışdır və onların hər biri üçün də digərində olmayan bir fəzilət vardır: “İnsanın səxavətli olması, zillətə, alçaqlığa baş əyməmək, şan-şöhrət, ad-san arxasınca olmamaq.”[4]

[illegible]

5-İmam Əli (ə): “Şücaətin səmərəsi qeyrətdir.”[5]

[illegible]

6-İmam Sadiq (ə): “Üç xislət vardır ki, yalnız üç yerdə aşkar olar: Helm yalnız qəzəb zamanı, şücaət yalnız müharibə zamanı, qardaş da yalnız ehtiyac zamanı aşkar olar.”[6]

[illegible]

---

[1] *Qurərul-hikəm, fəsil-1, səh-152, hədis-572*
[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-30, hədis-1700*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-30, hədis-1700*
[4] *Tuhəful-uqul, səh-323*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-3, səh-328, hədis-4620*
[6] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-229, hədis-9*

7-İmam Əli (ə): “Ağıllıdan da şücaətli bir şəxs yoxdur.”[1]

[illegible]

8-İmam Əli (ə): “Əgər xislətlər bir-birindən ayrılsalar, hökmən düzlük şücaətlə, qorxaqlıq isə yalanla olar.”[2]

[illegible]

9-İmam Əli (ə): “Şücaətin bəlası uzaqgörənliliyi kənara qoymaqdır.”[3]

[illegible]

10-İmam Əli (ə): “Ədalət şücaətdən fəzilətlidir. Çünki insanlar hamılıqla ədaləti bir-birinin barəsində işlətsələr, şücaətdən ehtiyacsız olarlar.”[4]

32-Helm

[illegible]

1-İmam Sadiq (ə): “Helm Allahın çırağıdır: Beş şey helm və səbirlilik tələb edir: Birincisi budur ki, əziz olan insan xar olsun, düz danışan olsun, amma ittham olunsun, yaxud haqqa çağırsın, amma yüngül və dəyərsiz sayılsın, günahsız olsun, amma əziyyətə düçar qalsın, haqqı tələb etdikdə onunla müxalifət olunsun. Əgər bu beş halda haqla rəftar etsən, helmlisən.”[5]

[illegible]

---

[1] *Qurərul-hikəm, fəsil-6, səh-373, hədis-10591*
[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-118, hədis-7597*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-3, səh-105, hədis-3938*
[4] *Nəhcul-bəlağənin şərhi, cild-20, səh-333 və 816*
[5] *Biharul-ənvar, cild-71, səh-422, hədis-61*

2-İmam Əli (ə): “Helm örtən bir pərdədir, əql kəsici bir qılıncdır, belə isə öz əxlaqi eyblərini səbirlə ört, əql vasitəsilə həva-həvəslə mübarizəyə başla.”[1]

[illegible]

3-İmam Əli (ə): “Əgər helmli olmasan, özünü helmli göstər. Çünki kim özünü bir qrupa oxşatsa, tezliklə onlardan biri olar.”[2]

[illegible]

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Helmli insan kimidir.”[3]

[illegible]

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Allah-taala bir çıxış yolu açıncaya qədər ünsiyyətdə olmağına çarəsiz olan bir şəxslə yaxşı şəkildə davranmayan adam həlim sayılmaz.”[4]

[illegible]

6-İmam Əli (ə): “Helm qəzəb odunu söndürür, hiddət isə onu daha çox şö`ləndirir.”[5]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): “Həlim – adil olub hücumlara mə`ruz qalan, qüdrət tapdıqda isə, intiqam alan şəxs deyildir, həqiqətən, həlim o şəxsdir ki, qüdrət sahibi olanda əfv və güzəşt etsin və helm onun bütün işlərinə qələbə çalsın.”[6]

---

[1] *Nəhcul-bəlağə, hikmət-424*
[2] *Nəhcul-bəlağə, hikmət-207*
[3] *Biharul-ənvar, cild-43, səh-70, hədis-61*
[4] *Kənzul-ummal, cild-3, səh-130, hədis-5815*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-123, hədis-2063*
[6] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-91, hədis-7529*

[illegible]

8-İmam Əli (ə): “Hər kəs düşməninə qarşı helm ilə rəftar etsə, ona qələbə çalar.”[1]

[illegible]

9-İmam Əli (ə): “Hər kəs səni yelbeyinlik çirkinliyi ilə qəzəbləndirsə, sən də onunla helm və səbrin gözəlliyi ilə davran.”[2]

[illegible]

10- Rəsuli-Əkrəm(s): -“Helm yaxşı əməllə bəzənmə, yaxşı insanlarla oturub-durma, xəsislikdən əl çəkmək, xeyir əmələ rəğbətdir və sahibini böyük dərəcələrə çatdırır, bağışlama, rahatlıq yaxşılıq və sukut gətirər. Bunlar səbirli adamın ələ gətirdiyi səmərədir.”[3]

33-Qəzəb

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Agah olun, insanların ən xeyirlisi odur ki, gec qəzəblənsin, tez razı olsun.”[4]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Allah dərgahında qəzəbini Allah razılığına udan şəxsin içdiyi bu qurtumdan da fəzilətli bir qurtum yoxdur.”[5]

---

[1] *Kənzul-fəvaid, səh-147*
[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-333, hədis-8620*
[3] *Tuhəful-uqul, səh-16*
[4] *Nəhcul-fəsahə, hədis-469*
[5] *Nəhcul-fəsahə, hədis-2628*

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Həqiqətən qəzəb Şeytandandır, Şeytan da oddan yaranmışdır, od yalnız su ilə söndürülür, sizdən biriniz qəzəblənən zaman dəstəmaz alsın.”[1]

[illegible]

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “İgidliyin son həddi budur ki, bir şəxs qəzəbləndikdə, qəzəbi şiddətləndikdə, nəticədə üzü qızardıqda və tükləri biz-biz durduqda öz qəzəbini boğa bilsin.”[2]

[illegible]

5-İmam Əli (ə): “Qəzəb çox pis bir yoldaşdır: eybləri aşkar, pislikləri yaxın və yaxşılıqları uzaq edir.”[3]

[illegible]

6-İmam Əli (ə): “Düzü ayırd etməkdə ən diqqətli insan odur ki, qəzəblənməsin.”[4]

[illegible]

7-İmam Sadiq (ə): “Qəzəblənən zaman özünü ələ ala bilməyən şəxs bizdən deyildir.”[5]

[illegible]

8-İmam Sadiq (ə): “Hər kəs sənə üç dəfə qəzəblənsə və sənin barəndə pis bir şey deməsə, onu özün üçün dost seç.”[6]

---

[1] *Nəhcul-fəsahə, hədis-660*
[2] *Nəhcul-fəsahə, hədis-1872*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-3, səh-257, hədis-4417*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-408, hədis-3047*
[5] *Əl-Kafi, cild-2, səh-637, hədis-2*
[6] *Məadinul-cəvahir, səh-34*

[illegible]

9-İmam Sadiq (ə): “Mö`min o şəxsdir ki, qəzəbləndikdə qəzəbi onu haqdan çıxarmır, razı olduğu zaman razılığı onu batilə daxil etmir və o kəsdir ki, qüdrət sahibi olduğu zaman öz haqqından artıq bir şeyi götürmür.”[1]

[illegible]

10-İmam Hadi (ə): “İnsanın öz əlinin altında olanlara qəzəblənməsi alçaqlıq əlamətidir.”[2]

34-Mürüvvət (comərdlik)

[illegible]

1-İmam Əli (ə): “Mürüvvət bütün gözəl fəzilətləri və yaxşılıqları əhatə edən bir addır.”[3]

[illegible]

2-İmam Əli (ə): Söhbətlə məşğul olan bir qövmün yanından keçərkən buyurdu: “Nə barəsində danışırsınız?” Ərz etdilər: “Mərdlik və mürüvvət barəsində danışırıq.” Buyurdu: “Allah-taala Öz kitabında sizin cavabınızı verməmişdirmi?! Belə ki, buyurur: “Həqiqətən Allah ədalət və ehsana fərman verir. Ədalət insafdır, ehsan yaxşılıq və bəxşişdir. Bunlardan da başqa bir şey varmı?”[4]

[illegible]

3-İmam Əli (ə): “Mürüvvət və mərdanəlik insanın ar olan şeylərdən çəkinməsi və onun zinətinə səbəb olan şeyləri kəsb etməsidir.”[5]

---

[1] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-209, hədis-85*
[2] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-370, hədis-78*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-158, hədis-2178*
[4] *Kənzul-ummal, cild-2, səh-451, hədis-4475*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-56, hədis-1815*

[illegible]

4-İmam Əli (ə): "Mürüvvətin əsası budur ki, gizlində elə bir iş görməyəsən ki, aşkarda onu görməkdən həya edirsən."[1]

[illegible]

5-İmam Əli (ə): "İnsanın mürüvvət və mərdanəliyinin nişanəsi hamıya yaxşılıq və ehsan etmək və minnət qoymamaqdır."[2]

[illegible]

6-İmam Əli (ə): "Mürüvvətin əsası həya, səmərəsi isə paklıq və iffətdir."[3]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): "Mürüvvətin kamal həddi budur ki, sənin başqalarının üzərində olan haqqını unudasan, başqalarının sənin üzərində olan haqqını isə həmişə yadında saxlayasan."[4]

[illegible]

8-İmam Əli (ə): "Mürüvvət öz əhli üçün sədaqət və vəfa ilə kamal həddinə çatar."[5]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Mürüvvət və mərdlik, insanı, mal-dövləti düz yolda işlətməsinə səbəb olar."[6]

[illegible]

10-İmam Əli (ə): "Mürüvvət və mərdanəlik sahibi olan şəxsin sapmalarından güzəştə gedin, çünki bunlardan sapan elə bir şəxs yoxdur ki, Allah-taala onun əlindən tutub qaldırmamış olsun."[7]

---

[1] *Qurərul-hikəm, fəsil-3, səh-373, hədis-4785*
[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-6, səh-453, hədis-10974*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-418, hədis-3101*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-6, səh-39, hədis-9404*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-3, səh-231, hədis-4307*
[6] *Kənzul-ummal, cild-3, səh-408, hədis-7178*
[7] *Nəhcul-bəlağə, hikmət-20*

35-Səxavət

[illegible]

1-İmam Əli (ə): "Səxavət məhəbbət gətirər və əxlaqın zinətidir."[1]

[illegible]

2-İmam Sadiq (ə): "Səxavət peyğəmbərlərin əxlaqındandır, o, imanın sütunudur. Mö`min yalnız səxavətli olar, səxavətli şəxs də yalnız yəqin əhli olar, yəqin əhli də yüksək himmət sahibi olar. Çünki səxavət yəqin nurunun şüasıdır, hər kəs qəsd edib nəzərdə tutduğu şeyi tanısa, ehsan etdiyi şeylər onun üçün asan olar."[2]

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Səxavətli şəxs Allaha, insanlara və cənnətə yaxındır."[3]

[illegible]

4-İmam Sadiq (ə): "Səxavət odur ki, bir şəxs istəmədən ona əta edəsən, amma o istədikdən sonra vermək utancaqlıq və danlaqdır."[4]

[illegible]

5-İmam Rza (ə): "Səxavətli şəxs camaatın təamından yeyir ki, camaat da onun təamından yesin. Paxıl şəxs camaatın təamından yemir ki, camaat da onun təamından yeməsinlər."[5]

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Səxavətli şəxsin təamı dərman, həris (paxıl) adamın təamı isə dərddir."[6]

---

[1] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-10, hədis-1600*
[2] *Biharul-ənvar, cild-71, səh-355, hədis-17*
[3] *Biharul-ənvar, cild-73, səh-308, hədis-37*
[4] *Biharul-ənvar, cild-71, səh-357, hədis-21*
[5] *Biharul-ənvar, cild-71, səh-352, hədis-8*
[6] *Biharul-ənvar, cild-71, səh-357, hədis-22*

[illegible]

7-İmam Sadiq (ə)-dan səxavətin həddi barəsində soruşulduqda, buyurdu: “(Səxavət budur ki,) Allah-taalanın sənə vacib etdiyi haqqı öz malından çıxararaq Allahın buyurduğu yerdə qərar verəsən.”[1]

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Səxavətli şəxs o şəxsdir ki, və Allahın rizayəti üçün səxavətli olsun. Amma Allaha mə`siyət yolunda ehsan edən şəxs Allahın qəzəbini daşıyandır. Belə şəxs nəinki başqalarına, hətta özünə qarşı belə camaat arasında ən paxıl şəxsdir.”[2]

[illegible]

9-İmam Həsən Əskəri: “Səxavətin bir əndazəsi vardır ki, əgər ondan keçərsə, israf hesab olunar.”[3]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Allah-taala öz məişətində paxıllıq edən şəxsə və öldüyü zaman səxavətli olan şəxsə nifrət edir.”[4]

36-İsraf

[illegible]

1-İmam Sadiq (ə): “İsraf fəqirliyə səbəb olur, amma normal həddə riayət etmək (qənaətçilik) varlılığa səbəb olur.”[5]

[illegible]

[1] *Biharul-ənvar, cild-71, səh-353, hədis-10*
[2] *Biharul-ənvar, cild-71, səh-355, hədis-17*
[3] *Biharul-ənvar, cild-69, səh-407, hədis-115*
[4] *Biharul-ənvar, cild-77, səh-175, hədis-8*
[5] *Vəsailuş-şiə, cild-15, səh-258, hədis-8*

2-İmam Baqir (ə) öz oğlu imam Sadiq (ə)-a buyurur: “Sənə tövsiyə edirəm iki pis işin arasında olan bir xeyir işə ki, onu məhv etməyəsən.” İmam Sadiq (ə) soruşdu ki, belə bir şey necə mümkün ola bilər? İmam (ə) buyurdu: “Necə ki, Qur`anda buyurulur: “Mö`minlər o kəslərdir ki, xərclədiyi zaman nə israf, nə də çox tələbkar deyildirlər (israf və ciddi tələbkarlıq hər ikisi pisdir, onun arasında olan orta hədd yaxşıdır).”[1]

[illegible]

3-İmam Sadiq (ə): “Bədəni sağlam saxlayan şeylərdə israf yoxdur, əksinə israf malı aradan aparmaq və bədənə xəsarət vurmaqdadır.”[2]

[illegible]

4-İmam Sadiq (ə): “İsrafkarın üç əlaməti vardır: Şə`nində olmayan şeyləri alar, şə`nində olmayan şeyləri geyər və şə`nində olmayan şeyləri yeyər.”[3]

[illegible]

5-İmam Sadiq (ə): “Hər kəs Allahın itaətindən başqa yerlərdə bir şeyi xərcləsə, o israfkardır, hər kəs xeyir yerdə infaq etsə, o, orta həddə riayət edəndir.”[4]

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm: “Ya Əli! Dörd şey hədər olaraq aradan gedər: Tox halında yemək, ay işığı ola-ola çıraqdan istifadə etmək, şoranlıq torpaqda əkinçilik etmək və ləyaqəti olmayan şəxsə yaxşılıq etmək.”[5]

[1] *Nurus səqələyn, cild-4, səh-27, hədis-98*
[2] *Biharul-ənvar, cild-75, səh-303, hədis-6*
[3] *Nurus səqələyn, cild-1, səh-772, hədis-313*
[4] *Biharul-ənvar, cild-75, səh-772, hədis-8*
[5] *Mən la yəhzuruhul-fəqih, cild-4, səh-373, hədis-5762*

[illegible]

7-İmam Sadiq (ə): Rəvayət olunmuşdur ki, imam Sadiq (ə) yarısı yeyilmiş bir almanın evdən kənara atıldığını müşahidə etdikdə qəzəblənmiş və buyurmuşdu: “Əgər siz toxsunuzsa da, camaatın çoxu acdır, yaxşı olar ki, onu ehtiyaclı şəxslərə verəsiniz.”[1]

[illegible]

8-İmam Əli (ə): “İsrafı boşla, orta səviyyədə həyatı özünə adət ver. Bu gün, sabahın fikrində ol və maldan zərurətin miqdarda saxla, onun artıq miqdarını isə ehtiyaclı olduğun gün (qiyamət) üçün fəqirlərə infaq et (əvvəlcədən göndər).”[2]

[illegible]

9-İmam Sadiq (ə)-dan israfın ən aşağı həddi barəsində soruşulduqda buyurdu: “Onun ən aşağı həddi budur ki, evdən kənarda geydiyin paltarları evin içində də istifadə edəsən, qabın dibində qalanları çölə tökəsən.”[3]

[illegible]

10-İmam Əli (ə): “İsraf hər bir şeydə məzəmmət olunur, yalnız yaxşı işlərdən başqa (ki, nə qədər yaxşı işləri çox görsən, israf deyildir).”[4]

[1] *Biharul-ənvar, cild-66, səh-432, hədis-16*
[2] *Nəhcul-bəlağə, məktub-21*
[3] *Əl-Kafi, cild-4, səh-56, hədis-10*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-86, hədis-1938*

37-Qənaət

[illegible]

1-İmam Əli (ə): “İnsanlar arasında ən gözəl həyata o şəxs malikdir ki, Allah-taala qənaəti ona nəsib etsin, pak və ləyaqətli həyat yoldaşını ona qismət etsin.”[1]

[illegible]

2-Hədisi-qüdsi: “Allah-taala Davuda belə vəhy etdi: Varlılığı qənaətdə qərar vermişəm, camaat isə onu mal-dövlətin çoxluğunda axtarırlar və heç vaxt da tapmırlar.”[2]

[illegible]

3-İmam Əli (ə): “Hər kəs (nəfsindən) qane olsa, yoxsulluqda belə izzətli yaşayar.”[3]

[illegible]

4-İmam Əli (ə): “Qənaətin səmərəsi kəsb işlərində orta həddə olma, camaata əl açmaqdan özünü saxlamaqdır.”[4]

[illegible]

5-İmam Əli (ə) peyğəmbərləri vəsf edərkən buyurur: “Lakin mütəal Allah Öz rəsullarını çox güclü iradələrlə qərar vermişdir, zahirdə isə zəif nəzərə çarpırlar. Onlarda elə qənaət vardır ki, gözlərini və qəlblərini doldurmuşdur, əgər fəqir və yoxsulluqları mə`lum olsa, gözlər və qulaqlar narahatlıqdan dolar.”[5]

[illegible]

---

[1] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-460, hədis-3295*
[2] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-453, hədis-21*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-294, hədis-8439*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-3, səh-330, hədis-4634*
[5] *Nəhcul-bəlağə, xutbə-192*

6-İmam Sadiq (ə): “İmkan (məişət və firavanlıq) baxımından özündən aşağı səviyyədə olanlara bax - yuxarıda olanlara baxma, çünki bu, səni qismətin olan şeylərdə qane edər.”[1]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Sənə əta olunan şeylərdə qane ol ki, hesab sənin üçün yüngül olsun.”[2]

[illegible]

8-İmam Sadiq (ə): “Hər kəs Allahın ona əta etdiyi azacıq məişətə (ruziyə) razı olarsa, Allah-taala da onun azacıq əməllərindən razı olar.”[3]

[illegible]

9-İmam Əli (ə): “Dininizin sağlam qalması üçün dünyanızda olan az şeyə qane olun, çünki mö`min, dünyasına kifayət edən az miqdarla qane olur.”[4]

[illegible]

10-İmam Sadiq (ə): “Allah-taalanın sənə qismət etdiyi şeylərlə qane ol və başqalarının yanında olan şeylərə baxma, nail ola bilmədiyin şeyləri təmənna etmə, çünki hər kəs qane olsa tox olar və hər kəs qane olmasa, heç vaxt tox olmaz, elə isə axirət bəhrəsinin fikrində ol.”[5]

38-Tamah

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hərislikdən uzaq olun; çünki sizdən qabaq olanlar hərislik nəticəsində həlak olmuşlar. Hərislik onları paxıllığa vadar

[1] *Əl-Kafi, cild-8, səh-244, hədis-338*
[2] *Biharul-ənvar, cild-77, səh-187, hədis-37*
[3] *Əl-Kafi, cild-2, səh-138, hədis-3*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-529, hədis-2549*
[5] *Əl-Kafi, cild-8, səh-243, hədis-227*

etmiş və paxıl olmuşlar. Nəticədə sileyi-rəhimi və qohumluq əlaqələrini kəsmişlər. Bu iş onları günaha vadar etmiş və pis əməl sahibi olmuşlar.”[1]

[illegible]

2-İmam Əli (ə): “Həqiqətən, dünya insanı tamamilə özünə məşğul edir və dünyapərəst ondan heç bir şeyə nail olmaz, yalnız hərislik və məftun olma qapısı onun üzünə açılar, bu dünyada əldə etdikləri ilə kifayətlənməz, nəhayət ki, əldə etmədiyi şeylərin ardınca gedər.”[2]

[illegible]

3-İmam Həsən (ə): “Nə haram və xoşagəlməz şeylərdən çəkinmək ruziyə mane olur, nə də hərislik onu artırır. Çünki ruzilər bölünmüşdür və əcəl labüddür, hərislik insanı günaha doğru sövq edir.”[3]

[illegible]

4-İmam Sadiq (ə): “Həris insan iki xislətdən məhrum olmuş və iki xislətlə daim yanaşıdır: Qənaətdən məhrum olmuş və nəticədə asayişi əlindən vermişdir, razı olmaqdan məhrum olmuş və nəticədə yəqini əldən vermişdir.”[4]

[illegible]

5-İmam Baqir (ə): “Dünyaya həris olan şəxsin məsəli barama qurdunun misalı kimidir ki, nə qədər evinin ətrafını toxusa, o yuvadan çıxmaq onun üçün bir o qədər çətin olacaqdır ki, orada qəm-qüssədən ölər.”[5]

[illegible]

6-İmam Əli (ə): “Hərislik insanı çoxlu eyblərə düçar edər.”[6]

---

[1] *Nəhcul-fəsahə, hədis-992*
[2] *Nəhcul-bəlağə, məktub-49*
[3] *Ə`lamud-din, səh-428*
[4] *Xisal, səh-69*
[5] *Əl-Kafi, cild-2, səh-316, hədis-7*
[6] *Qurərul-hikəm, fəsil-1, səh-294, hədis-1131*

[illegible]

7-İmam Əli (ə): “Varlıların varlısı, hərisliyin əlində əsir olmayan şəxsdir.”[1]

[illegible]

8-İmam Əli (ə): “Düşməndən qisasla intiqam aldığın kimi, hərislikdən də qənaət vasitəsilə intiqam al.”[2]

[illegible]

9-İmam Əli (ə): “Camaat arasında ən çox zəlil olan şəxs tamahkar, həris və şəkk edən şəxsdir.”[3]

[illegible]

10-İmam Əli (ə): “Həqiqətən, paxıllıq, qorxaqlıq və hərislik elə müxtəlif qərizələrdir (instinktlərdir) ki, Allaha sui-zənn etmək onları bir yerə yığmışdır.”[4]

39-Rəhm etmək

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Həqiqətən Allah-taala rəhimlidir və rəhimliləri də sevir, Öz rəhmətini hər bir rəhimli şəxsdə qərar verir.”[5]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Canım əlində olan Allaha and olsun ki, cənnətə yalnız rəhimlilər daxil olar.” Soruşdular: “Bizim hamımız rəhimliyik!” Buyurdu: “Xeyr, ümumcamaata rəhm etməyincə rəhimli olmazsınız.”[6]

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs hətta sərçənin öldürülməsinə belə rəhm etsə, Allah taala qiyamət günü ona rəhm edər.”[7]

---

[1] Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-437, hədis-3201
[2] Nəhcul-bəlağənin şərhi, cild-20, səh-314
[3] Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-453, hədis-3265
[4] Nəhcul-bəlağə, məktub-53
[5] Kənzul-ummal, cild-4, səh-249, hədis-10381
[6] Kənzul-ummal, cild-3, səh-167, hədis-5989
[7] Kənzul-ummal, cild-6, səh-263, hədis-15614

[illegible]

4-İmam Sadiq (ə): “Mö`min... məzluma kömək edər, miskin və fəqirə rəhm edər. Öz canı ondan əzab-əziyyətdədir, camaat isə onun əlindən asayişdədir.”[1]

[illegible]

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Uşaqlara rəhm edin, yaşlılara ehtiram göstərin ki, mənim dostlarımdan olasınız.”[2]

[illegible]

6-İmam Əli (ə): “Yaxşı olar ki, paklıqdan və yaxşılıqdan bəhrələri olan şəxslər günahkarlar mə`siyət əhlinə qarşı rəhimli olsunlar, haqqa şükür edənlər onlara qalib olsun.”[3]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs rəhm etməzsə, ona da rəhm olunmaz, hər kəs bağışlamazsa, onu da bağışlamazlar və hər kəs tövbə etməzsə, Allah-taala da onun tövbəsini qəbul etməz.”[4]

[illegible]

8-İmam Əli (ə): “Ey insan! Səni günahlarına nə cür`ətli etmişdir?! Başqalarına rəhm etdiyin kimi, niyə özünə də rəhm etmirsən?!”[5]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Zillət halına düşmüş əzizə, yoxsullaşmış varlıya, cahillərin dövründə zay olmuş alimə rəhm edin.”[6]

---

[1] *Əl-Kafi, cild-2, səh-231, hədis-4*
[2] *Kənzul-ummal, cild-3, səh-181, hədis-6055*
[3] *Nəhcul-bəlağə, xutbə-140*
[4] *Kənzul-ummal, cild-3, səh-162, hədis-5966*
[5] *Nəhcul-bəlağə, xutbə-223*
[6] *Biharul-ənvar, cild-74, səh-405, hədis-2*

[illegible]

10-İmam Əli (ə): “Özündən aşağıda olanlara rəhm et ki, səndən yuxarıda olanlar da sənə rəhm etsinlər. Onun xatasını, sənin Pərvərdigar qarşısında etdiyin xata və itaətsizlik vasitəsilə, onun sənin tərəhhümünə olan ehtiyacını da Allahın rəhmət və bəxşişinə olan ehtiyacınla müqayisə et.”[1]

40-Qibtə

[illegible]

1-İmam Sadiq (ə): “Həqiqətən, mö`min qibtə edər, amma həsəd etməz, münafiq isə həsəd edər, lakin qibtə etməz.” (Qibtə o şeydir ki, başqalarında olan şeylərə malik olmağı arzu edəsən, amma başqalarına əta olunan ne-`mətlərin məhv olması fikrində olmayasan. Həsəd isə odur ki, başqalarının malik olduğu ne`mətin aradan getməsini arzu edəsən.)”[2]

[illegible]

2-İmam Sadiq (ə): “Hər kəsin bu günü dünənindən yaxşı olarsa, qibtə olunmağa layiqdir.”[3]

[illegible]

3-İmam Əli (ə): “İnsanların qibtə olunmağa ən çox ləyaqəti olanlar o kəslərdir ki, xeyir işləri görmək üçün bir-biri ilə yarışsınlar.”[4]

[illegible]

4-İmam Əli (ə): “Yalnız o şəxsin qibtə olunmağa ləyaqəti var ki, himməti yalnız özü olsun, yə`ni özündən hesab çəksin, özünü cəzalandırsın və özünü islah etmək üçün çalışsın.”[5]

[illegible]

[1] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-216, hədis-2422*
[2] *Əl-Kafi, cild-2, səh-307, hədis-7*
[3] *Məanil-əxbar, səh-342*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-423, hədis-3122*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-6, səh-105, hədis-9685*

5-İmam Əli (ə): “Həqiqətən, ziyankar o kəsdir ki, ömrünü əbəs yerə tələf etsin, öz ömrünü Allaha itaətdə keçirən şəxs qibtə olunmağa layiqdir.”[1]

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s) buyurmuşdur: “Musa (ə) ərşin yanında bir nəfəri görüb onun məqamına qibtə etdi və onun barəsində soruşulduqda deyildi ki: “O, Allah-taalanın Öz fəzlindən insanlara əta etdiyi şeylərə həsəd etməzdi.”[2]

[illegible]

7-İmam Sadiq (ə) şiələrindən bə`zilərinə buyurdu: “Hökmən vərə` və ictihad edin, düzgün danışmağa, əmanəti sahibinə qaytarmağa, sizin olduğunuza (Əhli-beytin vilayətinə) sarılmağınıza hökmən riayət edin. Çünki sizlərdən hər biriniz nəfsi bura çatan zaman (barmağı ilə boğazına işarə etdi) onun qibtəsini edəcəksiniz.”[3]

[illegible]

8-İmam Sadiq (ə) Hüseyn ibni Əli (ə)-ı ziyarət etməyin fəziləti barəsində buyurmuşdur: “Atam xəbər verib buyurmuşdur ki, imam Hüseyn (ə) qətlə yetirildiyi vaxtdan bəri məkanı ona namaz qılan, salavat göndərən mələklərdən, cinlərdən və insanlardan, yaxud vəhşi heyvanlardan xali qalmamışdır. Elə bir şey yoxdur ki, imam Hüseyn (ə)-ın ziyarətçilərinə qibtə etməsin, özünü ona sürtməsin və... İmam Hüseyn (ə)-ın ziyarətçisinə baxmaqda xeyir ümidi vardır, çünki o, imam Hüseyn (ə)-ın qəbrinə baxmışdır.”[4]

---

[1] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-525, hədis-3502*
[2] *Rəvzətul-vaizin, səh-424*
[3] *Dəaimul-Islam, cild-1, səh-66*
[4] *Mustədrəkul-vəsail, cild-10, səh-252, hədis-11952*

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s) Allah-taaladan nəql edərək buyurur: "Mənim məhəbbətim Mənim yolumda bir-birinin ziyarətinə gedənlərə vacib olmuşdur. Məhəbbətim Mənim yolumda bir-birinə ehsan edənlərə vacib olmuşdur və onlar qiyamət günündə nurdan olan minbərlərin üzərindədirlər ki, peyğəmbərlər və siddiqlər onların məqamlarına qibtə edəcəklər."[1]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Sizə elə bir qövmdən xəbər verməyimmi ki, nə peyğəmbərdirlər, nə şəhiddirlər, amma qiyamət günündə peyğəmbərlər və şəhidlər onların Allah yanında olan mənzillərinə qibtə edəcəklər ki, onlar nurdan olan minbərlərdədirlər?" Deyildi: "Onlar kimdir, ya Rəsuləllah?" Buyurdu: "Onlar həmin şəxslərdir ki, Allahın bəndələrini Allah dərgahında məhəbbətli edir, Allahı da bəndələrə məhəbbətli edirlər." Dedik: "Allahı bəndələrinə məhəbbətli etməyi bildik, amma bəndələri Allaha necə məhəbbətli edərlər?" Buyurdu: "Onları Allahın sevdiyi şeylərə əmr edir, Allahın bəyənmədiyi şeylərdən çəkindirirlər, onlar həmin şəxslərin sözlərinə itaət etdikləri zaman, Allah da onları sevər."[2]

---

[1] *Səhihu Ibni Həbban, cild-2, səh-338*
[2] *Mişkatul-əbrar, səh-136*

41-Həsəd

[illegible]

1-İmam Sadiq (ə): "Loğman öz oğluna buyurdu: "Həsəd edən şəxsin üç əlaməti vardır: (Yoldaşı) qayib olan zaman onun qeybətini edər, hüzurunda ona yaltaqlanar və ona müsibət baş verən zaman şad olar (dil yarası vurar)."[1]

[illegible]

2-İmam Əli (ə): "Həsəd rüsvayçı eyb və ağır bir paxıllıqdır. Həsəd edən şəxs həsəd etdiyi şey barəsində öz arzusuna çatmayınca aramlaşmaz."[2]

[illegible]

3-İmam Əli (ə): "Həsədçi şəxs tez qəzəblənər və kin qəlbindən çox gec gedər."[3]

[illegible]

4-İmam Əli (ə): "Həsədin nəticəsi ziyan və narahtçılıqdan başqa bir şey deyildir ki, qəlbi süst, bədəni xəstə edər."[4]

[illegible]

5-İmam Sadiq (ə): "İblis öz qoşununa deyər: "Onların arasına həsəd və düşmənçilik toxumu səpin! Həqiqətən bu iki xislət Allah yanında şirkə bərabərdir."[5]

[illegible]

6-İmam Sadiq (ə): "Həsəd edən şəxsin nəsihət verməsi qeyri-mümkündür."[6]

---

[1] *Xisal, səh-121*
[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-164, hədis-2205*
[3] *Biharul-ənvar, cild-73, səh-256, hədis-29*
[4] *Biharul-ənvar, cild-73, səh-256, hədis-29*
[5] *Əl-Kafi, cild-2, səh-327, hədis-2*
[6] *Xisal, səh-269*

[illegible] على قضاء حوائجكم بالكتمان فإن كل ذي نعمة محسود.

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Öz ehtiyaclarınızı aradan qaldırmaq üçün gizli şəkildə kömək axtarın; çünki hər ne`mət sahibi həsədə mə`ruz qalar."[1]

[illegible] فإن الحسد يأكل الحسنات كما تأكل النار الحطب.

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Həsəddən uzaq olun, çünki həsəd yaxşılıqları yeyir, necə ki, od odunları yeyir."[2]

[illegible] در الحسد ما أعدله بدأ بصاحبه فقتله.

9-İmam Əli (ə): "Afərin olsun həsədə, necə də ədalətlidir! Hər şeydən əvvəl öz sahibini qətlə yetirir."[3]

[illegible] ستة لا تكون في المؤمن: العسر والنكد والحسد واللجاجة والكذب والبغي.

10-İmam Sadiq (ə): "Altı xislət mö`mindən deyildir: Ciddi tələbkarlıq, xeyirsizlik, həsəd, inadkarlıq, yalan danışmaq və təcavüz (haqqı tapdalamaq)."[4]

42-Əmanətdarlıq

[illegible] لا تزال أمتي بخير ما تحابوا وتهادوا وأدوا الأمانة.

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Mənim ümmətim bir-birini sevdiyi, bir-birinə hədiyyə verdiyi və əmanətdar olduğu vaxta qədər xeyirdə və yaxşılıqda olacaqlar."[5]

[illegible]

---

[1] *Nəhcul-bəlağənin şərhi, cild-1, səh-316*
[2] *Camiul-əxbar, səh-451*
[3] *Nəhcul-bəlağənin şərhi, cild-1, səh-316*
[4] *Tuhəful-uqul, səh-377*
[5] *Uyunu əxbarir Rza(ə), cild-1, səh-32, hədis-25*

2-İmam Sadiq (ə): “Əli (ə)-ın Peyğəmbər (s)-in yanında çatdığı yüksək məqama bax ki, həqiqətən, Əli (ə) o məqamı Allahın Peyğəmbərinin yanında düz danışmaq və əmanətdarlıqla kəsb etmişdi.”[1]

[illegible]

3-İmam Sadiq (ə): “İlahi təqvaya sahib olun, əmanəti sizi əmanətdar hesab edən şəxsə qaytarın; çünki hətta əgər Əli (ə)-ın qatili əmanəti mənə tapşırsaydı, onu hökmən özünə qaytarardım.”[2]

[illegible]

4-İmam Əli (ə): “Əmanətdarlıq ruzini artırır, əmanətə xəyanət isə fəqirlik gətirir.”[3]

[illegible]

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “(Onların) namazlarının, oruclarının, həclərinin, yaxşı əməllərinin, gecələr Allahla münacat etmələrinin çoxluğuna baxmayın, lakin onların danışıqda doğruçu olmalarına və əmanəti qaytarmalarına baxın.”[4]

[illegible]

6-İmam Əli (ə): “Səni əmanətdar qərar verən şəxsə heç vaxt xəyanət etmə, hətta o, sənə xəyanət etmiş olsa da belə. Onun sirlərini açma, hətta o, sənin sirlərini açmış olsa da belə.”[5]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): “Boğaza gələn və çox inciyən (bezikmiş) şəxsi əmanətdar hesab etmə.”[6]

---

[1] *Əl-Kafi, cild-2, səh-104, hədis-5*
[2] *Əl-Əmali lis Səduq, səh-318*
[3] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-60, hədis-138*
[4] *Biharul-ənvar, cild-75, səh-114, hədis-5*
[5] *Biharul-ənvar, cild-77, səh-208, hədis-1*
[6] *Nəhcul-bəlağə, hikmət-211*

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs bu dünyada bir əmanətə xəyanət edib, onu sahibinə qaytarmasa və beləliklə əcəli gəlib çatsa, onda mənim dinimdən başqa bir dində olmuş olar, Allahla da ona qəzəbli olan halda görüşər.”[1]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs əmanətdar olmayan bir şəxsə əmanət tapşırsa, Allah onun zamini deyil, çünki (Allah) əmanətdar olmayan şəxsə əmanət həvalə etməkdən onu çəkindirmişdir.”[2]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Əmanəti kiçik sayaraq onu qoruyub saxlamayan və tələf olunma ərəfəsində qoyan şəxs bizdən deyildir.”[3]

43-İnsanlar arasında barışıq və islah yaratmaq

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Allah qarşısında təqvalı olun, öz aranızda islahat və barışıq işləri aparın. Çünki Allah-taala qiyamət günündə mö`minlərin arasında islah və barışıq yaradar.”[4]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Oruc, namaz və sədəqədən də dərəcə baxımından fəzilətli olan bir şeydən xəbər verimmi: İki nəfərin arasında barışıq

[1] *Əl-Əmali lis Səduq, səh-516*
[2] *Biharul-ənvar, cild-103, səh-179, hədis-3*
[3] *Biharul-ənvar, cild-75, səh-172, hədis-13*
[4] *Muhəccətul-bəyza, cild-3, səh-373*

yaratmaq. Belə ki, camaatın arasında əlaqələrin gərginləşməsi dinin kökünü kəsəndir."[1]

[illegible]

3-İmam Kazim (ə): "İnsanların arasında islahat və barışıq yaradanların halına xoş olsun! Həqiqətən, onlar qiyamət günündə müqərrəblərdəndir."[2]

[illegible]

4-İmam Sadiq (ə) Müfəzzələ buyurmuşdur: "Şiələrimizdən hər hansı iki nəfərin arasında münaqişə və narazı olduğunu görən zaman mənim malımdan ver (yə`ni pul xərcləməklə onların ixtilaflarını aradan qaldırın)."[3]

[illegible]

5-İmam Sadiq (ə): "Allahın sevdiyi sədəqə – insanlar arasında, əlaqələrinin gərginləşdiyi vaxt islahat və barışıq aparmaqdır, onların bir-birindən uzaqlaşdığı vaxt isə onları bir-birinə yaxınlaşdırmaqdır."[4]

[illegible]

6-İmam Sadiq (ə): "Kəlam üç növdür: Doğru, yalan və camaatın arasında barışıq və islahat yaratmaq." Sonra deyildi ki, sənə fəda olum, camaat arasında islahat nə deməkdir? Buyurdu: "Bir nəfər barəsində elə bir söz eşidirsən ki, əgər ona çatsa, narahat olacaqdır, sən onu görən zaman deyirsən ki, filankəsdən eşitdim ki, sənin barəndə çox yaxşı sözlər deyirdi, halbuki ondan eşitdiyinin tamamilə əksini deyirsən."[5]

[illegible]

---

[1] *Nəhcul-fəsahə, hədis-458*
[2] *Tuhəful-uqul, səh-393*
[3] *Əl-Kafi, cild-2, səh-209, hədis-3*
[4] *Əl-Kafi, cild-2, səh-209, hədis-1*
[5] *Əl-Kafi, cild-2, səh-341, hədis-16*

7-İmam Sadiq (ə): "Allaha and olsun, hikmət Loğmana onun əsil-nəsəbinə, mal-dövlətinə, əhl-əyalına, cismi cəhətdən qüdrətli və gözəl olduğuna görə əta olunmamışdır, lakin o, çox güclü bir şəxs idi: Nəhayət dedi: O, bir-birilə dalaşmaqda, düşmənçilikdə olan iki nəfərin arasını islah etməyincə və münaqişələrini həll etməyincə keçib ketməzdi."[1]

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Hər hansı iki müsəlman bir-birilə dalaşıb üç gün küsülü qalsalar və öz münaqişələrini həll edib, barışıq yaratmasalar İslamdan xaric olarlar və onların arasında heç bir vilayət olmaz. Onlardan hər biri öz (mömin) qardaşı ilə danışmaqda qabağa düşərsə, qiyamət günündə də cənnətə ondan qabaq gedər."[2]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Müsəlmanlar arasında sülh və barışıq yaratmaq caizdir, yalnız o sülhə icazə verilmir ki, haramı halal və halalı da haram etsin."[3]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Allah-taala barışıq yaratmaqda deyilən yalanı sevir, fəsad əmələ gətirən yerlərdə doğru danışmağı düşmən tutur."[4]

44-Xalqa təşəkkür etmək

[illegible]

1-İmam Səccad (ə): "Sənə yaxşılıq edən şəxsin haqqı budur ki, ona təşəkkür edəsən, yaxşılığını dilə gətirəsən, onu yaxşılıqla yad edəsən,

[1] *Mustədrəkul-vəsail, cild-13, səh-442, hədis-3*
[2] *Əl-Kafi, cild-2, səh-345, hədis-5*
[3] *Əl-fəqih, cild-3, səh-32, hədis-3267*
[4] *Vəsailuş-şiə, cild-8, səh-578, hədis-1*

özünlə Allah arasında onun üçün xaliscəsinə dua edəsən. Hər vaxt belə edərsənsə, şübhəsiz, gizlində və aşkarda ona təşəkkür etmiş olursan. Sonra əgər imkanın olsa, onun etdiyi yaxşılıqların əvəzini çıx.”[1]

[illegible]

2-İmam Rza (ə): “Hər kəs məxluqlardan olan ne`mət verənə şükür etməzsə, Allah-taalaya şükür etməmişdir.”[2]

[illegible]

3-İmam Əli (ə): “Əgər bir şəxsə yaxşılıq etdinsə, həqiqətdə bu əməlinlə onu əzizləmiş və özünə abır-heysiyyət qazandırmısan. Belə isə, özünə etdiyin yaxşılıq səbəbilə başqalarının təşəkkür etməsinin intizarında olma.”[3]

[illegible]

4-İmam Əli (ə): “Səndən razı olan şəxsə təşəkkür etmək razılıq və vəfadarlığı artırar, sənə qəzəblənən şəxsə şükür etmək (təşəkkür etmək) narahatçılığın aradan qalxmasına və onun sənə qarşı mehriban olmasına səbəb olur.”[4]

[illegible]

5-İmam Əli (ə): “Hər kəs ona qarşı edilən yaxşılığın qarşısında onun oxşarını yerinə yetirsə, onun əvəzini çıxmış olur, əgər ondan artıq miqdarda yaxşılıq edərsə, təşəkkür etmişdir.”[5]

[illegible]

---

[1] *Xisal, səh-568*
[2] *Uyunu əxbarir Rza(ə), cild-1, səh-27, hədis-2*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-542, hədis-3542*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-4, səh-161, hədis-5668-69*
[5] *Əl-Kafi, cild-4, səh-28, hədis-1*

6-İmam Rza (ə): “Allah-taala əmr etmişdir ki: Ona və valideynə şükür edəsən. Hər kəs öz valideyninə təşəkkür etməzsə, Allaha şükür etməmişdir.”[1]

[illegible]

7-İmam Sadiq (ə): “Allah-taala yaxşı işlərin yolunu kəsənlərə lə`nət etsin!” Soruşuldu ki, yaxşı işlərin yolunu kəsənlər kimdir? Buyurdu: “O şəxsdir ki, ona qarşı yaxşı işlər görülsün, o isə, ona qarşı nankorluq etsin, nəticədə bu işin sahibi başqalarına da qarşı yaxşı işlər görməkdən imtina etsin.”[2]

[illegible]

8-İmam Əli (ə): “Başqalarının sənə təşəkkür etməməsi səni yaxşılıq etməyə rəğbətsiz etməməlidir; çünki bu yaxşılıqdan ən azacıq bəhrə belə aparmayan kəs (yə`ni Allah-taala) sənə təşəkkür edəcək və təşəkkür edən şəxsin təşəkküründən də artıq şeylər (naşükür adamın rəva gördüyü şeylərdən artığı) sənə çatacaqdır və Allah-taala yaxşı əməl sahiblərini sevir.”[3]

[illegible]

9-İmam Sadiq (ə): “Həqiqətən, mö`minə qarşı nankorluq edilər, çünki onun yaxşılığı Allah-taalanın dərgahına qaldırılar və camaatın arasında yayılmaz. Amma kafirin yaxşılıqları tez yayılar; çünki yalnız camaata görə iş görür və onun işləri Allah dərgahına yüksəlmir.”[4]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Allah yanında insanlar məqam və mənzilət baxımından ən fəzilətlisi, Allah dərgahına vəsilə baxımından ən yaxını o

---

[1] *Xisal, səh-156, hədis-196*
[2] *Əl-Kafi, cild-4, səh-33, hədis-1*
[3] *Nəhcul-bəlağə, hikmət-204*
[4] *Iləluş şərayi, cild-2, səh-560, hədis-1*

ehsan edən şəxsdir ki, onun ehsanına qarşı nankorluq edilər və qədir-qiyməti bilinməz."[1]

45-Nəsihət

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Allah dərgahında - qiyamətdə - məqam və mənzilət baxımından insanların ən əzəmətlisi Allahın bəndələrinə nəsihət etmək üçün yer üzündə daha çox gəzənləridir."[2]

[illegible]

2-Loğman Həkim: "Ey oğul! Hökmən moizəyə qulaq as və onlara əməl et; çünki bu moizə aqilin nəzərində süzülmüş baldan da şirindir."[3]

[illegible]

3-İmam Əli (ə): "Hər kəs nəsihəti qəbul edərsə, rüsvayçılıqdan amanda olar."[4]

[illegible]

4-İmam Cavad (ə): "Mö`minin üç xislətə ehtiyacı vardır: Allah tərəfindən olan müvəffəqiyyət, nəfsindən (batinindən) olan bir nəsihətçi və onu nəsihət edən şəxsin (nəsihətini) qəbul etmək."[5]

[illegible]

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Allah-taala bir bəndəyə xeyir vermək istədikdə onun özündən özü üçün bir nəsihətçi qərar verər ki, onu yaxşı işlərə əmr edər, pis işlərdən çəkindirər."[6]

---

[1] *Biharul-ənvar, cild-75, səh-44, hədis-1*
[2] *Əl-Kafi, cild-2, səh-208, hədis-5*
[3] *Irşadul-qulub, cild-1, səh-72*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-277, hədis-8344*
[5] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-358, hədis-1*
[6] *Nəhcul-fəsahə, hədis-154*

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Ya Əli! Əgər alim təqvalı, tövbəkar olmazsa, onun moizələri su damlaları dəvəquşunun yumurtasından və saf daşın üstündən getdiyi kimi camaatın da qəlbindən gedər.”[1]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): “Müsəlman müsəlmanın güzgüsüdür; hər vaxt qardaşınızdan bir xata gördünüzsə, hamılıqla ona hücum etməyin, əksinə ona yol göstərib nəsihət verin, ya onunla müdara edin...”[2]

[illegible]

8-İmam Həsən Əskəri (ə): “Hər kəs öz din qardaşına gizlində nəsihət etsə, onu zinətləndirmişdir, hər kəs aşkarda nəsihət versə, onun dəyərini aparmışdır.”[3]

[illegible]

9-İmam Səccad (ə): “Nəsihət istəyən şəxsin haqqına gəldikdə, həqiqətən onun haqqı budur ki, qəbul edəcəyini bildiyin səhih yola hidayət edəsən, onun dərk edib anlaya biləcəyi həddə söz danışasan, çünki hər bir əqlin məxsus tutum qabiliyyəti vardır, sənin tutduğun üslub mehribanlıq və mərhəmətlə yanaşı olmalıdır.”[4]

[illegible]

10-İmam Səccad (ə): “Nəsihət edən şəxsin haqqına gəldikdə isə, gərək onun qarşısında təvazökarlıq edəsən, qəlbini onun nəsihətini dərk etmək

---

[1] *Mirasul-hədis, cild-2, səh-29, hədis-81*
[2] *Tuhəful-uqul, səh-108*
[3] *Tuhəful-uqul, səh-489*
[4] *Tuhəful-uqul, səh-269*

üçün hazırlayasan, sözlərinə qulaq asasan və əgər sözləri düzgün olsa, Allaha şükür edəsən və onu qəbul edəsən, gərək onun barəsində nankorluq etməyəsən.”[1]

46-Təvazökarlıq

[illegible]

1-İmam Əli (ə): “Ən şərəfli əxlaq təvazökarlıq, helm və mülayim xasiyyətlilikdir.”[2]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Həqiqətən Allah-taala mənə vəhy etmişdir ki, o qədər təvazökarlıq edəsiniz ki, hətta bir nəfər başqasına iftixar edib lovğalanmasın, bir nəfər başqasının haqqına təcavüz etməsin.”[3]

[illegible]

3-İmam Sadiq (ə): “Səmada bəndələrə vəkil olan iki mələk vardır, hər kəs Allah xatirinə təvazökarlıq edərsə, o iki mələk o şəxsi yüksəldər, hər kəs təkəbbürlük etsə, onu alçaldarlar.”[4]

[illegible]

4-İmam Əli (ə): “Yüksək məqamlı insanın elmi nə qədər yüksələrsə, təvazökarlığı da bir o qədər artar.”[5]

[illegible]

5-İmam Əli (ə) müttəqiləri vəsf edərkən buyurur: “Onların paltarları orta səviyyəlidir, yol getməkləri və rəftarları da təvazö əsasındadır.”[6]

[illegible]

---

[1] *Tuhəful-uqul, səh-269*
[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-442, hədis-3223*
[3] *Kənzul-ummal, cild-3, səh-110, hədis-5722*
[4] *Əl-Kafi, cild-2, səh-122, hədis-2*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-3, səh-133, hədis-4048*
[6] *Nəhcul-bəlağə, xutbə-193*

6-İmam Sadiq (ə): “Təvazökarlığın (əlaməti) budur ki, insan məclisin aşağısında oturmağa razılıq versin, hər kəslə qarşılaşdıqda, salam versin, mübahisəni boşlasın - hətta haqq onunla olsa da belə - və təqvalı olması ilə tə`riflənməsini sevməsin.”[1]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Üç şey vardır ki, Allah onların vasitəsilə yalnız xeyri artırar: Təvazökarlıq: Allah-taala onunla insanın yalnız məqamını yüksəldər. Nəfsin zəlil olması: Allah-taala onunla yalnız izzət və başıucalığı artırar. İzzəti-nəfs: Allah-taala onun vasitəsilə ehtiyacsızlığı artırar.”[2]

[illegible]

8-İmam Kazim (ə): “Həqiqətən, toxum düzənlik yerdə cücərər, bərk yerdə cücərməz. Hikmət də belədir, o, təvazökar qəlblərdə yer tutur, təkəbbürlü qəlblərdə yox. Mütəal Allah təvazökarlığı əqlin, təkəbbürü isə cəhalətin vasitəsi qərar vermişdir.”[3]

[illegible]

9-İmam Rza (ə): “Təvazökarlığın dərəcələri vardır: Birincisi budur ki, insan öz qədir-qiymətini bilsin və sağlam qəlblə onu öz yerində qərar versin, camaatın onunla necə rəftar etdiyini xoşlayırsa, özü də camaatla o cür rəftar etsin. Əgər pislik görürsə, ona yaxşılıqla cavab versin, öz qəzəbini udsun və camaatla günahlarından güzəştə getsin, Allah-taala ehsan sahiblərini sevir.”[4]

[illegible]

---

[1] *Biharul-ənvar, cild-75, səh-118, hədis-3*
[2] *Biharul-ənvar, cild-75, səh-124, hədis-22*
[3] *Tuhəful-uqul, səh-396*
[4] *Əl-Kafi, cild-2, səh-124, hədis-13*

10-İmam Əli (ə): “Hər kəs varlı adamın yanına gedib varlılığına görə ona təvazökarlıq etsə, dinінin üçdə ikisi aradan gedər.”[1]

47-Təkəbbür

[illegible]

1-İmam Sadiq (ə): “Təkəbbür budur ki, camaata təhqir gözü ilə yanaşı haqqı xar hesab edəsən.”[2]

[illegible]

2-İmam Əli (ə): “Hərislik, təkəbbür və həsəd insanın günahlara batmasına vasitə və səbəbdir.”[3]

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Cəhənnəm əhlinin kim olduğunu xəbər verimmi? Hər kobudxasiyyətli, təkəbbürlü şəxs.”[4]

[illegible]

4-İmam Sadiq (ə): “Təkəbbür edən bir şəxs yoxdur ki, xarlıq və həqarət əsərlərini özündə görməmiş olsun.”[5]

[illegible]

5-İmam Əli (ə): “Təkəbbür edən şəxsdən təəccüblənirəm: Dünən nütfə idi, sabah isə murdar olmuş bir cəmdək olacaqdır.”[6]

[illegible]

[illegible]

---

[1] *Nəhcul-bəlağə, hikmət-228*
[2] *Əl-Kafi, cild-2, səh-310, hədis-8*
[3] *Nəhcul-bəlağə, hikmət-371*
[4] *Ət-tərğibu vət tərhib, cild-3, səh-563, hədis-16*
[5] *Əl-Kafi, cild-2, səh-312, hədis-17*
[6] *Nəhcul-bəlağə, hikmət-126*

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Bu şey məni çox təəccübləndirir ki, bir insan öz əhl-əyalı üçün pis bir şeyi aparır və bununla təkəbbürü özündən uzaqlaşdırmaq istəyir.”[1]

[illegible]

7-İmam Əli (ə) müttəqiləri vəsf edərkən: “Onlar əgər bir şəxsdən uzaqlaşırlarsa, onların dünyadan qaçmaları və paklıq səbəblərinə görədir, əgər bir şəxsə yaxınlaşırlarsa, xoşxasiyyətlik və mehribançılıqlarına görədir, nəinki onların qaçmaları təkəbbür üzündən və yaxınlaşmaları məkr və hiylə üzündən olsun.”[2]

[illegible]

8-İmam Sadiq (ə): “Kim özünü başqalarından üstün və fəzilətli bilsə, o təkəbbürlülərdəndir.” Həfs ibni Qiyas deyir ki, mən soruşdum: “Əgər günahkar bir şəxsi görüb onun günahlarını, özünün isə pak olmasını nəzərə aldıqda özünü ondan üstün hesab etsə, necə?” Buyurdu: Heç vaxt, heç vaxt, ola bilsin ki, o bağışlanar, lakin sən hesab çəkilmək üçün saxlanarsan! Musa ilə yarışan cadugərlərin hadisəsini oxumamısanmı?”[3]

[illegible]

9-İmam Əli (ə): “...Buna görə də Allah Öz mö`min bəndələrini namaz qılıb zəkat vermək, vacib oruclarda ciddiyyət göstərmək vasitəsilə qoruyub saxlayır, çünki bu kimi işlər insanın bədən əzalarının aramlaşmasına, gözlərin xaşe olmasına, canlarının təvazökar, qəlblərinin xüzulu olmasına və təkəbbürü öz hüdudlarından qovmalarına səbəb olur... Baxın, görün ki,

---

[1] *Tənbihul-xəvatir, cild-1, səh-201*

[2] *Nəhcul-bəlağə, xutbə-193*

[3] *Əl-Kafi, cild-8, səh-128, hədis-98*

bu əməllər öyünmək nümunələrini necə bir-birinə vurur, təkəbbür nişanələrini necə aradan aparır!”[1]

[illegible]

10-İmam Həsəni-Müctəba (ə): “Səndə təkəbbürlük vardır?” – deyilən zaman buyurdu: Əsla! Təkəbbür yalnız Allaha məxsusdur, lakin məndə izzət vardır. Allah-taala buyurur: “Həqiqətən, izzət Allaha, Peyğəmbərə və mö-`minlərə məfxsusdur.”[2]

48-Səbir

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Səbir üç qisimdir: “Müsibətdə səbir etmək, itaətdə səbir etmək və günah işlər qarşısında səbir etmək.”[3]

[illegible]

2-İmam Əli (ə): “Səbir budur ki, insan ona çatan giriftarçılıq və müsibətlərə dözsün və öz qəzəbini udsun.”[4]

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Səbirli şəxsin üç əlaməti vardır: “...Birincisi budur ki, tənbəllik etməsin. İkincisi budur ki, ah-nalə etməsin. Üçüncüsü budur ki, Allah-taalaya şikayət etməsin. Çünki o, tənbəllik edərsə, haqqı zay etmiş olur, ah-nalə edərsə, şükrü yerinə yetirməmiş olur və Rəbbindən şikayət etdikdə isə Ona qarşı üsyankarlıq edir.”[5]

[1] *Nəhcul-bəlağə, xutbə-192*
[2] *Biharul-ənvar, cild-24, səh-325, hədis-40*
[3] *Əl-Kafi, cild-2, səh-91, hədis-15*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-69, hədis-1874*
[5] *Iləluş şərayi, cild-2, səh-498, hədis-1*

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Səbrin dörd şö`bəsi vardır: Behiştə rəğbət, cəhənnəmdən qorxmaq, dünyaya rəğbətsiz və ölümün intizarında olmaq: Hər kəs cənnətə şövqlü olsa, həva-həvəslərdən əl çəkər, hər kəs cəhənnəm odundan qorxarsa, özünü haramlardan saxlayar, hər kəs dünyaya rəğbətsiz və e`tinasız olsa, giriftarçılıqlar onun nəzərində çox da mühüm olmaz, hər kəs ölümü gözləyərsə, xeyir işlərdə çalışar.”[1]

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (ə): “Hər kəsdə üç xislət olsa, Allah-taala dünya və axirət xeyrini onun üçün əta etmiş olar: Allahın qəza və qədərinə razı olmaq, bəla zamanı səbirli olmaq, həm ağır vəziyyətlərdə, həm də firavanlıqda dua etmək.”[2]

6-İmam Kazim (ə): “Allaha itaət etməkdə səbirli olun, eləcə də günahlar qarşısında səbirli olun, çünki dünya bir saatlıqdır, keçənlərdə heç bir sevinc, yaxud qəm-qüssə tapmazsan, hələ gəlməyənlərdə isə nə olacağını bilmirsən. Sənin hal-hazırda yaşadığın saat barəsində səbirli ol, sanki həmin halda xoşbəxt və xoşhalsan.”[3]

7-İmam Əli (ə): “Çətinlikləri pərişan yuxular olan gecə kimi keçib gedən dünyanın qarşısında səbirli olun.”[4]

---

[1] *Kənzul-ummal, cild-1, səh-285, hədis-1388*
[2] *Biharul-ənvar, cild-68, səh-156, hədis-71*
[3] *Biharul-ənvar, cild-75, səh-311, hədis-1*
[4] *Biharul-ənvar, cild-40, səh-348, hədis-29*

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Həqiqətən, Allah tərəfindən olan kömək xərc əndazəsində çatır, Allah tərəfindən olan səbir də çətinliklərin miqdarında verilir.”[1]

[illegible]

9-İmam Əli (ə): “Sən səbir etsən, İlahi qəza və qədər sənə cərəyan edəcək, əcir və savab alacaqsan, əgər səbirsizlik etsən, yenə də Allah-taalanın qəza və qədəri sənə cari olacaq, amma günahkar olacaqsan.”[2]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Pərvərdigara! Məni imtahana çəkdiyin şeylərdə səbir əta et.”[3]

49-Məhəbbət

[illegible]

1-İmam Cavad (ə): “Üç xislət vardır ki, onun vasitəsilə məhəbbət əldə olunar: “Rəftar və davranışlarda insaf, çətin hadisələr zamanı (başqaları ilə) həmdərd olmaq və sağlam bir qəlbə qayıtmaq.”[4]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Mö`minlərin ən yaxşısı o kəsdir ki, mö`minlərlə daha çox ünsiyyətdə ola, başqaları ilə də ünsiyyətdə olmayan şəxslərdə heç bir xeyir yoxdur.”[5]

[illegible]

---

[1] *Kənzul-ummal, cild-6, səh-347, hədis-15993*
[2] *Camiul-əxbar, səh-316, hədis-882*
[3] *Biharul-ənvar, cild-90, səh-305*
[4] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-82, hədis-77*
[5] *Biharul-ənvar, cild-67, səh-298, hədis-23*

3-İmam Əli (ə): “Xeyirxahlıq və nəsihət məhəbbət gətirər.”[1]

[illegible]

4-İmam Sadiq (ə): “Həqiqətən, Allah-taala insanın öz övladlarına olan şiddətli məhəbbətinə görə ona rəhm edər.”[2]

[illegible]

5-İmam Səccad (ə): “Gözəl söz mal-dövlətə xeyir-bərəkət verir, ruzini artırır, əcəli tə`xirə salır, insanı əhl-əyalı arasında məhəbətli edir və onu cənnətə daxil edir.”[3]

[illegible]

6-İmam Əli (ə): “Hər kəs camaata hüsnü-zənn etsə, onların məhəbbətini əldə edər.”[4]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): “Səxavətli və gözəl əxlaqlı olun; çünki bu iki xislət ruzini artırır və məhəbbət yaradır.”[5]

[illegible]

8-İmam Baqir (ə): “Bil ki, ülfət və məhəbbət Allah tərəfindən, düşmənçilik isə Şeytan tərəfindəndir.”[6]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Bir-birinizə hədiyyə edin ki, aranızda məhəbbəti artırsın.”[7]

[illegible]

---

[1] *Qurərul-hikəm, fəsil-1, səh-161, hədis-613*
[2] *Məkarimul-əxlaq, səh-219*
[3] *Xisal, səh-317, hədis-100*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-379, hədis-8842*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-4, səh-304, hədis-6161*
[6] *Əl-Kafi, cild-5, səh-500, hədis-1*
[7] *Nəhcul-fəsahə, hədis-1190*

10-İmam Sadiq (ə) belə dua edir: “Pərvərdigara! Səndən gözəllik, zinət və məhəbbət istəyirəm, pislik, düşmənçilik və kindən Sənə pənah aparıram.”[1]

50-Kin

[illegible]

1-İmam Əli (ə): “Dünya o qədər kiçik, həqir və əhəmiyyətsizdir ki, onda kin-küdurətə tabe olmağına dəyməz.”[2]

[illegible]

2-İmam Əli (ə): “Kin yaxşılıqları məhv edir.”[3]

[illegible]

3-İmam Əli (ə): “Hər kəs kin-küdurəti özündən uzaqlaşdırsa, qəlbi və əqli asudəlikdə və asayişdə olar.”[4]

[illegible]

4-İmam Əli (ə): “Fitnələrin, iğtişaşların səbəbi kin-küdurətdir.”[5]

[illegible]

5-İmam Hüseyn (ə): “Həqiqətən bizim şiələrimiz o kəslərdir ki, qəlbləri hər növ xəyanət, kin-küdurət və məkrdən pak olsun.”[6]

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Bir-birinizə hədiyyə verin; çünki kinləri aradan aparır.”[7]

[illegible]

---

[1] *Əl-Kafi, cild-6, səh-519, hədis-6*
[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-52, hədis-1804*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-1, səh-168, hədis-642*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-226, hədis-8584*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-4, səh-121, hədis-5522*
[6] *Biharul-ənvar, cild-68, səh-156, hədis-11*
[7] *Əl-Kafi, cild-5, səh-144, hədis-14*

7-İmam Əli (ə): “Pisliyi başqalarının sinəsindən aparmaq üçün öz sinəndə onun kökünü kəs.”[1]

[illegible]

8-İmam Əli (ə): “Öz din qardaşını olduğu vəziyyətinə döz və onu çox danlama; çünki bu iş kin-küdurət gətirər.”[2]

[illegible]

9-İmam Əli (ə): “Çətinliklər və giriftarçılıqlar zamanı kin-küdurətlər aradan gedər.”[3]

[illegible]

10-İmam Hadi (ə): “Giley-güzar etmək ayrılıqların açarıdır və giley-güzar etmək də kin-küdurətdən yaxşıdır.”[4]

51-İzzət

[illegible]

1-İmam Həsən Əskəri (ə): “Haqqı tərk edən hər bir izzətli şəxs, zəlil olacaq, onu əxz edən hər bir zəlil şəxs isə izzətli olacaq.”[5]

[illegible]

2-İmam Sadiq (ə): “Həqiqətən Allah-taala bütün işlərin hamısını mö-`minlərə həvalə etmiş, amma onların zəlil olmasına icazə verməmişdir, məgər Allahın belə buyurduğunu eşitməmisənmi: “İzzət yalnız Allaha, Peyğəmbərə və mö`minlərə məxsusdur?” Mö`min həmişə əziz olar, heç vaxt zəlil olmaz.” Sonra buyurdu: “Həqiqətən mö`min dağdan da izzətlidir, çünki

---

[1] *Nəhcul-bəlağə, hikmət-178*
[2] *Tuhəful-uqul, səh-84*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-4, səh-323, hədis-6212*
[4] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-369, hədis-4*
[5] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-374, hədis-24*

dağ külünc zərbələri vurmaqla azalır, lakin mö`minin dinini heç bir vasitə ilə azaltmaq olmaz."[1]

[illegible]

3-İmam Əli (ə): "Agah olun, həqiqətən hər kəs camaatla insaflı davranarsa, Allah-taala onun izzətini artırar."[2]

[illegible]

4-İmam Sadiq (ə): "Öz qeyz və qəzəb odunu udan elə bir bəndə yoxdur ki, Allah-taala onun dünya və axirətdə izzətini artırmasın."[3]

[illegible]

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): Həqiqətən, Allah-taala hər gündə buyurur: "Mən sizin əziz və izzət sahibi olan Rəbbinizəm. Hər kəs dünya və axirətdə izzət istəyirsə, əziz (Allaha) itaət etsin."[4]

[illegible]

6-İmam Əli (ə): "Sonra Allah ona kitabı nazil etdi... O elə bir izzətdir ki, onun tərəfdarları və havadarları heç vaxt məğlub olmazlar."[5]

[illegible]

7-İmam Sadiq (ə): "Üç şey vardır ki, Allaha and olsun ki, onlar haqdır. Heç bir mal-dövlət və sərvət sədəqə və zəkat verməklə azalmaz, heç bir şəxsin barəsində elə bir zülm olunmayıbdır ki, onun əvəzini çıxa bilməsin. Səbir edib özünü saxlayırsa, hökmən əvəzində Allah ona izzət bağışlayar. Xahiş və istək qapısını öz üzünə açan elə bir bəndə yoxdur ki, fəqirlikdən bir qapı onun üzünə açılmasın."[6]

---

[1] *Ət-təhzib, cild-6, səh-179, hədis-367*
[2] *Əl-Kafi, cild-2, səh-144, hədis-4*
[3] *Əl-Kafi, cild-2, səh-110, hədis-5*
[4] *Kənzul-ummal, cild-15, səh-784, hədis-43101*
[5] *Nəhcul-bəlağə, xutbə-198*
[6] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-209, hədis-79*

[illegible]

8-İmam Səccad (ə): “Pərvərdigara! Məni Öz dərgahında xar və məxluqların nəzərində izzətli etmə! Məni Səninlə xəlvətdə alçaq, bəndələrinin arasında isə başıuca etmə! Məndən ehtiyacsız olan şəxsdən məni ehtiyacsız et və yalnız Sənə olan ehtiyac və fəqirliyimi artır.”[1]

[illegible]

9-İmam Əli (ə): “Allah-taala... cihadı İslama başıucalıq (izzət) ünvanı ilə vacib etmişdir.”[2]

[illegible]

10-İmam Sadiq (ə): “İzzət, içərisində başqalarının əlindəkilərə tamah gözü dikmədikləri insanların olduğu bir evə gəlib çatıncaya qədər qərarsızdır və ora çatdıqda qərarlaşır.”[3]

52-Zinət

[illegible]

1-İmam Əli (ə): “Hər kəs Allahdan başqasında izzət axtararsa, izzət onu həlak edər.”[4]

[illegible]

2-İmam Əli (ə): “Qüdrət altına daxil olan hər bir əziz zəlil olar.”[5]

[illegible]

3-İmam Sadiq (ə): “(Başqalarının) hüququnu verməmək zillət gətirər, insan bu barədə yalan danışmağa məcbur olar.”[6]

---

[1] *Səhifətun Səccadiyyə, dua-47*
[2] *Nəhcul-bəlağə, hikmət-252*
[3] *Kəşful-ğimmə, cild-2, səh-423*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-253, hədis-8217*
[5] *Tuhəful-uqul, səh-215*
[6] *Tuhəful-uqul, səh-360*

[illegible]

4-İmam Hüseyn (ə): “İzzət və haqqı dirçəltməyə çatan yolda ölüm necə də asandır! İzzətli ölüm əbədi həyatdan, zillətli həyat isə həmişəlik ölümdən başqa bir şey deyildir.”[1]

[illegible]

5-İmam Əli (ə): “Camaat zillətin qorxusundan zillətə doğru qaçırlar.”[2]

[illegible]

6-İmam Sadiq (ə): “Mö`min üçün layiq deyildir ki, öz nəfsini zəlil etsin. (Müfəzzəl ibni Ömər deyir: “Dedim: Öz nəfslərini necə zəlil edirlər?” Buyurdu: “Üzrxahlıq etməyə səbəb olan bir iş görməklə.”[3]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): “Ölüm bəli, lakin zillət və xarlıq heç vaxt! Az miqdarla keçinmək bəli, amma əlini ona-buna tərəf uzatmaq xeyr!”[4]

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs azad şəkildə zilləti qəbul edərsə, biz Əhli-beytdən deyildir.”[5]

[illegible]

9-İmam Əli (ə): “Hər kəs öz çətinliklərini aşkar etsə, zillətə razı olmuşdur.”[6]

[illegible]

10-İmam Əli (ə): “Doğruçuluq izzət, cəhalət isə zillətdir.”[7]

---

[1] *Ihqaqul-həqq, cild-11, səh-601*
[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-156, hədis-2172*
[3] *Mişkatul-ənvar, səh-103*
[4] *Nəhcul-bəlağə, hikmət-396*
[5] *Tuhəful-uqul, səh-58*
[6] *Tuhəful-uqul, səh-201*
[7] *Tuhəful-uqul, səh-356*

53-Qeyrət

[illegible]

1-İmam Sadiq (ə): "Həqiqətən Allah-taala qeyrətlidir və Öz qeyrəti xatirinə zahirdə və batində olan fahişəliyi (çirkinliyi) qadağan etmişdir."[1]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Qeyrət imandan, açıq-saçıqlılıq isə nifaqdandır."[2]

[illegible]

3-İmam Əli (ə): "Yersiz qeyrətdən çəkinin; çünki bu iş yaxşı və əməlisaleh qadını azğınlığa, pak-pakizə qadını şəkk-şübhəyə çəkər."[3]

[illegible]

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Həqiqətən Allah-taala, zorla evinə daxil olduğu halda olanlarla müharibə aparmayan kişiyə nifrət edir."[4]

[illegible]

5-İmam Əli (ə): "İnsanın paklığı qeyrəti miqdarındadır."[5]

[illegible]

6-İmam Əli (ə): "Mö`minin qeyrəti mütəal Allahın vasitəsilədir."[6]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Atam İbrahim qeyrətli idi, mən ondan da qeyrətliyəm, mö`minlər içərisində qeyrəti olmayan şəxsin burnunu Allah yerə sürtər (zəlil edər)."[7]

---

[1] *Əl-Kafi, cild-5, səh-535, hədis-1*
[2] *Nəhcul-fəsahə, hədis-2045*
[3] *Nəhcul-bəlağə, məktub-31*
[4] *Kənzul-ummal, cild-3, səh-387, hədis-7074*
[5] *Nəhcul-bəlağə, hikmət-47*
[6] *Qurərul-hikəm, fəsil-4, səh-379, hədis-6395*
[7] *Biharul-ənvar, cild-103, səh-248, hədis-33*

[illegible]

8-İmam Əli (ə): "Qeyrət təəssüb və ar sayılmağın əndazəsinə bağlıdır."[1]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Agah olun, həqiqətən Allah-taala haramı haram etmiş, onun üçün cəza (hədd) tə`yin etmişdir. Allahdan da qeyrətli bir şəxs yoxdur və O, məhz qeyrətinə görə çirkin işləri haram etmişdir."[2]

[illegible]

10-İmam Əli (ə): "Mənə xəbər çatmışdır ki, qadınlarınız bazarlarda bədənlərini imansız və əyyaş adamların bədəninə toxundururlar. Məgər qeyrətiniz yoxdurmu?! Hər kəsin qeyrəti yoxdursa, onda heç bir xeyir yoxdur."[3]

54-Himmət

[illegible]

1-İmam Əli (ə): "Şərafət çürümüş sümüklərlə deyil, yüksək himmətlər əsasındadır."[4]

[illegible]

2-İmam Əli (ə): "Yaxşı əməl himmətin yüksəkliyindən xəbər verir."[5]

[illegible]

3-İmam Əli (ə): "(Allahın əmri və fərmanlarına) itaət etmək zirək və ayıq insanların himmətidir. Allaha qarşı itaətsizlik etmək isə, yaramaz insanların himmətidir."[6]

[illegible]

---

[1] *Qurərul-hikəm, fəsil-4, səh-311, hədis-6175*
[2] *Əl-Əmali lis Səduq, cild-1, səh-348*
[3] *Kənzul-ummal, cild-3, səh-780, hədis-8735*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-106, hədis-1991*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-1, səh-365, hədis-1388*
[6] *Qurərul-hikəm, fəsil-1, səh-162, hədis-616-7*

4-İmam Əli (ə): “Himmətlərin ən yaxşısı haqqın və hörmətin qorunub saxlanması, əhd-peymana riayət olunmasıdır.”[1]

[illegible]

5-İmam Əli (ə): “İnsanların əlində olanlara tamah gözü dikməmək nəfsin izzəti və yüksək himmət nişanəsidir.”[2]

[illegible]

6-İmam Əli (ə): “Qənaətə iltizamlı olmaq himmətin şərəfindəndir.”[3]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): “Öz himmətini elə şeylərə sərf et ki, ona ehtiyacın vardır, sənin dərdinə dəyməyənlərin ardınca isə getmə.”[4]

[illegible]

8-İmam Əli (ə): “Allaha pənah aparıram alçaq tamahlardan, himmətlərdən və xoşagəlməz istəklərdən.”[5]

[illegible]

9-İmam Əli (ə): “İnsanları islah etmək kimi yüksək bir himmətə maliksənsə, özündən başla; çünki özün fasid olduğun halda sənin başqalarını islah etməyə başlamağın ən böyük eybdir.”[6]

[illegible]

10-İmam Əli (ə): “Himməti qarnı və övrəti olan şəxslərdən xeyir necə də uzaqdır.”[7]

---

[1] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-463, hədis-3305*
[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-1, səh-365, hədis-1387*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-6, səh-44, hədis-9435*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-182, hədis-2303*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-6, səh-175, hədis-9974*
[6] *Qurərul-hikəm, fəsil-3, səh-23, hədis-3749*
[7] *Qurərul-hikəm, fəsil-3, səh-23, hədis-3749*

55-Psixologiya

[illegible]

1-İmam Əli (ə): “İnsanlar ağaclar kimidirlər, onlar bir yerdən su içirlər, amma müxtəlif meyvələr verirlər.”[1]

[illegible]

2-İmam Əli (ə): “İnsanlar özləri kimi olanlara daha çox meyl göstərirlər.”[2]

[illegible]

3-İmam Sadiq (ə): “Yuxu cəsədin rahatlığı, danışmaq ruhun rahatlığı, sükut etmək isə əqlin rahatlığıdır.”[3]

[illegible]

4-İmam Əli (ə): “Həqiqətən, qəlblərin həm istəmək, həm də istəməmək, həm üz gətirmək, həm də üz çevirmək kimi halətləri vardır, istəklər və meyllərin yolu ilə qəlblərin sorağına gedin; çünki əgər qəlbi hər hansı bir işə məcbur etsən, kor olar.”[4]

[illegible]

5-İmam Əli (ə): “Hər kəs gümanını yaxşı etməzsə (hər şeyə bədbin olarsa), hər kəsdən vəhşət hissi keçirər.”[5]

[illegible]

6-İmam Əli (ə): “İnsanlar bilmədikləri şeylərin düşmənləridir.”[6]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): “Gizli xislətləri və əxlaqları qaynayıb-qarışmaq və ünsiyyətdə olmaq aşkar edir.”[7]

---

[1] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-136, hədis-2097*
[2] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-92, hədis-100*
[3] *Mən la yəhzuruhul-fəqih, cild-4, səh-402, hədis-5865*
[4] *Nəhcul-bəlağə, hikmət-193*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-424, hədis-9084*
[6] *Nəhcul-bəlağə, hikmət-438*
[7] *Qurərul-hikəm, fəsil-3, səh-466, hədis-5099*

8-İmam Sadiq (ə): Bir nəfər imam Sadiq (ə)-dan soruşur: “Biri mənə “səni çox istəyirəm” – deyir, onun məhəbbətini necə aşkar edə bilərəm?” İmam buyurdu: “Öz qəlbini yoxla, əgər sən də onu sevirsənsə, bil ki, o da səni sevir.”[1]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Nəfsin ölümü ilə qəlbin həyatı başlanır, qəlbin həyatı ilə müqavimətə (istiqamətli olmağa) yetişmək olur.”[2]

10-İmam Sadiq (ə): “Hər kəsin əxlaqı pis olsa, özünə işkəncə və əzab-əziyyət verər.”[3]

56-Dil

1-İmam Əli (ə): “Hər insanda on xislət vardır ki, onun dili onları aşkar edir: Dil bir şahiddir ki, insanın batinindən xəbər verir, dil hakimdir ki, dava-dalaşlara son qoyur, danışandır ki, onun vasitəsilə suallara cavab verilir, bir vasitədir ki, onunla müşküllər aradan qalxır, vəsf edəndir ki, onunla əşyalar tanınır, hökm verəndir ki, yaxşılığa hökm edir, nəsihət edəndir ki, insanı çirkinliklərdən saxlayır, təsəlli verəndir ki, qəmlər onunla təskinlik tapır, bir hazır olandır ki, onun vasitəsilə kin-küdurət aradan qalxır və qəlbi aparandır ki, qulaqlar onun vasitəsilə ləzzət alır.”[4]

---

[1] *Əl-Kafi, cild-2, səh-652, hədis-2*
[2] *Mustədrəkul-vəsail, cild-11, səh-226, hədis-12813*
[3] *Əl-Kafi, cild-2, səh-321, hədis-4*
[4] *Əl-Kafi, cild-8, səh-20, hədis-4*

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəsin Allaha və qiyamət gününə imanı varsa, ya xeyir sözlər danışsın, ya da sükut etsin.”[1]

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Kişinin gözəlliyi dilinin gözəl danışması islədir.”[2]

[illegible]

4-İmam Baqir (ə): “Həqiqətən, bu dil bütün xeyirlərin və şərlərin açarıdır, mö`min üçün layiqlidir ki, öz dilinə, qızıl-gümüş kisəsinə möhür vurduğu kimi, möhür vursun.”[3]

[illegible]

5-İmam Əli (ə): “Qəlbində bir şeyi gizlədən elə bir şəxs yoxdur ki, dil sapmalarında o şey çöhrəsində aşkar olmasın.”[4]

[illegible]

6-İmam Səccad (ə): “Dilin haqqı budur ki, onu çirkin danışmaqdan uzaq edib, xeyir və yaxşılıqlara, faydasız və əbəs sözləri tərk etməyə, camaata yaxşılıq və onların barəsində yaxşı sözlər danışmağa adət etdirəsən.”[5]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): “Dil bir yırtıcıya bənzəyir, əgər buraxılsa, dişləyər.”[6]

[illegible]

8-İmam Sadiq (ə): “Əgər Allah-taala bir bəndəni rüsvay etmək istəsə, onu dili vasitəsilə rüsvay edər.”[7]

---

[1] *Nəhcul-fəsahə, hədis-2915*
[2] *Kənzul-ummal, cild-10, səh-152, hədis-28775*
[3] *Tuhəful-uqul, səh-298*
[4] *Nəhcul-bəlağə, hikmət-26*
[5] *Biharul-ənvar, cild-71, səh-286, hədis-41*
[6] *Nəhcul-bəlağə, hikmət-60*
[7] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-228, hədis-101*

[illegible]

9-İmam Səccad (ə): “Həqiqətən, Adəm övladının dili hər gün onun bədən üzvlərinə yaxınlaşaraq deyir: “Necəsiniz?” Onlar deyər: “Əgər sən bizi öz halımıza buraxsan, yaxşıyıq.” Və deyərlər: “Allahdan qorx və bizimlə işin olmasın.” Sonra ona and verib deyərlər: “Biz yalnız sənin vasitənlə mükafatlandırılır və sənin vasitənlə cəzalandırılırıq.”[1]

[illegible]

10-İmam Əli (ə): “Dilin səni uzun müddətli zindana və həlakətə salmamışdan qabaq onu zindana sal. Çünki heç bir şey düz yoldan çıxan və cavab verməyə tələsən dil qədər uzun müddətli həbsə layiq deyildir.”[2]

57-Qeybət

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm: “Qeybətin nə olduğunu bilirsinizmi?” Dedilər: “Allah və Onun Rəsulu daha yaxşı bilərlər!” Buyurdu: “Din qardaşını onun xoşu gəlmədiyi şeylərlə yad etmək.” Soruşdular: “Əgər dediklərimiz din qardaşımızın barəsində düz olsa necə?” Buyurdu: “Əgər dedikləriniz onda olsa, qeybətdir, əgər olmazsa, ona böhtan atmış olursunuz.”[3]

[illegible]

---

[1] *Biharul-ənvar, cild-71, səh-278, hədis-14*

[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-223, hədis-2437*

[3] *Ət-tərğibu vət tərhib, cild-3, səh-515, hədis-31*

2-Peyğəmbəri-Əkrəm: “Hər kəs bir mö`min kişinin, yaxud mö`min qadının qeybətini edərsə, sahibi onu bağışlamayıncaya qədər Allah-taala onun namazını, orucunu qırx gecə və gündüz ərzində qəbul etməz.”[1]

[illegible]

3-İmam Sadiq (ə): “Qeybət budur ki, din qardaşın barəsində Allah-taalanın örtmüş olduğu şeyləri deyəsən, amma onun barəsində aşkar olan şeylərə gəldikdə isə, (hiddətli və tələskən olduğu kimi şeylər) qeybət deyildir.”[2]

[illegible]

4-İmam Sadiq (ə): “Hər zaman fasiq və günahkar şəxs aşkarda günah edərsə, onun nə hörməti vardır, nə də qeybəti haramdır.”[3]

[illegible]

5-İmam Əli (ə): “Qeybəti dinləyən şəxs qeybət edən şəxs kimidir.”[4]

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Qeybət etməyin kəffarəsi qeybətini etdiyin şəxsin barəsində istiğfar etməkdir.”[5]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Əgər bir neçə nəfərin arasında bir şəxsin qeybəti olunsa, qeybəti olunan şəxsə kömək et və o cəmiyyəti qeybət etməkdən çəkindir və onların arasından qalxıb get.”[6]

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Qeybət etmək müsəlman şəxsin dinini məhv etməkdə onun daxilindəki xora xəstəliyindən də şiddətlidir.”[7]

---

[1] *Biharul-ənvar, cild-75, səh-258, hədis-53*
[2] *Biharul-ənvar, cild-75, səh-246, hədis-7*
[3] *Biharul-ənvar, cild-75, səh-253, hədis-32*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-1, səh-307, hədis-1171*
[5] *Əl-Əmali lit Tusi, səh-192*
[6] *Kənzul-ummal, cild-3, səh-586, hədis-8028*
[7] *Əl-Kafi, cild-2, səh-357, hədis-1*

[illegible]

9-İmam Baqir (ə): “Hər kəsin yanında mö`min qardaşının qeybəti edilərsə və o şəxs qeybəti olunan şəxsin köməyinə qalxarsa, Allah dünya və axirətdə ona kömək edər. Hər kəsin hüzurunda mö`min qardaşının qeybəti olunarsa, o da qadir və imkanlı olduğu halda ona kömək etməzsə və onu müdafiə etməzsə, Allah-taala onu dünya və axirətdə zəlil edər.”[1]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Qiyamət günündə bir nəfəri gətirib Allahın hüzurunda saxlayarlar, əməl dəftərini ona verərlər, amma o öz yaxşı əməllərini orada görməz və deyər: “Pərvərdigara, bu mənim əməl dəftərim deyildir?! Həqiqətən, mən onda itaətdən bir şey görmürəm.” Ona deyilər: “Həqiqətən, sənin Allahın unutmaz və zəlalətə düşməz. Sənin əməllərin camaatın qeybətini etdiyinə görə aradan getmişdir.” Sonra başqa birini gətirərlər və onun əməl dəftərini ona verərlər və o, orada çoxlu yaxşı əməllər, itaət və ibadət görər və deyər: “İlahi, bu mənim əməl dəftərim deyildir; çünki mən bu itaətləri yerinə yetirməmişdim.” Ona deyilər: “Filankəs sənin qeybətini etdiyi üçün onun gözəl əməlləri sənə verilmişdir.”[2]

58-Salam

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): Camaatdan Allaha və Onun Peyğəmbərinə ən yaxın olan şəxs odur ki, salamı birinci vermiş olsun.”[3]

---

[1] *Səvabul-ə`mal, səh-148*
[2] *Camiul-əxbar, səh-412*
[3] *Biharul-ənvar, cild-76, səh-12, hədis-50*

[illegible]

2-İmam Əli (ə): "Salam yetmiş həsənədən (savabdan) ibarətdir: Altmış doqquzu salamı verənin, biri isə salamı alanındır."[1]

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Kiçiklər böyüklərə, bir nəfər iki nəfərə, az adam çox adama, minikdə olanlar piyada gedənlərə, yoldan keçən dayanmış adama, dayanmış adam da oturmuş adama salam versin."[2]

[illegible]

4-İmam Sadiq (ə): "Salam hər bir kəlamdan qabaqdır."[3]

[illegible]

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Salamı birinci verən təkəbbürdən uzaqdır."[4]

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm: "Beş şeyi ölənə qədər tərk etmərəm... Uşaqlara salam verməkdir ki, (bu iş) məndən sonra bir sünnə olsun."[5]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm: "Salamı aşkarda ver ki, evinin xeyir-bərəkəti çoxalsın."[6]

[illegible]

8-İmam Baqir (ə): "Həqiqətən Alla-taala təam verməyi və salamı aşkar deməyi sevir."[7]

---

[1] *Biharul-ənvar, cild-76, səh-11, hədis-46*
[2] *Kənzul-ummal, cild-9, səh-126, hədis-25321*
[3] *Camiul-əxbar, səh-231, hədis-596*
[4] *Kənzul-ummal, cild-9, səh-117, hədis-25265*
[5] *Xisal, səh-271*
[6] *Xisal, səh-181*
[7] *Əl-Məhasin, cild-2, səh-388, hədis-7*

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Məğfirət səbəbələrindən biri də salam vermək və gözəl danışmaqdır.”[1]

[illegible]

10-İmam Baqir (ə): “Və iza dəxəltum büyutən fəsəlli əla ənfusikum” – (evlərinizə daxil olduğunuz zaman özlərinizə salam verin) ayəsinin barəsində buyurur: Bu, insanın evə daxil olduğu zaman ev əhlinə salam verməsidir ki, sonra onun cavabını qaytarırlar, bu da sizin özünüzə salam verməyinizdir.”[2]

59-Zarafat

[illegible]

1-İmam Baqir (ə): “Həqiqətən, Allah-taala camaatın arasında söyüş söyməmək şərtilə zarafat etməyi sevir.”[3]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Mən zarafat edirəm, lakin haqdan başqa bir şey demirəm.”[4]

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Mö`min zarafatcıl və şəndir. Münafiq isə qaşqabaqlı və əsəbidir.”[5]

[illegible]

4-Bir qöca qarı Peyğəmbəri-Əkrəm (s)-in yanına gəldi, o həzrət buyurdu ki, qoca qarılar cənnətə daxil olmayacaqlar. Qarı ağlamağa başladı. Peyğəmbər (s) buyurdu: “Həqiqətən, sən qiyamət günü qoca olmayacaqsan,

---

[1] *Camiul-əxbar, səh-230, hədis-591*
[2] *Biharul-ənvar, cild-76, səh-5, hədis-16*
[3] *Əl-Kafi, cild-2, səh-663, hədis-4*
[4] *Nəhcul-bəlağənin şərhi, cild-6, səh-330*
[5] *Tuhəful-uqul, səh-49*

çünki Allah-taala buyurdu: "İnnə ənşə`nahunnə inşaən, fəcə`əlnahunnə əbkarən" (həqiqətən biz onları (qadınları) yeni xilqətdə inşa edib, bakirə qərar verərik)."[1]

[illegible]

5-İmam Kazim (ə): "Peyğəmbəri-Əkrəmin yanına bir çöl ərəbi gəldi və o həzrət üçün hədiyyə gətirdi. Sonra dedi: Bizim hədiyyəmizin pulunu ver. Peyğəmbəri-Əkrəm təbəssüm edirdi. O həzrət hər vaxt qəmgin olanda buyururdu: "O çöl ərəbi haradadır? Kaş bizim yanımıza gələydi."[2]

[illegible]

6-İmam Əli (ə): "Həddindən artıq çox zarafat etmək dəyər və ehtiramı aradan aparır, düşmənçilik gətirir."[3]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): "Hər kəsin zarafatı çox olsa, onu nadan hesab edərlər."[4]

[illegible]

8-İmam Əli (ə): "Nə qədər zarafatlar var ki, axırda ciddiyyətə çevrilir."[5]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Bəndə həqiqi imana yalnız o zaman çatar ki, (həddindən artıq) zarafatı və yalanı tərk etsin, mübahisəni boşlasın, hətta haqq onunla olsa belə."[6]

[illegible]

[1] *Tənbihul-xəvatir, cild-1, səh-112*
[2] *Əl-Kafi, cild-2, səh-663, hədis-1*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-4, səh-597, hədis-7126*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-183, hədis-7883*
[5] *Tuhəful-uqul, səh-85*
[6] *Ət-tərğibu vət tərhib, cild-3, səh-594, hədis-20*

10-İmam Sadiq (ə): "Hər vaxt bir nəfərin xatirini istəsəniz, onunla nə çoxlu zarafat et, nə də mübahisə."[1]

60-Halal

[illegible]

1-Hədisi-qüdsidə buyurulur: "Ya Əhməd! Həqiqətən, ibadətin on cüz`ü vardır: Onun doqquz hissəsi halal ruzi qazanmaqdır, o zaman ki, sənin yeməyin və içməyin pak-pakizə oldu, onda sən Mənim hifzimdə, pənahımda olacaqsan."[2]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Halal aramaq hər bir müsəlmana vacibdir."[3]

[illegible]

3-İmam Əli (ə): "Allahın bəndəsi səbirsizlik etdiyinə görə özünü halal ruzidən məhrum edir, müqəddər olunmuş ruzidən artıq da ona nəsib olmur."[4]

[illegible]

4-İmam Sadiq (ə): "Fəzl ibni Əbi Qürrə deyir ki, Əbu Əbdillah (ə)-ın yanına getdim, gördüm ki, işləyir. Çatıb salam verdim və dedim: Canım sənə fəda olsun, icazə verin biz sizin üçün işləyək, yaxud qulamlar bu işi görsün. Həzrət buyurdu: "Xeyr, mənimlə işin olmasın, çünki istəyirəm ki, Allah-taala məni halal ruzi qazanmaq üçün zəhmət çəkən halda görsün."[5]

[illegible]

[1] *Əl-Kafi, cild-2, səh-664, hədis-9*
[2] *Mustədrəku Səfinətil-bəhar, cild-2, səh-378*
[3] *Kənzul-ummal, cild-4, səh-5, hədis-9204*
[4] *Nəhcul-bəlağənin şərhi, cild-3, səh-160*
[5] *Əl-fəqih, cild-3, səh-163, hədis-35 və 95*

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Övladın ata üzərində olan haqqından biri də budur ki, ona yalnız pak-pakizə ruzilər versin.”[1]

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Ya Əli! Hər kəs halal şeylər yesə, dini pakizə olar, qəlbi kövrək olar və gözləri Allah qorxusundan yaş axıdar və onun duaları qarşısında (qəbulluğunda) heç bir hicab və pərdə olmaz.”[2]

[illegible]

7-İmam Sadiq (ə): “Övlad yeddi yaşına çatdıqda halal və haramı ona öyrədin.”[3]

[illegible]

8-İmam Baqir (ə): “Allaha and olsun ki, halal və haram barəsində düzgün danışan şəxsdən eşitdiyin bir hədis sənin üçün günəşin qürub etdiyi vaxta qədər saçdığı şeylərdən yaxşıdır.”[4]

[illegible]

9-İmam Sadiq (ə): “Halal yolla mal-dövlət əldə edərək abır-heysiyyətini qorumağı və borclarını ödəməyi sevməyən şəxslərdə heç bir xeyir yoxdur.”[5]

[illegible]

10-İmam Əli (ə): “Hər kəs halal yolla olmayan mal-dövlət kəsb edərsə, onu haqdan başqa yollarda sərf edəcəkdir.”[6]

---

[1] *Kənzul-ummal, cild-16, səh-443, hədis-45340*
[2] *Mirasul-hədis, cild-2, səh-18, hədis-2*
[3] *Əl-Kafi, cild-6, səh-47, hədis-3*
[4] *Əl-Məhasin, cild-1, səh-227, hədis-157*
[5] *Biharul-ənvar, cild-103, səh-7, hədis-30*
[6] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-389, hədis-8883*

61-Haram

[illegible]

1-İmam Əli (ə): “Allah-taala hansı şeyi qadağan etmişdirsə, insanı da ondan ehtiyacsız etmişdir.”[1]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs bir haramdan üz çevirərsə, Allah-taala onun yerinə elə bir ibadət nəsib edər ki, onu sevindirər.”[2]

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Haram mal yeməklə edilən ibadət qum üzərində qurulan bina kimidir, yaxud su üzərində qurulan kimidir” – deyə buyurur.”[3]

[illegible]

4-İmam Sadiq (ə): “Haram kəsb etmək (əsər-əlaməti) övladda aşkar olur.”[4]

[illegible]

5-İmam Səccad (ə): “Amma əlin sənin üzərində olan haqqına gəldikdə isə, bundan ibarətdir ki, sənə halal olmayan şeylərə əl uzatmayasan və nəticədə qiymatədə Allaha qarşı cəza və dünyada camaat tərəfindən məzəmmətə səbəb olmasın.”[5]

[illegible]

6-İmam Kazim (ə): “Ey Davud! Həqiqətən, haramın inkişafı olmaz, əgər inkişaf etsə də, onda heç bir xeyir-bərəkət olmaz, əgər haram maldan ehsan

---

[1] *Qurərul-hikəm, fəsil-6, səh-74, hədis-9573*
[2] *Biharul-ənvar, cild-77, səh-221, hədis-20*
[3] *Uddətud dai, səh-141*
[4] *Əl-Kafi, cild-5, səh-124, hədis-4*
[5] *Tuhəful-uqul, səh-257*

edilsə, ona savab verilməz və o, insanın özündən sonra irs olaraq qalsa, onun cəhənnəm əzabını artırar.”[1]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs haram yolla mal-dövlət əldə edərsə, Allah-taala ağır hadisələrdə onu aradan aparar.”[2]

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs halal olmayan mal-dövlət əldə edərsə, Allah-taala onu fəqir edər.”[3]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs dörd gün halal yemək yesə, Allah-taala onun qəlbini işıqlandırar.” Sonra buyurdu: “Allahın bir mələyi vardır ki, hər gecə beytül-müqəddəsin üzərində nida edib deyir: “Hər kəs haram yesə, Allah-taala ondan nə sərfi, nə də ədli qəbul etməz: Sərf nafilə (müstəhəblər), əql isə vaciblərdir.”[4]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs bir haram işə qadir olduğu halda Allah qorxusundan onu tərk etsə, Allah-taala o şeyi bu dünyada (axirətdən qabaq) ondan daha yaxşı olan şeylə əvəz edər.”[5]

---

[1] *Əl-Kafi, cild-5, səh-125, hədis-7*
[2] *Nəhcul-fəsahə, hədis-2876*
[3] *Biharul-ənvar, cild-103, səh-5, hədis-17*
[4] *Səfinətul-bihar, cild-2, səh-277*
[5] *Kənzul-ummal, cild-15, səh-787, hədis-43113*

62-Ruzi

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Ruzilərin ən yaxşısı odur ki, insana kifayət etsin.”[1]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs halal zəhməti ilə ruzi yeyərsə, cənnət qapıları onun üzünə açılar, hansından istəsə ora daxil olar.”[2]

[illegible]

3-İmam Əli (ə): “Bilin, həqiqətən, çarələri kəsilmiş olan bəndəyə belə Allah-taalanın müqəddər etdiyi şeylər azaldılıb-artırılmadan çatacaqdır. Həqiqətən, - hətta bəndənin çarə yolları və imkanları güclü olsa da belə - Allah-taalanın onun müqəddər etdiyi şeylərdən heç nə artırılmaz.”[3]

[illegible]

4-İmam Baqir (ə): “Elə bir nəfs yoxdur ki, Allah-taala onun üçün halal ruzi müqəddər etməmiş olsun ki, o, sağ-salamat yolla ona gəlib çıxmasın, digər tərəfdən haram ruzi də onun qarşısında qərar verilmişdir ki, əgər insan öz ruzisini o haramdan əldə edərsə, Allah-taala onun əvəzində onun üçün müqəddər etdiyi halal ruzini ondan alacaqdır.”[4]

[illegible]

---

[1] *Biharul-ənvar, cild-77, səh-168, hədis-4*
[2] *Camiul-əxbar, səh-390, hədis-1086*
[3] *Əl-Əmali lil Mufid, səh 207, hədis-39*
[4] *Biharul-ənvar, cild-5, səh-147, hədis-6*

[illegible]

5-İmam Baqir (ə) belə dua edir: “Pərvərdigara! Mənə kifayət edəcək miqdarda halal ruzi əta et, məni tüğyana vadar edən ruzi vermə, məni elə fəqirliyə mübtəla etmə ki, çıxılmaz vəziyyətə düşüb bədbəxt olam.”[1]

[illegible]

6-İmam Həsən (ə): “Həqiqətən ruzilər bölünmüşdür, hərislik etmək günahlara mübtəla olmağa səbəb olur.”[2]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): “Hər vaxt sənin ruzində tə`xir olarsa və çətinlik yaranarsa, Allahdan bağışlanmaq istə ki, sənin üçün ruzi bolluğu yaratsın.”[3]

[illegible]

8-İmam Sadiq (ə) Allah-taalanın buyurduğu və “yərzuqhu min heysu la yəhtəsib” (güman etmədiyi yerdən ona ruzi verər) – ayəsinin təfsirində buyurur: Məqsəd budur ki, əta etdiyi şeylərdə xeyir-bərəkət bağışlayar.”[4]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Allah-taalanın ruzi nəsib etdiyi şeyə razı olan şəxsin gözləri aydın olar.”[5]

[illegible]

10-İmam Baqir (ə): “Həqiqətən, bəndə bir günah edir və ruzi onun səbiblə ondan alınır.”[6]

[1] *Ət-təhzib, cild-3, səh-77, hədis-6*
[2] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-106, hədis-4*
[3] *Biharul-ənvar, cild-77, səh-270, hədis-1*
[4] *Nurus-səqələyn, cild-5, səh-357, hədis-46*
[5] *Əl-Əmali lit Tusi, səh-225, hədis-393*
[6] *Əl-Kafi, cild-2, səh-270, hədis-8*

63-Ruzinin artması

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Hər kəs ömrünün artmasını, ruzisinin çoxalmasını istəyirsə, valideynlərinə yaxşılıq etsin və sileyi-rəhm etsin."[1]

[illegible]

2-İmam Sadiq (ə): "Hər kəsin öz əhl-əyalına qarşı yaxşılığı gözəl olarsa, onun ruzisinə bərəkət verilər."[2]

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Dörd şey ruzini artırır: gözəl əxlaq, qonşu ilə yaxşı rəftar etmək, başqalarına əziyyət etməmək və taqətsizlik etməmək."[3]

[illegible]

4-İmam Sadiq (ə): "Hər kəsin niyyəti gözəl olarsa, ruzisi artar."[4]

[illegible]

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Sədəqə verməklə ruzini nazil edin və cəlb edin. Sübh tezdən durmaq xeyir-bərəkət gətirər, bütün ne`mətləri, xüsusilə ruzini artırar, gözəl danışıq (da) ruzini artırar."[5]

[illegible]

---

[1] *Kənzul-ummal, cild-16, səh-475, hədis-45521*
[2] *Əd-dəavat lil Ravəndi, səh-127*
[3] *Mə`dənul-cəvahir, səh-39*
[4] *Əl-Kafi, cild-2, səh-105, hədis-11*
[5] *Biharul-ənvar, cild-76, səh-318*

6-İmam Əli (ə): “Din qardaşı ilə həmdərd olmaq ruzini artırır, səhər tezdən ruzi axtarmaq, istiğfar etmək, əmanətdarlıq və gözəl əxlaqa malik olmaq ruzini artırır.”[1]

[illegible]

7-İmam Sadiq (ə): “Yaxşı əməl ruzini artırır.”[2]

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s) ona: “Ruzinin artmasını istəyirəm, nə edim?” – deyə soruşulduqda cavabında buyurdu: “Daim təharətli ol ki, sənin ruzin artsın.”[3]

[illegible]

9-İmam Əli (ə): “Ciddi tələbkarlıq (başqasına çətin tutmaq) əxlaqı xarab edir, amma güzəştə getmək ruzini çoxaldır.”[4]

[illegible]

10-İmam Əli (ə): “Hərisliyi tərk etmək, ne`mət sahibinə şükür etmək və yalan anddan uzaq olmaq ruzini artırır.”[5]

64-Borc

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Cənnətə daxil olan zaman qapısında belə yazıldığını gördüm: Sədəqə on, borc on səkkiz həsənədir. Dedim: “Ya Cəbrail! Necə olur ki, sədəqə on, borc isə on səkkiz həsənə olur?” Dedi:

---

[1] *Xisal, səh-505*
[2] *Vəsailuş-şiə, cild-18, səh-372, hədis-1*
[3] *Kənzul-ummal, cild-16, səh-128, hədis-44154*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-1, səh-202, hədis-803 və 802*
[5] *Xisal, səh-505*

“Çünki sədəqə həm varlının, həm də fəqirin əlinə düşür, borc isə yalnız ona ehtiyaclı olan şəxsin əlinə düşür.”[1]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs camaatın malını alsa və onu qaytarmaq fikrində olarsa, Allah-taala onu qaytarar (ona kömək edər), hər kəs camaatın malını alıb, tələf etmək məqsədində olsa, Allah-taala onun özünü tələf edər.”[2]

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Allah-taala borclu ilədir - borcunu qaytardığı vaxta qədər. Belə ki, onun etdiyi borc Allahın razılığının əksinə olmasın.”[3]

[illegible]

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs çıxılmaz vəziyyətə, giriftarçılığa düçar olan şəxsə borc versə və onu almaq məqamında xoş rəftar etsə, (günahları pak olar) əməllərini yenidən başlayar və Allah-taala hər dirhəmin müqabilində min qintar (qintar çoxlu mal-dövlətə deyilir) behiştdə ona əta edər.”[4]

[illegible]

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəsin müsəlman qardaşı borcda ona ehtiyaclı olsa və o da borc verməyə qadir olub verməsə, Allah-taala cənnətin ətrini ona haram edər.”[5]

[illegible]

---

[1] *Kənzul-ummal, cild-6, səh-210, hədis-15373*
[2] *Nəhcul-fəsahə, hədis-2979*
[3] *Nəhcul-fəsahə, hədis-733*
[4] *Səvabul-ə`mal, səh-289*
[5] *Əl-Əmali lis Səduq, səh-516*

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Borc alan şəxsin imkanı ola-ola üçün onu ödəməyi tə`xirə salmağı rəva olmadığı kimi, sənin üçün də caiz deyildir ki, yoxsul olduğunu bilə-bilə ondan borcunu istəyəsən.”[1]

[illegible]

7-İmam Rza (ə): “Bil ki, həqiqətən, bir nəfər borc istəyib onu qaytarmaq qəsdində olarsa, borcunu qaytardığı vaxta qədər Allahın amanındadır. Amma əgər onu qaytarmağa niyyəti olmazsa, o, oğru hesab olunur.”[2]

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs duasının müstəcab olmasını və qəm-qüssəsinin aradan getməyini istəyirsə, yoxsula (borcunu qaytarmaq üçün) möhlət versin.”[3]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Az borc al ki, azad olasan.”[4]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Sizdən əvvəllər yaşayan bir kişidən hesab-kitab çəkilir, xeyir əməldən onun üçün bir şey tapılmır. Yalnız əməllərində bu olur ki, imkanlı bir adam olmuş, camaatla qaynayıb-qarışmış və qulamlarına əmr etmişdir ki, çətinlikdə olan şəxslərdən güzəştə getsinlər. Allah-taala Öz mələklərinə buyurur ki, Biz bu işə ondan daha layiqik, onun günahlarından keçin.”[5]

---

[1] *Səvabul-ə`mal, səh-138*
[2] *Fiqur Rza (ə), səh-268*
[3] *Kənzul-ummal, cild-6, səh-215, hədis-15398*
[4] *Nəhcul-fəsahə, hədis-432*
[5] *Nəhcul-fəsahə, hədis-1401*

65-Riba (sələm)

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Həqiqətən Allah-taala sələm yeyəni, sələm yedirdəni, sələmi yazanı və onun şahidini lə`nətləmişdir."[1]

[illegible]

2-İmam Sadiq (ə): "Allah dərgahında bir dirhəm sələm insanın Allah-taalanın evi – Kə`bədə öz məhrəmi ilə etdiyi yetmiş zinadan daha ağırdır."[2]

[illegible]

3-İmam Baqir (ə): "Allah-taala sələmi yalnız buna görə haram etmişdir ki, ehsan etmək aradan getməsin."[3]

[illegible]

4-İmam Sadiq (ə): "Sələm yeyən şəxsi Şeytan dəli etməmiş, o, dünyadan getməz."[4]

[illegible]

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Ya Əli! ...Sələm yeyən şəxslə dost olma; çünki o, Allah-taalanı mübarizəyə çağırmışdır. Çünki Allah-taala buyurur: "Əgər sələmçilikdən əl çəkməsəniz, Allah və Onun Peyğəmbəri ilə mübharibəyə qalxmış olursunuz."[5]

[illegible]

6-İmam Əli (ə): "Ey insanlar! Əvvəlcə hökmləri öyrənin, sonra ticarət edin. Allaha and olsun ki, sələm bu ümmət arasında qarışqanın daş parçası üzərindəki hərəkətindən də gizlidir."[6]

---

[1] *Əl-Əmali lis Səduq, səh-346*
[2] *Nurus-səqələyn, cild-1, səh-295, hədis-1177*
[3] *Vəsailuş-şiə, cild-12, səh-425, hədis-10*
[4] *Biharul-ənvar, cild-103, səh-120, hədis-30*
[5] *Mirasu hədisiş şiə, cild-2, səh-46, hədis-189*
[6] *Biharul-ənvar, cild-103, səh-117, hədis-16*

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Mən me`raca getdiyim gecə bir qövmün yanından keçəndə gördüm ki, onların qarınları ilanların yerləşdiyi bir evə bənzəyir ki, ilanlar onların qarınların üstündə görünürdü. Soruşdum: “Ey Cəbrail! Bunlar kimdir?” Dedi: “Bunlar riba yeyənlərdir.”[1]

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs sələm yesə, Allah-taala onun qarnını yediyi şey miqdarında cəhənnəm odu ilə doldurar, əgər ondan bir mal kəsb edərsə, Allah-taala onun əməllərindən heç birini qəbul etməz və daim Allahın və mələklərin lə`nətinə düçar olar, o zamana qədər ki, sələmdən onun yanında bir qirat (ən az miqdardır) qalar.”[2]

[illegible]

9-İmam Sadiq (ə): “Əgər sələm halal olsaydı, insanlar ticarəti və ehtiyacları olduğu şeyləri tərk edərdilər. Buna görə də Allah-taala onu haram etmişdir ki, insanlar haramdan halala qaçsınlar və ticarətə, al-verə qayıtsınlar və bir-birlərinə borc versinlər.”[3]

[illegible]

10-İmam Sadiq (ə)-dan Allah-taalanın buyurduğu: “Allah sələmi məhv edər, sədəqəni inkişaf etdirər” – kəlamı barəsində soruşuldu və deyildi: “Lakin mən sələm yeyən şəxsin malının inkişaf etdiyini görürəm?!” İmam buyurdu: “Sələm dirhəmindən də çox aradan aparan bir şey varmı ki, o,

[1] *Kənzul-ummal, cild-4, səh-107, hədis-9766*
[2] *Səvabul-ə`mal, səh-285*
[3] *Mən la yəhzuruhul-fəqih, cild-3, səh-567, hədis-4937*

insanın dinini aparır?! (Hətta) əgər ondan tövbə edərsə də belə, mal-dövləti aradan gedər və fəqir olar."[1]

66-Sədəqə

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Hər yaxşı şey sədəqədir, hər o şey ki, onun vasitəsilə bir şəxsin abır-heysiyyəti qorunub saxlanar, həmin şey o şəxs üçün sədəqə yazılar."[2]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Sədəqə bəlanı dəf edir, o, ən tə`sirli dərmandır, labüd qəza və qədəri dəf edir, xəstəliklərin dərdinə dua və sədəqədən də tə`sirli bir dərman yoxdur."[3]

[illegible]

3-İmam Baqir (ə): "Həqiqətən, sədəqə dünya bəlalarından yetmişini və pis ölümü aradan aparır, sədəqə verən şəxs heç vaxt pis ölümlə dünyadan getməz."[4]

[illegible]

4-İmam Sadiq (ə): "Həqiqətən gecədə (gizlində) verilən sədəqə Rəbbin qəzəb odunu söndürür, böyük günahları (əməl dəftərində) təmizləyir, insanın hesab-kitabını yüngülləşdirir. Gündüz (aşkarda) verilən sədəqə isə, mal-dövlətin artmasına, ömrün uzun olmasına səbəb olur."[5]

[illegible]

---

[1] *Təhzibul-əhkam, cild-7, səh-19, hədis-83*
[2] *Biharul-ənvar, cild-96, səh-182, hədis-29*
[3] *Biharul-ənvar, cild-93, səh-137, hədis-71*
[4] *Əl-Kafi, cild-4, səh-6, hədis-6*
[5] *Əl-Kafi, cild-4, səh-9, hədis-3*

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Sədəqələrin ən yaxşısı odur ki, ehtiyacsızlıq gətirsin.”[1]

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs sədəqəni möhtac olan şəxsə yetirsə, o, sədəqənin əcrinə malik olar və sədəqə verənin əcrindən də heç bir şey azaldılmaz.”[2]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Ehtiyaclı qohumlar ola-ola başqasına sədəqə vermək rəva deyil.”[3]

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Miskin nə qapı-qapı gəzən, nə də bir-iki xurma, yaxud bir tikə çörək alıb gedən şəxsdir, əksinə miskin o yoxsul şəxsdir ki, izzəti-nəfsə malikdir. Belə ki, camaata əl açmır və bir kəs də onun yoxsulluğunu hiss etmir ki, ona sədəqə versin.”[4]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Sədəqələrin ən yaxşısı odur ki, sağlam və həyata ümidvar olduğun, fəqirliyə düçar olmaqdan qorxduğun halda sədəqə verəsən və canın boğaza çatdığı vaxta saxlamayasan (yə`ni ölüm yatağına düşərək) “bu miqdar mal filankəsin, o miqdar filankəsin olsun” – deməyəsən. Çünki o zaman mal istər-istəməz onların olacaqdır.”[5]

---

[1] *Mustədrəkul-vəsail, cild-7, səh-178, hədis-7967*
[2] *Əl-Əmali lis Səduq, səh-517*
[3] *Mən la yəhzuruhul-fəqih, cild-2, səh-68, hədis-1740*
[4] *Kənzul-ummal, cild-6, səh-462, hədis-16552*
[5] *Kənzul-ummal, cild-6, səh-399, hədis-16251*

[illegible]

10-İmam Sadiq (ə): “Hava qaraldıqdan, gecənin bir qədəri keçdikdən sonra çörək, ət və dirhəmlə dolu olan kisəni götürüb çiyninə qoyar, Mədinə ehtiyaclıları üçün aparar və onların arasında bölüşdürərdi. Onlar İmamı tanımazdılar. İmam (ə) vəfat edəndən sonra, artıq buköməklərdən xəbər olmadıqda, başa düşdülər ki, bu köməkləri gətirən imam Sadiq (ə) imiş.”[1]

67-İdman

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Güclü mö`min Allah yanında zəif mö`mindən daha xeyirli və sevimlidir.”[2]

[illegible]

2-İmam Sadiq (ə): “Yüksək əhval-ruhiyyə on şeydədir: Piyada gəzmək, süvarilik etmək, üzgüçülük və s.”[3]

[illegible]

3-İmam Sadiq (ə): “Peyğəmbəri-Əkrəm süvarilərin arasında müsabiqə təşkil edir və müsabiqə qurtardıqdan sonra birinci yerə çıxanlar öz hədiyyələrini o həzrətdən alırdılar.”[4]

[illegible]

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Mö`minin ən yaxşı əyləncəsi üzgüçülükdür.”[5]

[illegible]

---

[1] *Əl-Kafi, cild-4, səh-8, hədis-1*
[2] *Səhihu Muslim, cild-8, səh-56*
[3] *Xisal, səh-443*
[4] *Biharul-ənvar, cild-103, səh-190, hədis-4*
[5] *Kənzul-ummal, cild-15, səh-211, hədis-40611*

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Allah dərgahında ən yaxşı əyləncə at minib sürmək və ox atmaqdır.”[1]

[illegible]

6-İmam Sadiq (ə) buyurur ki: “Peyğəmbəri-Əkrəm (s) bir gecə Fatimənin evinə gəldi, Həsənlə Hüseyn də onunla birlikdə idi. Peyğəmbər (s) onlara buyurdu: “Ayağa qalxıb güləşin.” Onlar da ayağa qalxıb bir-birləri ilə güləşdilər.”[2]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): “Hər kəs işləsə, qüdrəti artar, hər kəs işdən əl çəksə, zəifliyi artar.”[3]

[illegible]

8-İmam Sadiq (ə): “Həqiqətən, mələklər (qumar üçün) şərt qoymaqdan bizardırlar və qumar oynayanı lə`nət edirlər. Amma at və dəvə süvariliyi, ox atmaq və qılınc oynatmaq bunlardan istisna olunur. Belə ki, Peyğəmbəri-Əkrəm (s) at minməkdə Üsamə ibni Zeydlə müsabiqə keçirmişdir.”[4]

[illegible]

9-İmam Əli (ə) Allah dərgahına ərz edərək deyir: “Pərvərdigara! Mənim bədənimi və bədən üzvlərimi Sənə xidmət etmək yolunda güclü et, əsəb sistemimi və fikirlərimi əzm və iradə ilə gücləndir.”[5]

[illegible]

10-İmam Əli (ə): “Sənin bədənin sənin süvarilik etmək üçün miniyindir, əgər onu tutumundan və taqətindən artıq yükləsən, onu öldürərsən, əgər onunla müdara edib, keçinsən, həmişə qalacaqdır.”[6]

---

[1] *Kənzul-ummal, cild-4, səh-344, hədis-10812*
[2] *Biharul-ənvar, cild-103, səh-189, hədis-1*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-204, hədis-7991 və 7990*
[4] *Vəsailuş-şiə, cild-13, səh-247, hədis-6*
[5] *Misbahul-mutəhəccid, səh-849*
[6] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-607, hədis-3643*

68-Səfər etmə

[illegible]

1-İmam Əli (ə): “Əzəmət kəsb etmək üçün öz vətənindən uzaqlaşıb, səfər et; çünki səfərdə beş fayda vardır: Qəm-qüssənin aradan getməsi, ruzinin əldə olunması, ruzinin və elmin əldə olunması, həyat qayda-qanunlarını tanımaq və alicənablarla yoldaş olmaq.”[1]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Səfər edin ki, sağlam qalasınız və ruzi əldə edəsiniz.”[2]

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Mənim sünnəmdən biri də budur ki, bir dəstə adam səfərə gedən zaman səfər xərclərini özləri ilə götürsünlər; çünki bu iş, onların arxayınlıqlarına və gözəl əxlaqlı olmalarına səbəb olur.”[3]

[illegible]

4-İmam Sadiq (ə): “Öz səfərini sədəqə ilə başla və hər vaxt istədinsə, səfərə çıx. Çünki (sədəqə verməklə) səfər sağlamlığını əldə edirsən.”[4]

[illegible]

5-İmam Sadiq (ə) səfərə getmək istəyəndə deyərdi: “Pərvərdigara, yolu bizim üçün aç, səfərimizi ən yaxşı şəkildə qərar ver və bizə kamil sağlamlıq əta et.”[5]

[illegible]

---

[1] *Mustədrəkul-vəsail, cild-8, səh-115, hədis-9199*
[2] *Kənzul-ummal, cild-6, səh-701, hədis-17469*
[3] *Mən la yəhzuruhul-fəqih, cild-2, səh-287, hədis-239*
[4] *Biharul-ənvar, cild-100, səh-103, hədis-5*
[5] *Mən la yəhzuruhul-fəqih, cild-2, səh-271, hədis-2415*

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Səfərdə comərdlik haqqında buyurur: "Səfərdə comərdlik və alicənablıq bundan ibarətdir ki, özünün yol ehtiyatından yoldaşlarına verməkdən, gözəl əxlaqdan və - Allaha qarşı günah etməmək şərtilə - zarafat etməkdən əsirgəməyəsən."[1]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): "İnsan öz namazına və dininə xələl gətirəcəyindən qorxduğu səfərə getməməlidir."[2]

[illegible]

8-İmam Sadiq (ə): "Şahab ibni Əbdi Rəbbih səfərdə din qardaşlarına daha çox bəxşiş və hədiyyə etmək barəsində soruşduqda, İmam buyurdu: "Ey Şahab! Bu işi görmə! Çünki əgər sən əliaçıqlıq etsən və onlar da (naçarlıq üzündən) əliaçıqlıq etmək istəsələr, onları zəhmətə salmış olarsan, əgər əliaçıqlıqdan çəkinərsənsə, onları xar və xəcalətli edərsən. Belə isə, özünlə eyni səviyyədə olanlarla səfərə çıx."[3]

[illegible]

9-İmam Əli (ə): "Səfərdə mürüvvət və comərdlik bundan ibarətdir ki, özünün yol ehtiyatından yoldaşlarına bəxşiş edəsən, onlarla az müxalifət edəsən, həmsəfərlərinlə müdara edəsən, hər eniş və yoxuşlarda, hər oturub-duranda Allahı çox yad edəsən."[4]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Sizin hər hansı biriniz səfərə çıxdısa, qayıdanda hətta bir daş parçası olsa belə, öz ailəniz üçün töhfə və hədiyyə gətirin."[5]

---

[1] *Biharul-ənvar, cild-76, səh-266, hədis-2*
[2] *Biharul-ənvar, cild-10, səh-108, hədis-1*
[3] *Biharul-ənvar, cild-76, səh-268, hədis-11*
[4] *Biharul-ənvar, cild-76, səh-266, hədis-1*
[5] *Biharul-ənvar, cild-76, səh-283, hədis-2*

69-Ata və ana

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Hər kəs valideynlərinə yaxşılıq etməyi və qohumluq əlaqələrini bərqərar etməyi (sileyi-rəhmi) mənə zəmanət versə, mən də ona mal-dövlətinin çoxalmasını, ömrünün uzanmasını, qohum-əqrəbası arasında sevimli olmasını ona zəmanət verərəm."[1]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Övladın ata-ana üzünə məhəbbətlə baxışı ibadətdir."[2]

[illegible]

3-İmam Sadiq (ə): -Əbi Vəllad Hənnat deyir: -«Allahın bu kəlamı «Ata və anaya ehsan» barəsində İmam Sadiq(ə)-dan sual etdim. Həzrət buyurdu: -«Ehsan budur ki, onlarla yaxşı rəftar edəsən, ehtiyacları olan bir şeyi istəmələrinə onları məcbur etməyəsən.»[3]

[illegible]

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Ya Əli! Allahın bütün razılığı valideynin razılığında, Allahın qəzəbi də valideynin qəzəbindədir."[4]

[illegible]

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Qiyamət günündə yaxşı insanların ağası o kişidir ki, vəfatlarından sonra öz valideynlərinə yaxşılıq etmiş olsun."[5]

---

[1] *Mustədrəkul-vəsail, cild-15, səh-176, hədis-12*
[2] *Tuhəful-uqul, səh-46*
[3] *Biharul-ənvar, cild-74, səh-79, hədis-78*
[4] *Camiul-əxbar, səh-214*
[5] *Səfinətul-bihar, cild-2, səh-687, hədis-23*

[illegible]

6-İmam Rza (ə): “Valideynə yaxşılıq etmək vacibdir, hətta müşrik olsalar da belə, amma günah sayılan işlərdə onlara itaət etmək olmaz.”[1]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): “Hər kəs valideynini qəm-qüssəli etsə, onların üzlərinə ağ olmuş olar.”[2]

[illegible]

8-İmam Musa Kazim (ə): “Əgər behişt istəyirsənsə, ata-ananla gözəl rəftar et, onlara yaxşılıq et, əgər cəhənnəm oduna dözməyə taqətin varsa, onların üzərinə ağ ol.”[3]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Atanın övlad üçün olan duası Peyğəmbərin öz ümməti üçün duası kimidir.”[4]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Ananın duası duanın qəbul olunması qarşısındakı maneələri aradan qaldırır.”[5]

70-Evlənmə

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Allah dərgahında evlənmədən də sevimli olan bir bina İslamda qurulmamışdır.”[6]

[illegible]

---

[1] *Biharul-ənvar, cild-74, səh-72, hədis-55*
[2] *Xisal, səh-621*
[3] *Əl-Kafi, cild-2, səh-348, hədis-2*
[4] *Mişkatul-ənvar, səh-282*
[5] *Sunənu Ibni Macə, cild-2, səh-1271, hədis-3863*
[6] *Mən la yəhzuruhul-fəqih, cild-3, səh-383, hədis-4343*

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs Allah-taala ilə pak edilmiş halda görüşmək istəyirsə, gərək evlənsin.”[1]

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs yoxsulluq qorxusundan evlənməyi tərk edərsə, Allah-taalaya qarşı sui-zənn etmiş olur. Çünki Allah-taala buyurur: “Əgər (evlənmək istəyənlər) fəqir olsalar, Allah-taala onlar Öz lütf və mərhəməti ilə zəngin və ehtiyacsız edər.”[2]

[illegible]

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Ən yaxşı evlənmək odur ki, asan yolla baş versin.”[3]

[illegible]

5-İmam Sadiq (ə): “Layiqli və abır-həyalı ailə ilə evlənin; çünki əsil-nəsəbin (gələcək övladlar üçün) tə`siri vardır.”[4]

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Subaylarınızı evləndirin; çünki Allah-taala onların əxlaqını gözəlləşdirər, ruzilərini və onların comərdliyini artırar.”[5]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Amandır! Zibillikdə göyərən yaşıl bitkilərdən uzaq olun.” Soruşdular: “Ey Allahın Peyğəmbəri! Zibillikdə göyərən yaşıllıq nədir?” Buyurdu: “Pis ailədə olan gözəl qadın.”[6]

[illegible]

---

[1] *Vəsailuş-şiə, cild-20, səh-18, hədis-24912*
[2] *Əl-Kafi, cild-5, səh-330, hədis-5*
[3] *Nəhcul-fəsahə, hədis-1507*
[4] *Məkarimul-əxlaq, səh-197*
[5] *Biharul-ənvar, cild-103, səh-222, hədis-38*
[6] *Əl-Kafi, cild-5, səh-332, hədis-4*

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs öz əziz qızını fasiq və günahkar şəxsə ərə verərsə, əslində öz nəslini zay etmiş olar.”[1]

[illegible]

9-İmam Həsən (ə): “Qızını təqvalı kişiyə ərə ver; çünki əgər onu sevsə, əzizləyəcək, əgər sevməsə, ona zülm etməyəcəkdir.”[2]

[illegible]

10-İmam Sadiq (ə): “Əgər kişi bir qadınla onun mal-dövləti və gözəlliyinə görə evlənsə, onlardan heç bir nəsibi olmaz. Əgər qadının dininə görə onunla evlənsə, Allah-taala həm ona gözəllik, həm də mal əta edər.”[3]

71- Kişi

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Müsəlman kişinin səadət və xoşbəxtliyindən biri də əməlisaleh arvada, geniş məskənə, yaxşı miniyə və saleh övlada malik olmasıdır.”[4]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Bir-birinizə qadınlarla yaxşı rəftar etməyi tövsiyə edin.”[5]

[illegible]

3-İmam Əli (ə): “Öz həyat yoldaşınla gözəl rəftar et ki, həyat və məişətin səfa və səmimiyyətli olsun.”[6]

[illegible]

---

[1] *Məkarimul-əxlaq, səh-204*
[2] *Məkarimul-əxlaq, səh-204*
[3] *Mən la yəhzuruhul-fəqih, cild-3, səh-392*
[4] *Biharul-ənvar, cild-76, səh-155, hədis-35*
[5] *Biharul-ənvar, cild-33, səh-628, hədis-744*
[6] *Mən la yəhzuruhul-fəqih, cild-4, səh-392, hədis-5834*

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Siz pak, iffətli olun ki, qadınlarınız da pak və iffətli olsun.”[1]

[illegible]

5-İmam Sadiq (ə): “Kişinin mənzil və əhli-əyal məsələləri barəsində - hətta onun təbiətində olmasa belə - üç xislətə ehtiyacı vardır: Gözəl əxlaq və rəftar, lazım olan miqdarda əliaçıqlıq, özünü saxlamaq və helmlə yanaşı olan qeyrət.”[2]

[illegible]

6-İmam Baqir (ə): “Allah dərgahında sizin ən əziziniz o kəsdir ki, öz həyat yoldaşına daha artıq ehtiram etsin.”[3]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Ya Əli! Ailəsinə yalnız siddiq, yaxud şəhid, yaxud Allahın dünya və axirət xeyrini əta etdiyi bir kişi xidmət edər.”[4]

[illegible]

8-İmam Sadiq (ə): “Hər kəsin öz əhli-əyalına ehsanı yaxşı olarsa, Allah-taala onun ömrünü uzadar.”[5]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Kişi öz arvadına, arvadı da ona baxdığı zaman Allah-taala onların hər ikisinə rəhmət nəzəri ilə baxır.”[6]

[illegible]

---

[1] *Nəhcul-fəsahə, hədis-1089*
[2] *Tuhəful-uqul, səh-322*
[3] *Təhzibul-əhkam, cild-8, səh-441, hədis-87*
[4] *Biharul-ənvar, cild-104, səh-132, hədis-1*
[5] *Əl-Kafi, cild-8, səh-219, hədis-269*
[6] *Nəhcul-fəsahə, hədis-621*

10-İmam Əli (ə): “Başqalarının hüzurunda nəsihət etmək, (yaxşılıq olmaq əvəzinə, pislik və) eyibdir (insanın şəxsiyyətini sınmasına səbəb olur).”[1]

72- Qadın

[illegible]

1-İmam Sadiq (ə): “Xeyirlərin ən çoxu qadınlardadır.”[2]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Əməlisaleh qadın ailənin iki inkişaf amilindən biridir.”[3]

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “(Gələcəkdə) elə qadınlar dünyaya gələcəklər ki, örpək örtdükləri halda çılpaqdırlar (onların bədənlərini göstərən paltar, ayaqlarını göstərən nazik corablar geyərlər), onlar həvəsbaz və insanları aldadanlardır, öz saçlarını elə bəzəyərlər ki, dəvənin küvəni kimi qabağa çıxar. Bunlar behiştə daxil olmaz, hətta onun ətrini belə iyləməzlər. Halbuki behiştin ətri çox uzaq məsafələrdən hiss olunur.”[4]

[illegible]

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Sizin qadınlarınızın ən yaxşısı çox uşaq doğan (nəsildən) olanlar, çox mehriban, pak-pakizə olan qadınlardır ki, özlərini yalnız ərləri üçün bəzəyər, ondan başqası üçün qoruyub saxlayarlar, ərinin sözünü eşidib itaət edərlər...”[5]

[illegible]

---

[1] Nəhcul-bəlağənin şərhi, cild-20, səh-341
[2] Mən la yəhzuruhul-fəqih, cild-3, səh-385, hədis-4352
[3] Biharul-ənvar, cild-103, səh-238, hədis-39
[4] Səhihu-Muslim, cild-3, səh-1680, hədis-2128
[5] Əl-Kafi, cild-5, səh-324, hədis-1

5-İmam Baqir (ə): “Allah dərgahında qadın üçün ərinin razılığından da yaxşı bir nicat verən şəfaətçi yoxdur.”[1]

[illegible]

6-İmam Əli (ə): “Qorunub saxlanmaq, pak və iffətli olmaq qadının halı üçün faydalıdır, gözəllik onu daha davamlı edir.”[2]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Həqiqətən Allah-taala qadınlara qarşı kişilərə qarşı olduğundan mərhəmətlidir, aralarında məhrəmçilik olan qadının qəlbinə sevinc daxil edən biri kişi yoxdur ki, qiyamət günündə Allah onu sevindirməmiş olsun.”[3]

[illegible]

8-İmam Əli (ə): “Qadının qüdrəti daxilində olmayan işləri ona tapşırma, çünki o, gül kimidir (zərafətli və tez əzilən), sahibkar və qəhrəman deyildir.”[4]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Həya gözəldir, lakin qadınlarda daha gözəldir.”[5]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Əri razı olduğu halda dünyadan gedən hər bir qadın cənnətə daxil olar.”[6]

---

[1] *Xisal, səh-588*
[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-4, səh-200, hədis-5820*
[3] *Əl-Kafi, cild-6, səh-6, hədis-7*
[4] *Nəhcul-bəlağə, məktub-31*
[5] *Nəhcul-fəsahə, hədis-2006*
[6] *Nəhcul-fəsahə, hədis-1022*

73- Övlad

[illegible]

1-İmam Baqir (ə) belə dua edir: “Pərvərdigara! Mənə bir övlad nəsib et, onu pak-pakizə və təqvalı qərar ver ki, onun xilqətində artıqlıq və əskiklik olmasın, Pərvərdigara onun axir-aqibətini xeyirlə sona çatdır.”[1]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Övladlarınızı analarının bətnindən (olduğu vaxtdan) ədəbləndirin.” Soruşdular: “Bu necə ola bilər, ya Rəsuləllah!” Buyurdu: “Onlara halal ruzi verməklə.”[2]

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs özünün ağlar uşağını aramlaşana qədər sakitləşdirsə və onu razı etsə, Allah ona behiştdən razı olduğu miqdardan əta edər.”[3]

[illegible]

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Allah-taala övladını (məhəbbətlə) öpən hər bir şəxsə bir savab yazır və övladını sevindirən hər bir şəxsi qiyamət günündə sevindirir.”[4]

[illegible]

5-İmam Sadiq (ə): “Qızlar həsənələr, oğlanlar ne`mətlərdir. Həsənələrə görə savab verilir, ne`mətlərdən sual olunur.”[5]

---

[1] *Təhzibul-əhkam, cild-7, səh-411, hədis-1641*
[2] *Cənкe Məhdəvi, səh-132*
[3] *Əl-firdovs, cild-3, səh-549, hədis-5715*
[4] *Əl-Kafi, cild-6, səh-49, hədis-1*
[5] *Tuhəful-uqul, səh-382*

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s) sübh açılanda əlini həm övladlarının, həm də nəvələrinin başına çəkərdi.[1]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Həqiqətən əməlisaleh övlad cənnət güllərindən olan bir güldür."[2]

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "(Övladını) vurma, ondan küs, amma bunu çox davam etdirmə."[3]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Övladın valideyn üzərində olan haqqı budur ki, onun anasını əzizləsin."[4]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Uşaqları sevin, onlara rəhm edin, onlara bir şey və`də verdiyiniz zaman əməl edin. Çünki onlar sizi öz ruzi verənləri hesab edirlər."[5]

74- Cavan

[illegible]

1-İmam Sadiq (ə): "Yeniyetmələrdən bərk yapışın, çünki onlar hər bir şeydən artıq xeyir şeylərə üz gətirərlər."[6]

[illegible]

---

[1] Biharul-ənvar, cild-104, səh-99, hədis-75
[2] Əl-Kafi, cild-6, səh-3, hədis-10
[3] Uddətud dai,səh-79
[4] Əl-Kafi, cild-6, səh-48, hədis-6
[5] Əl-Kafi, cild-6, səh-49, hədis-3
[6] Əl-Kafi, cild-8, səh-93, hədis-66

2-İmam Əli (ə): “Cavanın qəlbi boş torpaq sahəsi kimidir, ona hər bir şey atsan, qəbul edər.”[1]

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Sizə cavanlara xeyir yetirməyi və yaxşılıq etməyi tövsiyə edirəm. Çünki onların qəlbləri nazikdir, Allah-taala məni ümid verən və qorxudan şəxs ünvanı ilə məb`us etmişdir. Cavanlar mənimlə əhd-peyman bağlamış, qocalar mənimlə müxalifətə qalxmışlar.”[2]

[illegible]

4-İmam Sadiq (ə): “Mürciələr (azğınçılar) sizdən qabağa keçməmiş cavanlarınıza hədis öyrədin.”[3]

[illegible]

5-İmam Əli (ə): “Öz adət-ən`ənələrinizi uşaqlara zorla qəbul etdirməyin, çünki onlar sizin zəmanənizdən başqa bir zəmanə üçün yaradılmışdır.”[4]

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): Bir nəfər soruşdu: “Ya Rəsuləllah! Bu oğlumun haqqı nədir?” Peyğəmbər (s) buyurdu: “(Haqqı bundan ibarətdir ki,) gözəl ad qoyasan, gözəl ədəbləndirəsən və onu münasib və bəyənilən bir işə qoyasan.”[5]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): “Cavanlara öyrədilməli olan ən layiqli şeylər onlardır ki, böyüdükdən sonra həmin şeylərə ehtiyaclı olacaqlar.”[6]

[illegible]

---

[1] *Nəhcul-bəlağə, məktub-31*
[2] *Səfinətul-bihar, cild-2, səh-176*
[3] *Təhzibul-əhkam, cild-8,səh-111, hədis-30*
[4] *Nəhcul-bəlağənin şərhi, cild-20, səh-267*
[5] *Uddədud dai, səh-76*
[6] *Nəhcul-bəlağənin şərhi, cild-20, səh-333*

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Həqiqətən, Allah-taala cavanlığını itaətdə keçirən cavanları sevir.”[1]

[illegible]

9-İmam Əli (ə): “Məşvərətə ehtiyac duyulan hər hansı bir iş qarşıya çıxdıqda, əvvəlcə cavanlara müraciət et, çünki onların daha iti zehnləri və çox sür`ətli fikirləri vardır. Sonra onun (nəticəsini) yaşlılara çatdır ki, onu araşdırıb, axır-aqibətini müəyyənləşdirsinlər və daha yaxşı yolu seçsinlər. Çünki onların təcrübələri daha çoxdur.”[2]

[illegible]

10-İmam Əli (ə): “Ey cavanlar! Öz abır-heysiyyətinizi ədəblə, dininizi isə elmlə qoruyub saxlayın.”[3]

75- Tərbiyə

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “İnsanlar müxtəlif mə`dən kimidirlər, insanın əsil-nəsəbi insanın özündə tə`sirlidir, pis tərbiyə də pis əsil-nəsəb kimidir.”[4]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Övladlarınızı əzizləyib hörmət edin və onların ədəblərini gözəlləşdirin ki, günahlarınız bağışlasın.”[5]

[illegible]

3-İmam Səccad (ə) belə dua edir: “Pərvərdigara... Onların (Övladlarımın) gözəl tərbiyəsində, ədəbləndirilməsində və yaxşılıq etməkdə mənə kömək ol!”[6]

---

[1] *Nəhcul-fəsahə, hədis-800*
[2] *Nəhcul-bəlağənin şərhi, cild-20, səh-337*
[3] *Tarixi Yəqubi, cild-2, səh-210*
[4] *Nəhcul-fəsahə, hədis-3146*
[5] *Məkarimul-əxlaq, səh-222*
[6] *Səhifətun Səccadiyyə, dua-25*

[illegible]

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Övladlarınızı üç şey əsasında tərbiyə edin: Peyğəmbərinizə məhəbbət, onun Əhli-beytinə məhəbbət və Qur`an qiraəti.”[1]

[illegible]

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Övlad yeddi yaşında ağa, sonrakı yeddi yaşında nökər, daha sonrakı yeddi yaşda isə vəzirdir.”[2]

[illegible]

6-İmam Səccad (ə): “Övladın sənin üzərində olan haqqı budur ki, onun səndən olduğunu, sənə aid edildiyini, dünya işlərinin pis və yaxşılarında sənə aid edildiyini biləsən; eləcə də onun barəsində sənin öhdənə qoyulan gözəl ədəb, Pərvərdigarı ona tanıtdırmaq və Allaha ibadətdə ona kömək etmək kimi işlərdə məs`uliyyət daşıdığını biləsən.”[3]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): “Hər kəs kiçik yaşlarında (çoxlu) sual etsə, böyüyəndə cavab verər.”[4]

[illegible]

8-İmam Sadiq (ə): “Biz övladlarımızı yeddi yaşı olan zaman namaza, oruca – taqəti çatdığı qədər - əmr edirik.”[5]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Uşağın kiçik yaşlarında dəcəllik etməsi böyüyəndə ağlının çoxluğuna dəlalət edir.”[6]

[illegible]

---

[1] *Kənzul-ummal, cild-16, səh-456, hədis-45409*
[2] *Məkarimul-əxlaq, səh-222*
[3] *Tuhəful-uqul, səh-263*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-264, hədis-8273*
[5] *Dəaimul-Islam, cild-1, səh-194*
[6] *Kənzul-ummal, cild-11, səh-91, hədis-30747*

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Ya Əli! Allah-taala rəhm etsin o valideynlərə ki, övlada özlərinə (ata-anaya) qarşı yaxşılıq etməkdə kömək edərlər.”[1]

76- Ailə

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Sizin ən yaxşınız əhli-əyalına ən çox yaxşılıq edənidir, mən də sizin içərinizdə öz əhli-əyalıma ən çox yaxşılıq edənəm. Qadınları yalnız kərim adam ikram edər, alçaq adamdan başqası da onları təhqir etməz.”[2]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Kişi öz əhli-beytinin qoruyucusu və keşiçisidir, ailəsi barəsində ondan sual olunacaqdır. Qadın da ərinin evində qoruqçudur, ərinin evini və övladlarının qoruqçusudur, onların barəsində qadından sual olunacaqdır.”[3]

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Ümmətim arasında kişilərin ən yaxşısı o kəslərdir ki, öz ailəsinə qarşı kobudluq etməsin, onları təhqir etməsin, onlara qarşı ürəyiyananlıq etsin və zülm etməsin.”[4]

[illegible]

4-İmam Sadiq (ə): “Hər kəsin öz əhli-əyalına yaxşılığı çox olarsa, ömrü uzadılar.”[5]

---

[1] *Mən la yəhzuruhul-fəqih, cild-4, səh-372*
[2] *Nəhcul-fəsahə, hədis-1520*
[3] *Səhihu Buxari, cild-3, səh-125*
[4] *Məkarimul-əxlaq, səh-216*
[5] *Əl-Kafi, cild-2, səh-105, hədis-11*

[illegible]

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs öz əhli-beytini sevindirsə, Allah-taala bu sevincdən bir məxluq yaradar ki, qiyamət gününə qədər onun barəsində istiğfar edər.”[1]

[illegible]

6-İmam Sadiq (ə): “Mö`min həmişə öz ailəsini elm və layiqli tərbiyədən bəhrələndirər, nəhayət onları behiştə daxil edər.”[2]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər vaxt Allah-taala bir əhli-beytə xeyir vermək istəsə, onları dində fəqih edər, onların kiçikləri böyüklərinə ehtiramla yanaşar, həyat və məişətdə bir-birilə müdara edib, gündəlik ruzi xərclərində orta həddə riayət edərlər və Allah onların eyblərini onlara agah etdirər ki, aradan qaldırsınlar.”[3]

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Ya Əli! Əhli-əyala xidmət etmək böyük günahların kəffarəsidir, Allahın qəzəb odunu söndürür, bu iş Hurul-eynin mehriyyəsidir və insanın həsənə və dərəcələrini artırır.”[4]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Mö`min şəxs əhli-əyalının istədiyi ilə yeyir, münafiq isə, əhli-əyalı onun istədiyi ilə yeyir.”[5]

---

[1] *Kənzul-ummal, cild-16, səh-379, hədis-44995*
[2] *Mustədrəkul-vəsail, cild-12, səh-201, hədis-13881*
[3] *Nəhcul-fəsahə, hədis-147*
[4] *Camiul-əxbar, səh-276*
[5] *Əl-Kafi, cild-4, səh-12, hədis-6*

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Qu ənfusəkum narən" – "Özünüzü və əhli-əyalınızı oddan qoruyun" – ayəsini tilavət etdikdə dedilər: "Ya Rəsuləllah! Əhlimizi oddan necə qoruyaq?" Buyurdu: "Onları Allahın sevdiyi işlərə əmr edin, bəyənmədiyi işlərdən çəkindir."[1]

77- Yetim

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Müsəlmanlar arasında ən xeyirli ev o evdir ki, onda bir yetim olsun və ona qarşı ehsan edilsin. Müsəlmanlar arasında ən pis o evdir ki, onda yetim olsun, amma ona qarşı pislik edilsin, mən və yetimin böyüməsini və tə`lim-tərbiyəsini öhdəsinə alan şəxslər cənnətdə bu cür (bu iki barmaq kimi) bir yerdə olacağıq."[2]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Ya Əli! Yetim ağlayan zaman Allahın ərşi titrəyər. Allah-taala Cəbrailə buyurar: "Onu ağladan şəxsin cəhənnəm odundakı yerini genişləndir. Çünki mən onu ağladacağam. Cənnətdə də yetimi sevindirən şəxsin yerini genişləndir; çünki mən onu sevindirəcəyəm, güldürəcəyəm."[3]

[illegible]

---

[1] *Əd durrul mənsur, cild-6, səh-244*
[2] *Nəhcul-fəsahə, hədis-1510*
[3] *Mirasul-hədis, cild-2, səh-48, hədis-198*

3-İmam Əli (ə): “Əlini nəvaziş olaraq yetimin başına çəkən elə bir mö`min kişi və qadın yoxdur ki, Allah-taala onun başında olan tüklərin hər biri müqabilində ona həsənə yazmamış olsun.”[1]

[illegible]

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Yetim üçün rəhimli bir ata kimi ol və bil ki, nə əksən, onu da biçəcəksən.”[2]

[illegible]

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs yetimi, ondan ehtiyacsız olduğu vaxta qədər öhdəsinə götürsə, Allah-taala onun üçün cənnəti vacib edər, necə ki, Allah-taala yetim malını yeyən şəxslər üçün cəhənnəm odunu vacib etmişdir.”[3]

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Qəlbinizin nazik, yumşaq olmasını və hacətlərinizin qəbul olunmasını istəyirsinizmi? Yetimə nəvaziş edin, başına əl çəkin, öz təamızdan onlara verin ki, qəlbiniz yumşalsın və hacətlərinizə çatasınız.”[4]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Qiyamət günü Allahın ərşinin sayəsindən başqa heç bir sayə olmadığı zaman üç nəfər Allahın ərşinin sayəsində qərar tapar: Əri ölən və səğir uşaqları qalan bir qadındır ki, o deyər: “Bu yetimlərim ola-ola heç vaxt ərə getməyəcəyəm, ta ki, ya ölsünlər, ya da Allah-taala onları ehtiyacsız etsin.”[5]

---

[1] *Biharul-ənvar, cild-75, səh-4, hədis-9*
[2] *Biharul-ənvar, cild-77, səh-171, hədis-7*
[3] *Biharul-ənvar, cild-75, səh-4, hədis-8*
[4] *Nəhcul-fəsahə, hədis-27*
[5] *Nəhcul-fəsahə, hədis-1220*

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs yetim oğlana, yaxud yetim qıza ehsan edərsə, mən və o, cənnətdə bu cür (iki barmağını göstərir) yanaşı olacağıq.”[1]

[illegible]

9-İmam Baqir (ə): “Hər kəsdə dörd xislət olarsa, Allah-taala onun üçün cənnətdə bir ev tikər: Birincisi yetimə pənah verən, səğir uşağa rəhm edən, onun valideynlərinə mehribanlıq göstərən və onlara infaq edən və öz nökəri ilə müdara edən.”[2]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Me`rac gecəsi səmaya aparıldığım zaman bir qövmü gördüm ki, onlar qarınlarına od doldurur, arxalarından xaric olurdu. Cəbraildən soruşdum ki, bunlar kimdir?” Dedi: “O kəslərdir ki, yetimlərin mal-dövlətini zülm ilə mənimsəyiblər.”[3]

78- Qonaq

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəsin Allaha və Qiyamət gününə imanı vardırsa, gərək qonağına hörmət göstərsin.”[4]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Qonaq öz ruzisi ilə gəlir, ev əhlinin günahları ilə birlikdə gedir. (Yəni onun vasitəsilə ev əhlinin günahları bağışlanır).”[5]

[illegible]

---

[1] *Kənzul-ummal, cild-3, səh-167, hədis-5999*
[2] *Əl-Məhasin, cild-1, səh-8, hədis-23*
[3] *Biharul-ənvar, cild-79, səh-267, hədis-2*
[4] *Əl-Kafi, cild-6, səh-285, hədis-1*
[5] *Biharul-ənvar, cild-75, səh-461, hədis-14*

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Qonaq daxil olmayan evə mələklər daxil olmaz.”[1]

[illegible]

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Heç kəs qonaq üçün öz imkanından artıq zəhmətə düşməməlidir.”[2]

[illegible]

5-İmam Rza (ə): “Bir nəfər Əli (ə)-ı qonaq çağırdı. Həzrət buyurdu: “Bu şərtlə qəbul edirəm ki, üç şeyi mənə zamin olasan.” O dedi: “Hansı şeyləri, ya Əmirəl-mö`minin!” Buyurdu: “Mənim üçün evdən kənardan bir şeyi hazırlamayasan, evində olanları məndən əsirgəməyəsən, qonaqlığa görə əhli-əyalının və övladlarının haqqını kəsməyəsən.” O dedi: “Qəbul edirəm, ey Əmirəl-mö`minin!” Sonra Əli (ə) onun də`vətini qəbul etdi.”[3]

[illegible]

6-İmam Sadiq (ə): İbni Əbi Yə`fur deyir ki, Əbu Əbdillah (ə)-ın yanında bir qonaq gördüm. Bir gün o, bir işi yerinə yetirmək üçün ayağa qalxdı. Həzrət ona icazə vermədi və şəxsən o işi yerinə yetirərək buyurdu: “Peyğəmbəri-Əkrəm (s) qonağa iş buyurulmasını qadağan etmişdi.”[4]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “İnsan üçün günah baxımından bu kifayətdir ki, öz qardaşlarına (qonaqlarına) təqdim etdiyi şeyi az saysın, qonağa da

[1] *Camiul-əxbar, səh-378*
[2] *Kənzul-ummal, cild-9, səh-248, hədis-25876*
[3] *Uyunu əxbarir Rza (ə), cild-1 səh-45, hədis-138*
[4] *Əl-Kafi, cild-6, səh-283, hədis-1*

həmin günah bəsdir ki, ev sahibinin onun üçün hazırladığı şeyləri az hesab etsin."[1]

[illegible]

8-İmam Baqir (ə): "Hər hansı biriniz din qardaşının evinə daxil olan zaman ev sahibi harada deyirsə, orada əyləşin. Çünki ev sahibi öz evinin vəziyyətinə qonaqdan daha yaxşı agahdır."[2]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Qonağa iki gecə xidmət edilər, üçüncü gecədən e`tibarən ev əhlinin biri sayılır, hər nə çatsa, onu yeməlidir."[3]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Fasiq insanların təamını yemə."[4]

79- Qonşu

[illegible]

1-İmam Sadiq (ə): "Gözəl qonşuluq şəhərləri abad edir, ömürləri uzadır."[5]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Əgər Allahın və Peyğəmbərin sizi sevməsini istəyirsinizsə, əmanətdar hesab olunduğunuz zaman əmanəti sahibinə qaytarın, danışanda düz danışın, sizinlə qonşu olan şəxslə yaxşı rəftar edin."[6]

[illegible]

---

[1] *Əl-məhasin, cild-2, səh-414, hədis-165*
[2] *Biharul-ənvar, cild-72, səh-451, hədis-2*
[3] *Əl-Kafi, cild-2, səh-283, hədis-1*
[4] *Əl-Əmali lit Tusi, səh-535*
[5] *Əl-Kafi, cild-2, səh-667, hədis-8*
[6] *Nəhcul-fəsahə, hədis-554*

3-İmam Əli (ə): "Qırx evə qədər dörd tərəfdən sizin üçün qonşu hesab olunur."[1]

[illegible]

4-İmam Əli (ə): "Səfərə getməzdən qabaq səfər yoldaşlarının kim olduğuna bax, ev almazdan qabaq da qonşunun kim olmasına nəzər yetir."[2]

[illegible]

5-İmam Səccad (ə): "Amma qonşunun haqqına gəldikdə isə, bundan ibarətdir ki, o, hüzurunda olmadığı zaman abır-heysiyyətini qoruyasan, yanında olduğu zaman ona ehtiram göstərəsən. Əgər ona zülm olunarsa, kömək çatdırasan, onların eyblərini axtarmayasan, əgər ondan bir pislik görsən, üstünü örtəsən, nəsihətini qəbul edəcəyini bildiyin halda onu gizli şəkildə, nəsihət edəsən, çətinliklərdə tək buraxmayasan, sapmalarından güzəştə gedəsən, günahlarını bağışlayasan və onunla yaxşı şəkildə alicənablıqla müdara edəsən."[3]

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s) qonşunun hüquqları barəsində buyurur: "Əgər səndən kömək istəsə, kömək et, əgər borc istəsə, ona borc ver, əgər ehtiyaclı olarsa, ehtiyacını aradan qaldır, əgər ona müsibət baş verərsə, ona təsəlli ver, əgər ona bir xeyir çatarsa, təbrik et, əgər xəstə olarsa, yoxlamağa get, öldüyü zaman cənazəsinin dəfn mərasimində iştirak et, öz evini elə tikmə ki, qonşunun evinə hava gəlməsinin qarşısını alasan, yalnız özü icazə versə, eybi yoxdur."[4]

[illegible]

---

[1] *Xisal, səh-544*
[2] *Nəhcul-bəlağə, məktub-31*
[3] *Xisal, səh-569*
[4] *Musəkkinul-fuad, səh-105*

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Mənə iman gətirməmişdir ki, o kəs ki, özü tox, qonşusu isə ac yatsın. Mənə iman gətirməyib o kəs ki, özü libaslı halda yatsın, qonşusu isə çılpaq olsun.”[1]

[illegible]

8-İmam Kazim (ə): “Yaxşı qonşuluq əzab-əziyyətin qarşısını almaq deyil, yaxşı qonşuluq əziyyət qarşısında səbir etməkdir.”[2]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Qonşusu şərindən amanda olmayan bir bəndə cənnətə daxil olmaz.”[3]

[illegible]

10-İmam Sadiq (ə): “Əgər bir şəxsin qonşusu günah işlə məşğul olarsa və onu bu işdən çəkindirməzsə, o, qonşusunun günahında şərikdir.”[4]

80- Sileyi-rəhm (qohumlar arasında bağlılıq yaratmaq)

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Yerində olan sədəqə, yaxşı işlər görmək, ata-anaya yaxşılıq etmək və sileyi-rəhm bədbəxtliyi xoşbəxtliyə çevirir, ömrü uzadır və pis ölümlərin qarşısını alır.”[5]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Sədəqə on, borc on səkkiz və din qardaşlarına sileyi-rəhm etmək, iyirmi, qohum-əqrəba ilə sileyi-rəhm etmək iyirmi dörd həsənədir.”[6]

---

[1] *Mustədrəkul-vəsail, cild-8, səh-429, hədis-9897*
[2] *Tuhəful-uqul, səh-409*
[3] *Nəhcul-fəsahə, hədis-2532*
[4] *Irşudul-qulub, cild-1, səh-183*
[5] *Nəhcul-fəsahə, hədis-1869*
[6] *Əl-Kafi, cild-4, səh-10, hədis-3*

3-İmam Əli (ə): “Sileyi-rəhm etmək məhəbbəti artırır və düşməni xar edir.”[1]

4-İmam Əli (ə): “Sədəqə vermək və sileyi-rəhm etməklə günahlarınızın üstünü örtün və Pərvərdigarınız qarşısında sevimli olun.”[2]

5-İmam Əli (ə): “Sileyi-rəhm etmək ne`mətləri artırır, qəm-qüssəni və çətinlikləri aradan qaldırır.”[3]

6-İmam Əli (ə): “Rifahda olmağın zəkatı qonşulara yaxşılıq etmək və sileyi-rəhm etməkdir.”[4]

7-İmam Baqir (ə): “Savabı ən tez verilən xeyir sileyi-rəhmdir.”[5]

8-İmam Baqir (ə): “Sileyi-rəhm əməlləri paklaşdırır, mal-dövləti artırır, bəlanı dəf edir, qiyamət gününün hesabını asanlaşdırır və əcəli tə`xirə salır.”[6]

9-İmam Sadiq (ə): “Həqiqətən, sileyi-rəhm və yaxşılıq etmək hesabı yüngülləşdirir, insanı günahlardan qoruyub saxlayır.”[7]

---

[1] Qurərul-hikəm, fəsil-4, səh-209, hədis-5825
[2] Qurərul-hikəm, fəsil-4, səh-635, hədis-7258
[3] Qurərul-hikəm, fəsil-4, səh-204, hədis-5836
[4] Qurərul-hikəm, fəsil-4, səh-106, hədis-5453
[5] Əl-Kafi, cild-2, səh-152, hədis-15
[6] Tuhəful-uqul, səh-299
[7] Tuhəful-uqul, səh-376

[illegible]

10-İmam Sadiq (ə): "Sileyi-rəhm insanın əxlaqını gözəlləşdirir, insanı əliaçıq edir, canı paklaşdırır, ruzini bol edir, əcəli də tə`xirə salır."[1]

81- Şeytan

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Ey insanlar! Həqiqətən, Allah və Şeytan, haqq və batil, hidayət və zəlalət, inkişaf və gerilik, bu dünya və axirət, aqibət və həsənələr və pisliklər, belədir ki, bütün yaxşılıqlar Allah tərəfindəndir, bütün pisliklər və çirkinliklər isə məl`un Şeytanın tərəfindəndir."[2]

[illegible]

2-İmam Sadiq (ə) buyurur ki, İblis dedi: "Beş nəfərə heç bir vəchlə yol tapa bilmirəm, amma insanların başqaları mənim əlimdədir: 1-Hər kəs düzgün niyyətlə Allaha pənah aparsa və bütün işlərində ona təvəkkül etsə. 2-Gecə-gündüz Allaha çoxlu təsbih deyən. 3-Öz mö`min qardaşı üçün özünə rəva bildiyi şeyləri bəyənən. 4-Ona müsibət çatan zaman taqətsizlik göstərməyən. 5-O kəs ki, Allahın onun üçün qismət etdiyi şeylərə razı olan və ruzisinin qəm-qüssəsini çəkməyən."[3]

[illegible]

---

[1] *Əl-Kafi, cild-2, səh-151, hədis-6*
[2] *Əl-Kafi, cild-2, səh-15, hədis-2*
[3] *Xisal, səh-285*

3-İmam Hadi (ə) buyurur ki, Nuh İblisə dedi: Danış. İblis dedi: Adəm övladını paxıl, həris, həsəd, zalım və tələskən halda gördüyüm zaman sür`ətlə onu ələ keçirirəm, əgər bütün bu sifətlər onda olsa, bizdəndir, onu özüm kimi üsyankar şeytan aldandırırıq."[1]

[illegible]

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "İnsan özünün beşlik namazına əhəmiyyət verdiyi zamana qədər Şeytan bəşər övladını aldatmağa ümid bəsləyir, amma insan onları zay etdiyi zaman Şeytan ona cür`ətləndirir və onu böyük günahlara doğru sövq edir."[2]

[illegible]

5-İmam Əli (ə): "Qəzəbdən uzaq olun; çünki o, İblisin qoşunlarından olan böyük bir qoşundur."[3]

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Agah olun ki, bir kişi bir qadınla xəlvət yerdə olarsa, hökmən onların üçüncüsü Şeytandır."[4]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Ya Əli! Namaz vaxtı gəlib çatanda, onun üçün hazırlaş, əks halda Şeytan sənin başını qatacaq. Əgər xeyir bir işi niyyətində tutsan, onun üçün tələs, əks halda Şeytan səni bu işdən çəkindirəcəkdir."[5]

[illegible]

8-İmam Sadiq (ə): "Müsəlmanlar bir-birilə küsülü olduğu vaxta qədər İblis sevinir, amma onlar bir-birilə barışıq edən zaman dizləri lərzəyə gəlir,

---

[1] Biharul-ənvar, cild-11, səh-288, hədis-10
[2] Biharul-ənvar, cild-79, səh-202, hədis-2
[3] Nəhcul-bəlağə, məktub-69
[4] Nəhcul-fəsahə, hədis-478
[5] Mirasul-hədis, cild-2, səh-20, hədis-18

bədəninin bütün bəndləri qırılır və fəryad edərək deyir: “Vay olsun mənə! Bu barışıq vasitəsilə mən həlak oldum.”[1]

[illegible]

9-İmam Sadiq (ə): “Qur`an oxunmayan və Allah zikr olunmayan evin xeyir-bərəkəti azalar, mələklər ondan küsər və şeytanlar orada hazır olar.”[2]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Sizə bir şeydən xəbər verimmi ki, ona əməl etsəniz, Şeytan sizdən uzaq olar, necə ki, məşriq məğribdən uzaqdır?” Dedilər: “Əlbəttə, de!” Buyurdu: “Oruc Şeytanın üzünü qaraldır, sədəqə onun belini sındırır, Allah yolunda məhəbbət və saleh əməl barəsində bir-birilə köməkləşmək onun kökünü kəsir və istiğfar etmək onun şah damarını qırır.”[3]

82- Günah

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Günahlardan uzaq olun; çünki onlar yaxşılıqları məhv edir, həqiqətən, bəndə günah edir və onun səbəbilə öyrəndiyi elmi əldən verir.”[4]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Günah əməl onu görən şəxsdən başqası üçün də xoşagəlməzdir. Əgər günahkarı danlasa, o, günaha mübtəla olar, əgər

[1] *Əl-Kafi, cild-2, səh-346, hədis-7*
[2] *Əl-Kafi, cild-2, səh-499, hədis-1*
[3] *Əl-Əmali lis Səduq, səh-117*
[4] *Biharul-ənvar, cild-73, səh-377, hədis-14*

onun qeybətini etsə, günahkar olar və əgər o, günaha razılıq versə, həmin işdə onunla şərik olar.”[1]

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Əgər bir günah məxfi qalsa, günahkardan başqası zərər çəkməz, əgər aşkar olsa və onun qabağı alınmazsa, bütün insanlar üçün zərərli və ziyanlı olacaqdır.”[2]

[illegible]

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs bir günaha mürtəkib olsa, ondan bir əql ayrılar və heç vaxt ona qayıtmaz.”[3]

[illegible]

5-İmam Baqir (ə): “Təəccüb edirəm o kəsə ki, xəstələnəcəyindən qorxduğuna görə hər hansı bir yeməkdən çəkinir, amma cəhənnəm odunun qorxusundan günah əməllərdən çəkinmir.”[4]

[illegible]

6-İmam Əli (ə): “Əgər Allah-taala itaətsizlik olunarsa, insanları cəzalandıracağı barədə onlara xəbərdarlıq etməsəydi də, yenə də ne`mətlərinə şükür əlaməti olaraq itaətsizlik etməmək vacib olardı.”[5]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Məbada, ailənə mehr-məhəbbət etdiyinə görə Allaha itaəti boşlayasan və onun qarşısında itaətsizlik edəsən! Çünki mütəal

---

[1] *Nəhcul-fəsahə, hədis-1623*
[2] *Nəhcul-fəsahə, hədis-203*
[3] *Əl muhəccətul bəyza, cild-8, səh-160*
[4] *Biharul-ənvar, cild-62, səh-269, hədis-60*
[5] *Nəhcul-bəlağə, hikmət-290*

Allah buyurur: “Ey insanlar! İlahi təqvaya riayət edin və elə bir gündən qorxun ki, nə ata övlad üçün bir iş görə bilər, nə də övlad ata üçün.”[1]

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs Allah qarşısında itaətsizlik və mə`siyət vasitəsilə bir işin dalınca getsə, ümidvar olduğu şeyi daha tez əldən verəcək və qorxduğu şey daha tez onun başına gələcəkdir.”[2]

[illegible]

9-İmam Kazim (ə): “Həqiqətən hər gündə və gecədə Allah üçün bir münadi vardır ki, belə nida edib deyər: “Ey Allah bəndələri! Allahın günah buyurduğu işlərdən uzaq gəzin! Əgər örüşlərdə otlayan heyvanlar, südəmər körpələr, rüku edən qocalar olmasaydı, sizin üzərinizə əzabı elə göndərərdim ki, siz parça-parça olardınız.”[3]

[illegible]

10-İmam Əli (ə): “Günah dərd, onun davası isə istiğfardır, şəfa isə budur ki, bir daha günah əmələ qayıtmayasan.”[4]

83- Günahın növləri

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Bir növ günah bağışlanmır, bir günahdan güzəştə gedilmir, bir günah isə bağışlanır. Bağışlanmayan günah Allaha şərik qoşmaqdır, bağışlanan günah isə bəndənin özü ilə Allah arasında olan

---

[1] *Məkarimul-əxlaq, səh-451*
[2] *Biharul-ənvar, cild-77, səh-178, hədis-10*
[3] *Əl-Kafi, cild-2, səh-276, hədis-31*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-72, hədis-1890*

günahlardır, amma güzəştə gedilməyən günah Allah bəndələrinin bə`zilərinin başqalarına etdiyi zülmlərdən ibarətdir."[1]

[illegible]

2-İmam Əli (ə): "Hərislik, təkəbbür və həsəd günaha batmaq səbəblərindəndir."[2]

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Adəm övladının günahlarının əksəriyyəti dilindədir."[3]

[illegible]

4-İmam Səccad (ə): "Hər kəs tox halda yatsa və onun yaxınlığında (qonşuluğunda və s.) ac qalan və özünə qıvrılan bir mö`min olsa, Allah-taala buyurar: "Ey Mənim mələklərim, sizi şahid tuturam bu bəndəmə, həqiqətən, Mən ona əmr etdim, o, Mənə qarşı üsyankarlıq etdi və başqasına itaət etdi. Mən də onu öz əməli ilə özbaşına buraxıram. Öz izzət və cəlalıma and olsun ki, onu heç vaxt bağışlamayacağam."[4]

[illegible]

5-İmam Baqir (ə)-dan "kəbirə günahlar" barəsində soruşulduqda, buyurdu: "Kəbirə günahlar hər o günahlardır ki, Allah ona cəhənnəm və`dəsi vermişdir."[5]

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Hər bir günah üçün tövbə vardır, yalnız bəd əxlaqdan başqa; çünki bəd əxlaq sahibi nə qədər günahlara düşsə (və tövbə etsə) başqa bir günaha düşəcəkdir."[6]

---

[1] *Nəhcul-fəsahə, hədis-1624*
[2] *Nəhcul-bəlağə, hikmət-371*
[3] *Nəhcul-fəsahə, hədis-440*
[4] *Səvabul ə`mal, səh-298*
[5] *Biharul-ənvar, cild-79, səh-13, hədis-24*
[6] *Mən la yəhzuruhul-fəqih, cild-4, səh-355, hədis-5762*

[illegible]

7-İmam Baqir (ə): “Bütün günahlar ağırdır, onların ən pisi və ağırı odur ki, ganahı odur ki, onun vasitəsilə ət və qan əmələ gəlmiş olsun.”[1]

[illegible]

8-İmam Əli (ə)-dan “Hansı günah öz sahibini daha tez giriftar edər?” – deyə soruşulduqda buyurdu: “Allahdan başqa heç bir köməkçisi olmayan adama zülm edən, qüsur edərək ne`mətlərin şükrünü yerinə yetirməyən və ehtiyaclı fəqir şəxsə zülm etmək.”[2]

[illegible]

9-İmam Baqir (ə): “Dörd şeyin cəzası daha tez yetişər: Bir nəfərə ehsan və yaxşılıq etdiyin halda onun əvəzində sənə qarşı pislik etsə, zülm etmədiyin halda bir nəfərin sənə zülm etməsi, bir iş barəsində əhd-peyman bağladığın və vəfa etdiyin halda onun sənə hiyləgərlik etməsi və sileyi-rəhm etdiyin halda onunla əlaqələrin kəsilməsi.”[3]

[illegible]

10-İmam Səccad (ə): “Duaları geri qaytaran günahlar aşağıdakılardır: Pis niyyət, batinin pisliyi, din qardaşlarına qarşı nifaq (ikiüzlülük), duanın qəbul olunmasına inanmamaq, vaxtı keçincəyə qədər vacib namazları tə`xirə salmaq, yaxşılıq və sədəqə vasitəsilə Allah dərgahına yaxınlaşmağı tərk etmək, pis və çirkin sözlər danışmaq.”[4]

[1] *Əl-Kafi, cild-2, səh-270, hədis-7*
[2] *Əl-ixtisas, səh-234*
[3] *Xisal, səh-230*
[4] *Məanil-əxbar, səh-271*

84- Günahın təsirləri

[illegible]

1-İmam Əli (ə): “Heç bir ne`mət və həyatda firavanlıq insanın mürtəkib olduğu günahlardan başqa şeylə aradan getməmişdir. Çünki Allah öz bəndələrinə zülm etməz.”[1]

[illegible]

2-İmam Əli (ə): “Günahlardan uzaq olun; çünki bir bəndə öz günahları ilə ruzinin gəlməsinə mane olur.”[2]

[illegible]

3-İmam Baqir (ə): “Həqiqətən, heç bir ildə başqa illərə nisbət yağış az olmur, lakin Allah-taala o yağışı istədiyi yerlərə göndərir. Çünki bir qövm günah əməllər etdiyi zaman Allah-taala onlar üçün müqəddər etdiyi yağışı başqa tərəfə aparır.”[3]

[illegible]

4-İmam Rza (ə): “Əgər hakimlər, rəhbərlər yalan danışsa, quraqlıq başlanar, hakim zülm etsə, dövlət zəifləyər, zəkat verilməzsə, mal-heyvan tələf olub aradan gedər.”[4]

[illegible]

5-İmam Rza (ə): “Hər vaxt bəndələr əvvəllər baş verməyən yeni-yeni günahlar etsələr, Allah da onlar üçün əvvəllər misli görünməmiş yeni-yeni bəlalar göndərər.”[5]

[illegible]

---

[1] *Xisal, səh-624*
[2] *Xisal, səh-620*
[3] *Əl-Kafi, cild-2, səh-272, hədis-15*
[4] *Əl-Əmali lil Mufid, səh-310*
[5] *Əl-Kafi, cild-2, səh-275, hədis-29*

6-İmam Sadiq (ə): “Günah səbəbilə ölənlər təbii əcəllərlə ölənlərdən qat-qat çoxdur.”[1]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): “İnsanın göz yaşı yalnız qəlbinin bərkiməsinə görə quruyar, qəlb də yalnız çoxlu günahlar səbəbilə daşlaşar.”[2]

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər bir qövmün arasında günah edilsə və (günah etməyənlər) günahkarlardan daha güclü və çox olub onların qabağını almasalar, Allah-taala Öz tərəfindən olan bir əzabla hamısını cəzalandırar.”[3]

[illegible]

9-İmam Sadiq (ə): Belə bir damar keyləşmir, ayaq daşa dəymir və baş ağrısı, yaxud hər hansı bir xəstəlik baş vermir ki, günahlardan başqa şey səbəbilə olsun. Bu da Allah-taalanın Qur`anda buyurduğudur: “Əgər sizə bir müsibət baş versə, sizin etdiyiniz işlərə görədir. Allah çox bağışlayandır. Allahın bağışladığı günahlar bəndələri hesab-kitaba çəkdiyi günahlardan çoxdur.”[4]

[illegible]

10-İmam Sadiq (ə): “Ne`mətləri dəyişdirən (onların qarşısını alan) günahlar: Zorakılıq, zülm və inadkarlıqdır, peşmançılıq gətirən günahlar insan öldürməkdir, intiqam və cəzanı nazil edən günah zülmdür, pərdələri yırtan (insanın abır-heysiyyətini aparan) günah şərab içməkdir, ruzinin

---

[1] *Əl-Əmali lit Tusi, səh-205*
[2] *Iləluş şərayi, səh-81*
[3] *Nəhcul-fəsahə, hədis-2692*
[4] *Əl-Kafi, cild-2, səh-269, hədis-3*

qarşısını alan günah zinadır, ölümü tezləşdirən günah qohum-əqrəba ilə əlaqələrin kəsilməsidir, duanın qəbul olunmasının qarşısını alan və fəzanı qaranlıqlaşdıran günah da ata-anaya əziyyət verməkdir.”[1]

85- Günahı pak edən

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər yerdə olsan, Allah qarşısında təqvalı ol, pis əməllərin ardınca yaxşı işlər gör ki, onları məhv edib aradan aparsın.”[2]

2-İmam Əli (ə): “Sizə Allah qarşısında təqvalı olmağı tövsiyə edirəm... Onun vasitəsilə günahlarınızı yuyun, xəstəliklərinizi müalicə edin.”[3]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Dörd xislət vardır ki, hər kəsdə olsa və hətta başdan-ayağa qədər günaha qərq olmuş olsa, Allah-taala onun günahını həsənəyə və yaxşılığa çevirər: “Doğruçuluq, həya, gözəl əxlaq və şükür.”[4]

4-İmam Əli (ə): “Böyük günahların kəffarəsi:Köməyə çağıran məzlum şəxsə kömək çatdırmaq, qəm-qüssəli şəxsi şad etməkdir.”[5]

5-İmam Sadiq (ə) buyurur ki, bir nəfər Peyğəmbərin yanına gəlib dedi: Ya Rəsuləllah! Günahlarım çoxalmış, əməllərim zəifləmişdir.” Peyğəmbər (s)

---

[1] *Əl-Kafi, cild-2, səh-447, hədis-1*
[2] *Nəhcul-fəsahə, hədis-46*
[3] *Nəhcul-bəlağə, xutbə-191*
[4] *Əl-Kafi, cild-2, səh-107, hədis-7*
[5] *Biharul-ənvar, cild-75, səh-21, hədis-21*

buyurdu: “Səcdəni çoxalt; çünki bu, günahları, külək ağacların yarpaqlarını tökdüyü kimi töküb aradan aparır.”[1]

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Günahlardan biri də elə bir günahdır ki, nə namaz, nə oruc, nə həcc, nə ümrə onu aradan aparmır. Onu yalnız (həyat və məişət vəsaitlərini) tə`min etmək üçün göstərdiyi sə`ylər aradan aparar.”[2]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Bir nəfər o həzrətdən “mənim xatalarımı nə aradan aparar?” – deyə soruşduqda, Həzrət buyurdu: “Göz yaşı, Allah qarşısında xüzu etmək və xəstəliklər.”[3]

[illegible]

8-İmam Rza (ə): “Hər kəs günahlarının kəffarəsini verməyə qadir olmazsa, Peyğəmbər və Ali-Peyğəmbərə çoxlu salvat göndərsin. Çünki bu salavat günahları məhv edib aradan aparır.”[4]

[illegible]

9-İmam Əli (ə): “(Allah-taala) tövbəni qəbul etməkdə sənə qarşı çox ciddiyyətli olmamış, günahlar səbəbilə səni çıxılmaz vəziyyətə salmamış, Öz rəhmətindən səni ümidsiz etməmişdir. Əksinə, sənin günahdan çəkinməyini həsənə saymış, günahlarını bir, həsənələrini on qat hesab etmiş və tövbə və qayıdış qapısını sənin üzünə açıq qoymuşdur.”[5]

---

[1] *Əl-Əmali lis Səduq, səh-589*
[2] *Nəhcul-fəsahə, hədis-917*
[3] *Kənzul-ummal, cild-16, səh-129, hədis-44154*
[4] *Əl-Əmali lis Səduq, səh-131*
[5] *Nəhcul-bəlağə, məktub-31*

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs bir günaha mürtəkib olsa və dünyada onun cəzasını çəksə, Allah adildir və onu axirətdə cəzalandırmaz. Hər kəs bir günaha mürtəkib olsa və Allah onu ölçsə, Allah-taala kərimdir və Öz bağışladığını bir daha hesaba almaz.”[1]

86- Tövbə

1-İmam Əli (ə): “Tövbə İlahi rəhməti nazil edir.”[2]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Ya Əli! Allah hər kəsə ne`mət versə, o da ne`mətlər müqabilində şükür etsə, mübtəla olduğu zaman səbir etsə, günah etdiyi zaman istiğfar etsə, cənnətin hansı qapısından istəsə, daxil olar.”[3]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Allah-taala bəndəsinin tövbə etməsinə görə, şəxsin övlad sahibi olmasından və itiyini tapan şəxsdən, eləcə də susuz adamın su tapmasından da artıq xoşhal olur.”[4]

4-İmam Əli (ə): “Tövbənin meyvəsi nəfsin xatalarını cübran etməkdir.”[5]

---

[1] *Nəhcul-fəsahə, hədis-2953*
[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-1, səh-267, hədis-1069*
[3] *Mirasul-hədis, cild-2,səh-31, hədis-99*
[4] *Kənzul-ummal, cild-4, səh-205, hədis-10165*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-3, səh-334, hədis-4657*

5-İmam Əli (ə): “Öz günahına e`tiraf edən günahkar öz əməli ilə fərəhlənən itaətçi şəxsdən daha yaxşıdır.”[1]

[illegible]

6-İmam Kazim (ə): “Hər gündə öz nəfsindən hesab çəkməyən şəxs bizdən deyildir: Əgər yaxşı iş görmüş olsa, Allahdan yaxşı işlərinin artırmasını istəsin, əgər pis iş görmüş olsa, ondan Allah dərgahında bağışlanmaq diləyib tövbə etsin.”[2]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): “Tövbə – qəlbdə peşman olmaq, dildə istiğfar etmək, bədən üzvləri ilə (mürtəkib olduğu günah əməli) tərk etmək və bir daha həmin işə qayıtmayacağına dair qəti qərara gəlməkdir.”[3]

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər vaxt pis bir iş görsən, gizlində olan işə görə gizli tövbə, aşkarda olan işə görə isə aşkarda tövbə et.”[4]

[illegible]

9-İmam Sadiq (ə) buyurur ki, Allah-taala Davud (ə)-a belə vəhy etdi: “Ya Davud! Həqiqətən, Mənim mö`min bəndəm bir günah edib sonra əməlindən qayıtsa və tövbə etsə və Məndən o günahı xatırlayan zaman həya etsə, onu bağışlayaram, onun günahını əməl dəftərinə yazanlarının yadından çıxardaram, onu həsənəyə çevirərəm və bu işdən heç vaxt qorxum yoxdur; çünki Mən rəhm edənlərin rəhimlisiyəm.”[5]

---

[1] *Qurərul-hikəm, fəsil-4, səh-363, hədis-6334*
[2] *Əl-Kafi, cild-2, səh-453, hədis-2*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-126, hədis-2072*
[4] *Nəhcul-fəsahə, hədis-222*
[5] *Biharul-ənvar, cild-6, səh-28, hədis-30*

[illegible]

10-İmam Əli (ə): “Camaat hər an əməllərinin fürsətinin sona çatmasının ərəfəsindədir, tövbə qapıları onların üzlərinə bağlana bilər və nəticədə, ölümünə bir az qalmış iman gətirənlərin və ya imanlı halda olan zaman xeyir bir iş görməyənlərin imanı onlara heç bir fayda verməz.”[1]

87- Hökumət

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Sizin iş görənləriniz öz əməllərinizin nəticəsidir. Necə varsınızsa, o cür də sizə hökumət edilər.”[2]

[illegible]

2-İmam Sadiq (ə): “Hakim üçün layiq deyildir ki, üç işdə laqeydlik və səhlənkarlıq etsin: “Sərhədlərin qorunub saxlanması, aradan getmiş hüquqların dirçəldilməsi və öz işləri üçün layiqli şəxslərin seçilməsi.”[3]

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Əgər hakimləriniz ən yaxşılarınız, varlılarınız ən səxavətliləriniz və işləriniz öz aranızda şura əsasında olarsa, bu zaman yerin üstü sizin üçün altından daha yaxşıdır. Amma əgər əmirləriniz və rəhbərləriniz ən şər adamlar, varlılarınız paxıllarınız, işləriniz də qadınlara həvalə olunarsa, onda yerin altı sizin üçün yerin üstündən daha yaxşıdır. (Yə`ni ölmək qalmaqdan daha yaxşıdır.)”[4]

---

[1] *Biharul-ənvar, cild-6, səh-312, hədis-12*
[2] *Şərhu şəhabil əxbar, səh-260*
[3] *Tuhəful-uqul, səh-319*
[4] *Tuhəful-uqul, səh-36*

[illegible]

4-İmam Əli (ə) Ömər ibni Xəttaba buyurdu: “Üç şey vardır ki, əgər onları hifz etsən və əməl etsən, onlardan başqa hər bir şeydən ehtiyacsız olarsan, əgər onları tərk etsən, onlardan başqa heç nə sənə fayda verməz.” Ömər dedi: “Onlar hansıdır, ya Əbəl-Həsən?” İmam buyurdu: “Yaxın və uzaq adamların arasında fərq qoymadan İlahi həddin icra edilməsi, həm razılıq, həm də qəzəb halında yalnız Allahın Kitabı əsasında hökm etmək, qaradərili və ağdərili arasında fərq qoymadan ədalətlə rəftar etmək.” Ömər dedi: “Canıma and olsun ki, az dedin, yaxşı dedin.”[1]

[illegible]

5-İmam Əli (ə) Misrin valisi Malik Əştər üçün yazdığı şeylərdə buyururdu: “Sonra öz işçilərinin işlərinə bax, onları yaxşı-yaxşı sınaqdan keçirdikdən sonra işə tə`yin et, bir şəxsin tərəfini saxladığına, yaxud məhəbbət göstərdiyinə görə onu bir işə öhdədar etmə; çünki bu iki şey cürbəcür zülmlərin və xəyanətlərin ocağıdır. Öz işçilərini təcrübəli şəxslər, yaxşı adlı, abır-heysiyyətli, öndə gedən ailələr arasından tə`yin et.”[2]

[illegible]

6-İmam Əli (ə): “Əgər hakimiyyət ədalət əsasında olarsa və əqlin sütunları ilə möhkəmlənərsə, Allah-taala öz dostlarına kömək edər, düşmənlərini isə xar və zəlil edər.”[3]

---

[1] *Təhzibul-əhkam, cild-6, səh-227, hədis-547*
[2] *Nəhcul-bəlağə, məktub-53*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-3, səh-168, hədis-4118*

[illegible]

7-İmam Əli (ə) (Misrin valisinə fərman verərkən) buyurur: “Öz vaxtının bir miqdarını öz ehtiyaclılarına ayır və onlarla ümumi bir məclisdə otur-dur, özün şəxsən onların çətinliklərini həll et və o məclisdə səni yaradan Allah qarşısında bəndəçilik və zəlillik et, əsgərlərini və köməkçilərini – ki, sənin qoruqçularından ibarətdir – onlardan kənara çək ki, hər kəs istədiyi sözü deyə bilsin, dili topuq vurmadan ürəyində olanları aşkar deyə bilsin.”[1]

[illegible]

8-İmam Əli (ə) Maliki Misrə tə`yin edən zaman buyurdu: “Onların (işçilərinin) işçilərini yoxla, sədaqətli və vəfadar şəxslər arasından onlara nəzarətçilər qoy; çünki sənin onların işlərində gizli nəzarətçilər tə`yin etməyin onları əmanətdarlığa və camaatla xoş rəftar etməyə vadar edəcək, diqqətlə öz köməkçilərinin işinə nəzarət et...”[2]

[illegible]

9-”Özün və ailə üzvlərin üçün sevdiyin şeyləri ümumi rəiyyətin üçün də sev, özün və əhli-əyalın üçün sevmədiyin və xoşlamadığın şeyləri camaat üçün də xoşlama; çünki bu iş höccəti daha da artıq tamamlayır, xalqın islah olunmasında daha tə`sirlidir.”[3]

[illegible]

10-İmam Əli (ə): “Hakimin zəkatı çarəsizlərin və dərdlilərin fəryadına yetişməkdir.”[4]

---

[1] *Nəhcul-bəlağə, məktub-53*
[2] *Nəhcul-bəlağə, məktub-53*
[3] *Biharul-ənvar, cild-75, səh-27, hədis-12*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-4, səh-106, hədis-5456*

88-İctimaiyyət

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (ə): “Bir iztirab və nigarançılıq olmadan zəifin haqqı güclüdən alına bilməyən heç bir millət tə`rifə layiq deyildir.”[1]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (ə): “Mənim ümmətimdən iki qrup adam vardır ki, onlar islah olunsalar, ümmətim islah olunar, əgər onlar fəsada çəkilsələr, ümmətim də fəsada çəkilib xarab olar.” Soruşdular ki, onlar kimdir, ya Rəsuləllah! Buyurdu: “Fəqihlər (din alimləri) və əmirlər (padşahlar).”[2]

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (ə): “Sizdən qabaq olanları yalnız bu işlər həlak etmişdir ki, onların arasında məşhur və şərif adamlar oğurluq etdiyi zaman ona e`tinasız yanaşmış, amma zəif şəxslər oğurluq etdiyi zaman ona İlahi cəza qanunlarını tətbiq etmişlər.”[3]

[illegible]

4-İmam Sadiq (ə): “Öz zəmanəsinin şəraitlərinə agah olan bir şəxs (alim) səhvlər hücumuna düçar olmaz.”[4]

[illegible]

5-İmam Əli (ə): “İnsanlar bir-birləri ilə nə qədər ki, fərqlidirlər xeyir üzərindədir, elə ki, hamısı eyni səviyyədə oldu, həlak olarlar.”[5]

[illegible]

---

[1] *Tuhəful-uqul, səh-142*
[2] *Xisal, səh-37*
[3] *Nəhcul-fəsahə, hədis-943*
[4] *Tuhəful-uqul, səh-356*
[5] *Əl-Əmali lis Səduq, səh-531*

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (ə): "Bir-birinizlə ixtilaf etməyin; çünki sizdən qabaq ixtilaf edənlər həlak olmuşlar."[1]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): "İnsanlar öz əmir və hakimlərinə ata-babalarından daha çox oxşayırlar."[2]

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (ə): "Hər kəs müsəlmanların işi ilə maraqlanmadan sübhə çıxsa, onlardan deyildir, hər kəs müsəlmanlara xitab edərək "ey müsəlmanlar, kömək edin!" – səsləyən şəxsin fəryadını eşidib ona cavab verməsə, müsəlman deyildir."[3]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (ə): "Məndən sonra zina çoxalarsa, gözlənilməz ölümlər çoxalar, tərəzidə aldadılarsa, Allah-taala onları qəhətliyə mübtəla edər, onlar zəkatı verməkdən imtina edərlərsə, yer öz xeyir-bərəkətini - əkinçilikdə, meyvələrdə, mə`dənlərdə - onlardan çəkər, hökmdə zülmü rəva görərlərsə, təcavüz və zülmdə əlbir olarlar, əhd-peymanı sındırdıqları zaman Allah düşmənləri onlara qalib və müsəllət edər."[4]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (ə): "Agah olun, hamınız məs`ulsunuz və əlinizin altında olanlar şəxslər barəsində sorğu-suala çəkiləcəksiniz."[5]

---

[1] *Kənzul-ummal, cild-1, səh-177, hədis-894*
[2] *Tuhəful-uqul, səh-208*
[3] *Əl-Kafi, cild-2, səh-164, hədis-5*
[4] *Tuhəful-uqul, səh-51*
[5] *Biharul-ənvar, cild-75, səh-38, hədis-36*

89-Haqq

1-İmam Əli (ə): “Haqq şəxsiyyətlərlə tanınmır; haqqı tanı ki, onun ardıcıllarını da tanıyasan.”[1]

2-İmam Sadiq (ə): “Haqqın qarşısında qiyam edən elə bir batil yoxdur ki, haqq ona qələbə çalmasın. Bu da Allah-taalanın “bəl nəqzifu bil-həqqi ələl-batili, fəyədməğuhu” – (Biz haqqı batilin başına vururuq ki, onu məhv etsin) – sözünün mə`nasıdır.”[2]

3-İmam Əli (ə): “Hər kəs haqq əsasında əməl edərsə, insanlar ona tərəf axışar.”[3]

4-İmam Əli (ə): “Haqq əsasında əməl etməyən şəxs nicata, qurtuluşa çatmaz.”[4]

5-İmam Əli (ə): “Allah peyğəmbərlərinə ən çox oxşayan şəxslər ən çox haqqı deyən və haqqa əməl etməkdə ən çox səbirli olanlarıdır.”[5]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (ə): “Haqqı gətirən şəxsdən - kiçik və ya böyük olmasından asılı olmayaraq - qəbul et, hətta düşmənin də olsa belə; batili - kiçik və böyüklüyündən asılı olmayaraq - gətirən şəxsə qaytar, hətta sənin dostun da olsa.”[6]

---

[1] *Məcməul-bəyan, cild-1, səh-187*
[2] *Biharul-ənvar, cild-5, səh-305, hədis-24*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-338, hədis-8646*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-67, hədis-7430*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-433, hədis-3172*
[6] *Kənzul-ummal, cild-15, səh-794, hədis-43152*

[illegible]

7-İmam Əli (ə): “Nəfsini haqqın qarşısında səbirli et; çünki hər kəs haqdan bir şeyin qarşısını alsa, onun oxşarı olan batilə ikiqat artığını və ya oxşarını verər.”[1]

[illegible]

8-İmam Sadiq (ə)-dan nəql olunur ki, dağ əhalisindən olan bir şəxs o həzrətdən sual soruşduqda, o həzrət bir fətva verdi ki, onun istəyinin əksinə idi. İmam onun narahatlıq əlamətlərini üzündə müşahidə etdikdən sonra buyurdu: “Ey şəxs! Haqqa döz, çünki haqqa dözən elə bir şəxs yoxdur ki, Allah-taala daha yaxşı olan şeyi onun üçün əvəz qərar verməsin.”[2]

[illegible]

9-İmam Sadiq (ə): “İnsanların ən yaxşısı haqq əsasında mühakimə yürüdən qazılardır.”[3]

[illegible]

10-İmam Əli (ə): “Xata və günahların ən böyüyü müsəlman şəxsin malına görə mənimsəməkdir.”[4]

90-Ədalət

[illegible]

1-İmam Sadiq (ə): “Üç şey vardır ki, bütün insanlar ona ehtiyaclıdır: Əmin-amanlıq, ədalət və asayiş.”[5]

[illegible]

2-İmam Sadiq (ə): “Ədalət baldan şirin, kərədən yumşaq və müşkdən ətirlidir.”[6]

---

[1] *Tuhəful-uqul, səh-296*
[2] *Biharul-ənvar, cild-70, səh-107, hədis-4*
[3] *Biharul-ənvar, cild-104, səh-266, hədis-20*
[4] *Tuhəful-uqul, səh-216*
[5] *Tuhəful-uqul, səh-320*
[6] *Əl-Kafi, cild-2, səh-147, hədis-15*

[illegible]

3-İmam Sadiq (ə): “Camaatın arasında ədalət bərqərar olan zaman insanlar ehtiyacsız olar və Allahın izni ilə asiman öz ruzilərini yerə nazil edər, yer də öz bərəkətlərini üzə çıxarar.”[1]

[illegible]

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Bir saat ədalətli olmaq gecələri oyaq qalıb, gündüzləri oruc tutmaqdan ibarət olan yetmiş illik ibadətdən üstündür.”[2]

[illegible]

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “İnsanların ən ədalətlisi o şəxsdir ki, özünə razı olduğu şeyləri insanlara da razı olsun, özü üçün bəyənmədiyi və xoşlamadığı şeyləri onlar üçün də bəyənməyib xoşlamasın.”[3]

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Ədalətdən kənarda hökm edilərsə, xeyir-bərəkət aradan qalxar.”[4]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): “Dini pənahgah, ədaləti öz silahın qərar ver ki, hər bir pislikdən nicat tapasan və hər düşmənə qalib gələsən.”[5]

[illegible]

8-İmam Əli (ə): “Həqiqətən, ədalət, mütəal Allahın me`yar tərəzisidir ki, Öz bəndələri arasında qoymuş və haqqın bərqərar edilməsi üçün qərar

[1] *Əl-Kafi, cild-3, səh-568, hədis-6*
[2] *Mişkatul-ənvar, səh-544*
[3] *Nəhcul-fəsahə, hədis-340*
[4] *Mə`dənil-cəvahir, səh-73*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-221, hədis-2433*

vermişdir. Belə isə, Allahın tərəzisində Onunla müxalifət etmə və Onun səltənətilə mübarizəyə qalxma.”[1]

[illegible]

9-İmam Əli (ə): “Rəiyyətin qəlbi hakimin sandıqçalarıdır, onda ədalət və zülmdən nə qoyulsa, onu da görəcəkdir.”[2]

[illegible]

10-İmam Əli (ə): “Ədaləti icra et və zorakılıqdan, zülmdən çəkin. Çünki zorakılıq camaatı vətəni tərk etməyə vadar edir, zülm onları silahlı mübarizəyə sürükləyir.”[3]

91- Zülm

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Zülm üç qismdir: Bir növ zülm vardır ki, Allah onu bağışlamır, bir zülm vardır ki, Allah onu bağışlayır, bir zülmü də tərk etmir. Allahın bağışlamadığı zülm şirkdir. Allah-taala buyurur: “Həqiqətən, şirk böyük zülmdür.” Allah-taalanın bağışladığı zülm isə bəndələrin özləri ilə Allah arasında olan işlərdə özlərinə zülm etmələridir. Allahın tərk etmədiyi zülm isə, bəndələrin bə`zilərinin digərlərinə etdikləri zülmdür.”[4]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Məzlumun duasından həzər edin, çəkinin, hətta kafir də olsa. Çünki bu duanın qəbul olunması qarşısında heç bir hicab və pərdə yoxdur.”[5]

[illegible]

---

[1] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-508, hədis-3464*
[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-4, səh-521, hədis-6825*
[3] *Nəhcul-bəlağə, hikmət-476*
[4] *Nəhcul-fəsahə, hədis-1924*
[5] *Nəhcul-fəsahə, hədis-48*

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Hər kəs məzlumun haqqını zalımdan alsa, cənnətdə mənimlə birgə olar."[1]

[illegible]

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Həqiqətən, insanlar zalımı görüb, onu zülmündən çəkindirməsələr, ehtimal verilir ki, Allah-taala onların hamısını Öz əzabına düçar etsin."[2]

[illegible]

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "İnsan gərək öz (din) qardaşına kömək etsin, istər zalım olsun, istərsə də məzlum. Əgər zalım olsa, onu zülmdən çəkindirsin, ki, bu da ona kömək etmək hesab olunur. Əgər məzlum olarsa, ona kömək yetirsin."[3]

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Allah-taala buyurur: "Öz calal və izzətimə and olsun ki, zalımdan həm bu dünyada, həm də axirətdə hökmən intiqam alacağam. Məzlum şəxsi görüb ona kömək etməyə qadir olduğu halda kömək etməyən şəxsdən də hökmən intiqam alacağam."[4]

[illegible]

7-İmam Baqir (ə): "Allah-taala zalımdan hər vaxt intiqam alıbsa, yalnız başqa bir zalımın vasitəsilə intiqam almışdır və bu da Allah-taalanın buyurduğu aşağıdakı kəlamdır: "Beləliklə, zalımları etdikləri əməllərin cəzası olaraq bir-birinə müsəllət edərik."[5]

[illegible]

---

[1] *Biharul-ənvar, cild-75, səh-359, hədis-74*
[2] *Nəhcul-fəsahə, hədis-833*
[3] *Nəhcul-fəsahə, hədis-2422*
[4] *Kənzul-ummal, cild-3, səh-505, hədis-7641*
[5] *Biharul-ənvar, cild-75, səh-313, hədis-28*

8-İmam Əli (ə): “Hər kəs zülm, yaxud batil yolla izzət axtarmaq istəsə, Allah-taala ona insaf və haqq ilə zillət nəsib edər.”[1]

[illegible]

9-İmam Səccad (ə) dua edərkən belə deyir: “Pərvərdigara! Sənə pənah aparıram... bu əməldən ki, zalıma kömək edəm, yaxud ürəyi yanmış, ah-nalə edən məzlumu köməksiz qoyam, yaxud da bizim haqqımız olmayan şeyləri istəyəm.”[2]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Allah rəhmət etsin o bəndəyə ki, öz din qardaşının abır-həyasına və mal-dövlətinə haqsızlıq edə və qiyamət günü – dirhəm və dinar olmayan yerdə– ondan istəməzdən qabaq gedib ondan halallıq alsın. Əcər belə etməzsə, yaxşı bir iş görmüş olarsa, ondan bu yaxşı işlərindən götürülər və əgər olmazsa, məzlumun günahlarından götürülüb onun günahlarına əlavə edilər.”[3]

92- Azadlıq

[illegible]

1-İmam Sadiq (ə): “Beş xislət vardır ki, hər kəsdə onlardan biri olmazsa, həmin şəxsdə çoxlu bəhrə olmaz: 1-Vəfadarlıq. 2-Tədbir. 3-Həya. 4-Gözəl əxlaq. 5-Onların hamısını özündə əhatə edən azadlıq.”[4]

[illegible]

---

[1] *Nəhcul-bəlağənin şərhi, cild-20, səh-309*
[2] *Səhifətun Səccadiyyə, dua-8*
[3] *Nəhcul-fəsahə, hədis-1657*
[4] *Xisal, səh-284*

2-İmam Əli (ə): “Başqasının qulu olma; çünki Allah-taala səni azad qərar vermişdir.”[1]

[illegible]

3-İmam Sadiq (ə): “Azad insan bütün şəraitlərdə azaddır, əgər ona müsibət baş verərsə, səbir edər, əgər müsibətlər hər tərəfdən onu əhatə edərsə, hətta əsir düşsə, məğlub olsa, asayişini əldən versə və çətinliyə düçar olsa da belə. Belə ki, əmanətdar və doğruçu olan şəxs (Yusif (ə)) qul kimi alındı, əsir olundu, amma bütün bunlarla belə, onun azadlığına xələl yetişmədi.”[2]

[illegible]

4-İmam Əli (ə): “Azadlıqsevərlik kin-küdurətdən və məkrdən uzaqdır.”[3]

[illegible]

5-İmam Əli (ə): “Azad insanın tofiqlərindən, biri də halal yolla mal kəsb etməkdir.”[4]

[illegible]

6-İmam Əli (ə): “Öz var-yoxunu haqq olan şeylərdə bağışla və onunla dostlarına kömək çatdır ki, bəxşiş paltarı azadlıqsevər insanın bədəninə daha yaraşır və zinətlidir.”[5]

[illegible]

7-İmam Əli (ə): “Qane olan qul azaddır, tamahkar azad şəxs isə quldur.”[6]

[illegible]

[1] *Nəhcul-bəlağə, məktub-31*
[2] *Əl-Kafi, cild-6, səh-89, hədis-6*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-1, səh-385, hədis-1485*
[4] *Qurərul-hikəm, fəsil-6, səh-36, hədis-393*
[5] *Qurərul-hikəm, fəsil-2, səh-204, hədis-2384*
[6] *Qurərul-hikəm, fəsil-1, səh-113, hədis-413*

8-İmam Əli (ə): “Hər kəs keçmişdə verdiyi və`dəyə əməl etsə, azadlıqsevərliyi kamil olar.”[1]

[illegible]

9-İmam Əli (ə): “Hər kəs Allaha bəndəçilik şərtlərini yerinə yetirsə, azadlıqsevərliyə layiq olar və hər kəs azadlıq sevərlik şərtlərinə əməl etməkdə səhlənkar olarsa, Allahdan başqasına qul olmağa düçar olar.”[2]

[illegible]

10-İmam Hüseyn (ə) Yezidin qoşununa xitabən buyurur: “Əgər sizin dininiz yoxdursa və Qiyamət günündən qorxmursunuzsa, heç olmazsa, bu dünyada azad insanlar olun.”[3]

93- Təbabət

[illegible]

1-İmam Rza (ə): “Allah-taala elə bir yeməli və içməlini haram etməyib ki, onda ziyan, ölüm və fəsad olmasın, belə isə hər şey bədən üçün gücləndirici və faydalıdırsa, bədənin güclənməsinə səbəb olursa, halaldır.”[4]

[illegible]

2-İmam Əli (ə) öz oğlu imam Həsən (ə)-a vəsiyyət edərkən buyurur: “Ey oğlum! Sənə dörd məsələ öyrədimmi ki, onlara riayət etməklə təbibdən

---

[1] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-355, hədis-8721*
[2] *Qurərul-hikəm, fəsil-5, səh-314, hədis-8529-30*
[3] *Biharul-ənvar, cild-45, səh-51*
[4] *Mustədrəkul-vəsail, cild-16, səh-333, hədis-2*

ehtiyacsız olasan? İmam Həsən (ə) dedi: "Əlbəttə, ey Əmirəl-mö`minin!" Həzrət buyurdu: "Acmadığın vaxta qədər yemək yemə, iştahan olduğu bir halda yeməkdən əl çək, yeməyi yaxşı çeynə və yatmazdan əvvəl ayaqyoluna get. Əgər bunlara riayət etsən, həkimə müraciət etməkdən ehtiyacsız olarsan."[1]

[illegible]

3-İmam Hüseyn (ə): "Ömrünüz müddətində canınızın sağlamlığına çalışın."[2]

[illegible]

4-İmam Sadiq (ə): "Hər bir ölkənin əhalisi üç şeydən ehtiyacsız deyildir ki, dünya və axirət işlərində onlara sığınar. Əgər bunları əldən versələr, cəhalət və pərakəndəliyə düçar olarlar. Pərhizkar və elmli fəqih, camaatın itaət etdiyi xeyirxah hakim və e`timad olunan bəsirətli həkim."[3]

[illegible]

5-İmam Rza (ə): "Elə bir dərman yoxdur ki, digər bir xəstəliyi təhrik etməsin."[4]

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Bədənin dərdə dözdüyü vaxta qədər dərman işlətməkdən çəkin. Əgər dərdə dözə bilməsən, onda dərmandan istifadə et."[5]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Allah-taala ölümdən başqa heç bir dərdi dərmansız yaratmamışdır. (Ölümün dərmanı yoxdur.)"[6]

[illegible]

---

[1] *Xisal, səh-228*
[2] *Tuhəful-uqul, səh-239*
[3] *Tuhəful-uqul, səh-321*
[4] *Rəvzətul-Kafi, səh-273*
[5] *Məkarimul-əxlaq, səh-362*
[6] *Biharul-ənvar, cild-62, səh-72, hədis-27*

8-İmam Rza (ə): “İki şəxs həmişə xəstədir: Pərhiz edən sağlam və pərhiz etməyən xəstə.”[1]

[illegible]

9-İmam Rza (ə): “Hər kəs mə`dəsinə əzab-əziyyət verməmək istəyirsə, yemək arasında su içməsin.”[2]

[illegible]

10-İmam Sadiq (ə): “Hamama yalnız mə`dəndə bir şey (qida) olan halda daxil ol ki, mə`dənin hərarətinin şiddətini söndürsün. Bu, bədənin güclənməsinə səbəb olur. Qarının dolu olan halda da hamama getmə.”[3]

94- Baş çəkmək (yoluxmaq)

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Xəstələrin görüşməsinə, yoluxmasına gedənlər Allahın rəhmətilə əhatə olunmuşdur.”[4]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Xəstələrə baş çəkməyə gedənlər behişt bağlarında meyvə dərirlər, xəstənin yanından qayıtdıqları zaman İlahi rəhmət onu əhatə edər.”[5]

[illegible]

3-İmam Sadiq (ə): “Hər kəs xəstənin görüşünə getsə, yetmiş min mələk onu müşayiət edər və öz mənzilinə qayıtdığı vaxta qədər Allahdan onun bağışlanmasını istəyər.”[6]

---

[1] *Fiqhur Rza (ə), səh-340*
[2] *Biharul-ənvar, cild-62, səh-323*
[3] *Vəsailuş-şiə, cild-1, səh-377, hədis-1*
[4] *Kənzul-ummal, cild-9, səh-95, hədis-25141*
[5] *Kənzul-ummal, cild-9, səh-91, hədis-25127*
[6] *Əl-Kafi, cild-3, səh-120, hədis-2*

[illegible]

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Allah-taala qiyamət günündə buyurar: “Ey Adəm övladı, mən xəstələndim, sən mənim görüşümə gəlmədin?” Ərz edər: “Pərvərdigara, Səni necə yoluxa bilərəm, halbuki Sən bütün dünyanın xaliqisən?” Allah buyurar: “Məgər bilmədin ki, mənim filan bəndəm xəstə olmuşdur və ona baş çəkməyə gəlmədin? Məgər bilmirdin ki, əgər onu yoluxmağa getsən, Məni onu yanında görərsən?”[1]

[illegible]

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Yoluxmaqların ən yaxşısı odur ki, yüngül şəkildə olsun.”[2]

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Səni yoluxmağa gəlməyən şəxsləri yolux və sənə hədiyyə verməyən şəxslərə hədiyyə ver.”[3]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Müsəlmanın müsəlman üzərində beş haqqı vardır... Biri də budur ki, xəstələndikdə ona baş çəkməyə getsin.”[4]

[illegible]

8-İmam Sadiq (ə): İmam Sadiq (ə)–ın qohumlarından biri deyir: “Həzrətin dostlarından biri xəstələndi və biz ki, İmamınköməkçilərindən bir dəstə idik, onu yoluxmağa getmək məqsədilə çölə çıxdıq. Yolda imam Sadiq (ə)-la rastlaşdıq. O həzrət bizdən soruşdu: “Hara gedirsiniz?” Ərz etdik ki, filan-

[1] *Ət tərğib vət tərhib, cild-4, səh-317, hədis-3*
[2] *Kənzul-ummal, cild-9, səh-94, hədis-25139*
[3] *Kənzul-ummal, cild-9, səh-97, hədis-25150*
[4] *Nəhcul-fəsahə, hədis-2272*

kəsi yoluxmağa gedirik. Buyurdu: “Dayanın.” Biz dayandıq. Həzrət buyurdu: “Almadan, heyvadan, turuncdan, bir az ətir, yaxud ud parçası sizin yanınızda varmı?” Ərz etdik: Bu şeylərdən yoxumuzdur. Həzrət buyurdu: “Məgər bilmirsiniz ki, xəstə onun yanına bir şey gətirilməsini gördükdə aramlaşır?”[1]

[illegible]

9-İmam Əli (ə): “Allah dərgahında - əcr və savab baxımından - xəstə yoluxmasına gedənlərin ən əzəmətlisi o şəxsdir ki, mömin qardaşını yoluxmağa gəldikdə, oturmağı az etsin. Amma əgər xəstənin özü bunu istəyərsə və onunla çox oturub-danışmaq istəyərsə, bu hal istisnadır.”[2]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Xəstələrin görüşünə gedin, cənazənin dəfn mərasimində iştirak edin ki, bu işlər axirəti sizə xatırladar.”[3]

95- Paklıq

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Allah-taala gözəldir və gözəllikləri sevir, səxavətlidir və səxavətliliyi sevir, pakdır və paklığı da sevir.”[4]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Bacardıqca hər bir şeydə paklığa riayət edin; çünki Allah-taala İslamı paklıq əsasında bina etmişdir, cənnətə də yalnız paklar daxil olar.”[5]

[illegible]

---

[1] *Əl-Kafi, cild-3, səh-118, hədis-3*
[2] *Əl-Kafi, cild-3, səh-118, hədis-6*
[3] *Kənzul-ummal, cild-9, səh-95, hədis-25143*
[4] *Nəhcul-fəsahə, hədis-690*
[5] *Nəhcul-fəsahə, hədis-1182*

3-İmam Əli (ə): Hamam necə də gözəl evdir, onda cəhənnəmi xatırlayırsan və çirkləri aradan aparırsan.”[1]

[illegible]

4-İmam Əli (ə): “Su ilə özünüzü başqalarına əziyyət verən qoxudan, iydən paklayıb təmizləyin.”[2]

[illegible]

5-İmam Sadiq (ə): “Hər bir meyvənin zəhəri vardır, hər vaxt meyvə əlinizə dəydisə, onu su ilə yuyun, yaxud suya batırın.”[3]

[illegible]

6-İmam Əli (ə): “Pak-pakizə paltar qəm-qüssəni aradan aparır və namazın pakizəliyinə səbəb olur.”[4]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Sizin hər hansı bir iniz bığlarını, qoltuğundakı tükləri və qarnının altındakı tükləri uzatmasın, çünki Şeytan bu mərkəzləri özünün sığınacaq yeri qərar vermişdir, tüklərin altında gizlənir.”[5]

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Dırnaqları tutmaq böyük dərdlərin qarşısını alır və ruzini çoxaldır.”[6]

[illegible]

9-İmam Əli (ə): “Öz evlərinizi hörümçək torundan təmizləyin; çünki onun evdə saxlanılması fəqirlik gətirər.”[7]

[illegible]

---

[1] *Mən la yəhzuruhul-fəqih, cild-1, səh-115, hədis-237*
[2] *Xisal, səh-620*
[3] *Əl-Kafi, cild-6, səh-350, hədis-4*
[4] *Əl-Kafi, cild-6, səh-444, hədis-14*
[5] *Vəsailuş-şiə, cild-1, səh-422, hədis-6*
[6] *Vəsailuş-şiə, cild-1, səh-433, hədis-1*
[7] *Vəsailuş-şiə, cild-3, səh-575, hədis-2*

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Zibili gecə öz evlərinizdə saxlamayın və onu gündüz ikən evdən çölə çıxarın; çünki zibil Şeytanın oturacaq yeridir.”[1]

96- Misvak (diş fırçası)

[illegible]

1-İmam Baqir (ə): “Əgər insanlar misvakda olan faydaları bilsəydilər, heç vaxt misvakı özlərindən ayırmazdılar.”[2]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Cəbrail mənə misvak vurmağı o qədər tövsiyə etdi ki, (çoxlu misvak vurmaq nəticəsində) dişlərimin yeyilib aradan gedəcəyindən qorxdum.”[3]

[illegible]

3-İmam Sadiq (ə): “Misvak vurmaqda on iki xislət vardır: Peyğəmbər sünnəsidir, ağızı pak-pakizə edir, gözün nurunu artırır, Allahın razılığına səbəb olur, dişləri ağardır, onların çürüməsinin qarşısını alır, dişin diblərini möhkəmlədir, iştaha gətirir, bəlğəmi aradan aparır, zehni gücləndirir, savabları ikiqat artırır, mələklərin xoşhal olmasına səbəb olur.”[4]

[illegible]

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hökmən misvak vurun; çünki dişləri fırça ilə yaxşı yumaq dişin diblərini möhkəmlədir, ağızı ətirli edir, mə`dəni qaydaya salır, behiştin dərəcələrini artırır, Allahı razı salır və Şeytanı qəzəbləndirir.”[5]

[illegible]

---

[1] *Mən la yəhzuruhul-fəqih, cild-4, səh-5, hədis-4968*
[2] *Biharul-ənvar, cild-76, səh-130, hədis-17*
[3] *Vəsailuş-şiə, cild-1, səh-346, hədis-1*
[4] *Xisal, səh-481*
[5] *Nəhcul-fəsahə, hədis-1975*

5-İmam Əli (ə): “Misvak vurmaq Allahın razılıq səbəbi, Peyğəmbər sünnəsinin icrası və ağızın təmiz və ətirli olma vasitəsidir.”[1]

[illegible]

6-İmam Rza (ə): “Dişləri fırça ilə yumaq gözün nurunu artırır, tükləri bitirir, gözün suyunun axmasını aradan qaldırır.”[2]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Dişlərinizin arasını təmizləyin, çünki mələklərin nəzərində ən pis şey budur ki, bəndənin dişlərinin arasında yemək qalığı görsünlər.”[3]

[illegible]

8-İmam Sadiq (ə): “(Yeməkdən sonra) dilinizi ağzınızın içində dolandırın, dilinizin üstünə çıxan hər şeyi udun və dişlərinizin dibini təmizlədiyiniz zaman hər nə çıxartsanız, çölə tökün.”[4]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Misvak vurduğunuz zaman dişlərinizi eninə təmizləyin.”[5]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Misvak vurulmuş şəxsin qıldığı iki rəkət namaz Allah dərgahında misvaksız vurulan yetmiş rəkət namazdan üstündür.”[6]

---

[1] *Məkarimul-əxlaq, səh-51*
[2] *Biharul-ənvar, cild-76, səh-137, bab-18*
[3] *Məkarimul-əxlaq, səh-153*
[4] *Məkarimul-əxlaq, səh-152*
[5] *Nəhcul-fəsahə, hədis-178*
[6] *Xisal, səh-481*

97- Ətir

[illegible]

1-İmam Əli (ə): “Ətir, bal, süvarilik və yaşıllığa baxmaq şadlıq gətirir.”[1]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Ətir iyləmək qəlbi gücləndirir.”[2]

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Allah bəndələrinin ən yaxşısı o kəslərdir ki, əhdə vəfa etsinlər və ətirdən istifadə etsinlər.”[3]

[illegible]

4-İmam Sadiq (ə): “Ətir vurmuş şəxsin namazı ətirsiz qılınan yetmiş namazdan üstündür.”[4]

[illegible]

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Özünü ətirləyən elə bir şəxs yoxdur ki, əqli artmamış olsun.”[5]

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Üç şey hər bir müsəlmana lazımdır: Cümə qruslu, dişləri fırça ilə yumaq və ətirdən istifadə etmək.”[6]

[illegible]

---

[1] *Biharul-ənvar, cild-66, səh-291, hədis-3*
[2] *Əl-Kafi, cild-6, səh-510, hədis-6*
[3] *Nəhcul-fəsahə, hədis-850*
[4] *Əl-Kafi, cild-6, səh-511, hədis-7*
[5] *Mustədrəkul-vəsail, cild-1, səh-418, hədis-1044*
[6] *Nəhcul-fəsahə, hədis-1256*

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Beş şey peyğəmbərlərin sünnəsindəndir: Həya, helm, həcamət, misvak və ətirlənmək.”[1]

[illegible]

8-İmam Kazim (ə): “Kişi üçün layiqdir ki, hər gün ətirdən istifadə etsin, hər gün bacara bilməzsə, arada bir gün ətir vursun, əgər buna da qadir olmazsa, cümə günləri ətir vurmağı tərk etməsin.”[2]

[illegible]

9-İmam Sadiq (ə) buyurur ki, bir qadın Peyğəmbərin yanına gəlib dedi: “Ya Rəsuləllah! Kişinin arvad üzərində olan haqqı nədir?” Peyğəmbər buyurdu: “...Haqlarından biri də budur ki, özünü onun üçün ətirləsin və ən gözəl ətirlərdən istifadə etsin.”[3]

[illegible]

10-İmam Baqir (ə) qadınların hökmü barəsində buyurur: “Qadın üçün caiz deyildir ki, evindən çıxan zaman ətirlənsin.”[4]

98- Yeməlilərin xasiyyətləri

[illegible]

1-İmam Əli (ə): “Heyva yemək zəif qəlbi güclü, bədəni pak, qorxağı şücaətli və övladı gözəl edir.”[5]

[illegible]

---

[1] *Nəhcul-fəsahə, hədis-1463*
[2] *Əl-Kafi, cild-6, səh-510, hədis-4*
[3] *Əl-Kafi, cild-5, səh-508, hədis-7*
[4] *Biharul-ənvar, cild-103, səh-255, hədis-1*
[5] *Tuhəful-uqul, səh-101*

2-İmam Sadiq (ə): “Əgər insanlar almanın necə xasiyyətli olduğunu bilsəydilər, xəstəliklərini yalnız onunla müalicə edərdilər. Alma hər şeydən əvvəl daha sür`ətlə ürəyə faydalı olar və o, ətirli edəndir.”[1]

[illegible]

3-İmam Əli (ə): “Bal hər bir dərdin dərmanıdır, onda heç bir dərd və xəstəlik yoxdur, bəlğəmi azaldır, qəlbi cilalayır və möhkəmlədir.”[2]

[illegible]

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Ya Əli! Sənə mərci yeməyi tövsiyə edirəm; çünki o bərəkətli və pakdır, qəlbi nazikləşdirir, göz yaşını çoxaldır, yetmiş peyğəmbər daim ondan istifadə edərdi.”[3]

[illegible]

5-İmam Sadiq (ə): “Zeytun yağı necə də yaxşı yeməkdir; ağzı ətirləyir, bəlğəmi aradan aparır, üzü açıq edir, əsəb sistemini möhkəmlədir, xəstəliyi aradan aparır və qəzəb odunu söndürür.”[4]

[illegible]

6-İmam Rza (ə): “Əncir ağızın pis iyini aradan aparır, sümükləri möhkəmləndirir, tükün göyərməsini çoxaldır, xəstəliyi aradan qaldırır və onun varlığı ilə heç bir dərmana ehtiyac yoxdur.”[5]

[illegible]

7-İmam Sadiq (ə)-dan iydə barəsində belə buyurduğu eşidilmişdir: “İydənin əti ət üçün, dənəsi sümük üçün, qabığı qabıq üçün faydalıdır.

---

[1] *Tibbul-əimmə, səh-135*
[2] *Məkarimul-əxlaq, səh-166*
[3] *Vəsailuş-şiə, cild-17, səh-100, hədis-9*
[4] *Məkarimul-əxlaq, səh-190*
[5] *Vəsailuş-şiə, cild-17, səh-133, hədis-1*

Bununla eyni zamanda böyrəkləri qızdırır, mə`dəni dezinfeksiya edir, babasılın və sidik axmasının qarşısını alır, ayağı möhkəmlədir, cüzamın bədəndən kökünü kəsir."[1]

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Daim sarımsaq yeyin və onunla xəstəliklərinizi sağaldın; çünki yetmiş dərdin dərmanıdır."[2]

[illegible]

9-İmam Əli (ə): "Xurma yeyin; çünki hər bir dərdin dərmanıdır."[3]

[illegible]

10-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Məviz yeyin; çünki səfranı aradan qaldırır, bəlğəmi aradan aparır, əsəb sistemini gücləndirir, yorğunluğu aparır, əxlaqı gözəlləşdirir, ruha aramlıq verir və qəm-qüssəni aradan aparır."[4]

99-Behişt

[illegible]

1-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Behişt bir gümüş və bir qızıl kərpicdən tikilmişdir, onun palçığı çox ətirli müşkdür, xırda daşları lö`lö və yaqut, torpağı isə zə`fərandır..."[5]

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): "Cənnətdə elə şeylər (ne`mətlər) vardır ki, nə gözlər görmüş, nə qulaqlar eşitmiş, nə də bir kəsin zehnindən keçmişdir."[6]

---

[1] *Məkarimul-əxlaq, səh-176*
[2] *Məkarimul-əxlaq, səh-182*
[3] *Məkarimul-əxlaq, səh-168*
[4] *Xisal, səh-344*
[5] *Nəhcul-fəsahə, hədis-1327*
[6] *Nəhcul-fəsahə, hədis-2060*

[illegible]

3-İmam Sadiq (ə): “Cənnət əhli arasında ən aşağı mənzil o şəxsin mənzilidir ki, əgər cinlər və insanlardan ibarət olan “səqəleyn” ona qonaq gəlsələr, hamısını yemək-içməklə təmin edər və malik olduğu şeydən heç bir şey azalmaz.”[1]

[illegible]

4-İmam Əli (ə): “Behiştin ləzzətləri və xoşluqları ürəyi vurmaz, onun yığıncaqları bir-birindən dağılmaz, sakinləri rəhman Allahın pənahındadırlar, onların qarşılarında qulamlar qızıl tabaqlarda meyvə və ətirli güllər olan halda - dayanmışlar.”[2]

[illegible]

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Hər kəs behiştə aşiqdirsə, yaxşı işlər görməkdə yarışsın, bir-birindən qabağa keçsin.”[3]

[illegible]

6-İmam Əli (ə): “Sizin canlarınız üçün behiştdən başqa heç bir dəyər yoxdur, belə isə onu behiştdən başqa bir şeyə satmayın.”[4]

[illegible]

7-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Mənə altı şeyi zəmanət verin, mən də sizin üçün cənnətə zamin olum: Danışanda düz danışın, və`də verdiyiniz zaman vəfa edin, əmanətdar hesab olunduğunuz zaman əmanəti sahibinə qaytarın, fərclərinizi (ayıb yerlərinizi) naməhrəmdən qoruyun, gözlərinizi naməhrəm baxışlardan qoruyun, saxlayın və əlinizi haram şeylərə uzatmayın.”[5]

---

[1] *Biharul-ənvar, cild-8, səh-120, hədis-11*
[2] *Əl-Əmali lit Tusi, cild-1, səh-29*
[3] *Biharul-ənvar, cild-77, səh-96, hədis-1*
[4] *Biharul-ənvar, cild-78, səh-13, hədis-71*
[5] *Nəhcul-fəsahə, hədis-321*

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Mühəmmədin canı qüdrət əlində olan Allaha and olsun ki, iman gətirməyincə cənnətə daxil olmazsınız, bir-birinizlə dost olmayıncaya qədər cənnətə daxil olmazsınız. Sizə bir şey öyrədilmiş ki, onu etdiyiniz zaman bir-birinizi sevəsiniz? Aranızda salamı aşkar şəkildə yayın (yə`ni aşkarda salam verin).”[1]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Həqiqətən, cənnətdə “Darul-fərəc” adlı bir ev vardır ki, ona yalnız mö`min yetimlərini sevindirən şəxslər daxil olar.”[2]

[illegible]

10-İmam Əli (ə): “Cənnətə yalnız batini gözəl olan, niyyəti xalis olan şəxslər nail olar.”[3]

100- Cəhənnəm

[illegible]

1-İmam Əli (ə): “Bilin, həqiqətən bu nazik dərilərinizin üçün cəhənnəm oduna səbir etmək taqəti yoxdur, öz nəfslərinizə, canlarınıza rəhm edin. Çünki siz onu dünya müsibətlərində sınaqdan çıxarmısınız. Bədənizə bir tikan batan zaman, yaxud yerə yıxılan zaman, yaxud qanaxma baş verən zaman, yaxud yandırıcı qumlar ayağınıza toxunan zaman necə özünüzdən gedirsiniz?! Belə isə, iki cəhənnəm atəşinin arasında qərar tutduğunuz, həmdəmi isə Şeytan olan bir yerdə olduqda necə olacaqsınız?!”[4]

---

[1] *Nəhcul-fəsahə, hədis-1555*
[2] *Nəhcul-fəsahə, hədis-864*
[3] *Qurərul-hikəm, fəsil-6, səh-423, hədis-10868*
[4] *Nəhcul-bəlağə, xutbə-183*

[illegible]

2-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Əgər cəhənnəm əhlinin çirk və qanından bir dolça aləmin şərqində tökülsə, onun nəticəsində aləmin qərbində olanların kəllə sümüyü qaynayar.”[1]

[illegible]

3-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Cəhənnəm əhlinin ən az əzaba düçar olanının ayağında atəşdən olan iki ayaqqabı vardır ki, onların hərarətindən beyinləri qaynayar.”[2]

[illegible]

4-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “İnsanları cəhənnəmə ən çox aparan şey iki boşluqdur: Ağız boşluğu və fərc.”[3]

[illegible]

5-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Cəhənnəmə daxil olan şəxs insanlara hakim olub ədalətlə rəftar etməyən əmir, sərvət sahibi olan və malın haqqını əda etməyən varlı, təkəbbürlü fəqirdir.”[4]

[illegible]

6-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Cəhənnəmin bir qapısı vardır ki, ondan yalnız öz qeyz odunu Allaha qarşı üsyankarlıqla söndürən şəxslər daxil olar.”[5]

[illegible]

---

[1] *Əl-Əmali lit Tusi, cild-1, səh-533*
[2] *Kənzul-ummal, cild-14, səh-527, hədis-39507*
[3] *Kənzul-ummal, cild-16, səh-103, hədis-4071*
[4] *Uyunu əxbarir Rza (ə), cild-1 səh-31, hədis-20*
[5] *Tənbihul-xəvatir, cild-1, səh-121*

7-Hədisi-qüdsi: İsa (ə)-a belə vəhy olundu: “O, (yə`ni cəhənnəm odu) zalımların, inadkarların, hər cür kobudxasiyyətli insanın və məğrur, təkəbbürlü şəxsin yeridir.”[1]

[illegible]

8-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Məni haqq olaraq peyğəmbərliyə seçən Allaha and olsun ki, Allah-taala tövhidçi (müvəhhid) şəxsi heç vaxt cəhənnəm əzabına düçar etməz.”[2]

[illegible]

9-Peyğəmbəri-Əkrəm (s): “Ya həsrətən əla ma fərrətna” ayəsinin izahında buyurur: “Həsrət budur ki, cəhənnəm əhli cənnətdə olan cənnət mənzillərini görər, bu da həsrətdir.”[3]

[illegible]

10-İmam Sadiq (ə): “Cəhənnəm əhlinin cəhənnəmdə əbədi qalmasının səbəbi onların dünyada əbədi qaldıqları halda daim Allaha qarşı üsyankarlıq etmək niyyətində olmalarıdır. Cənnət əhli də cənnətdə buna görə əbədi qalacaqlar ki, dünyada onların niyyəti bu idi ki, əgər orada daim qalsaydılar, həmişə Allaha ibadət edərdilər. Buna görə də niyyətlərinə görə daim onlar və bunlar əbədi olacaqlar.” Sonra bu ayəni tilavət etdi: “De: hər kəs öz niyyətinə əsasən əməl edir.”[4]

Son.

[1] *Əl-Kafi, cild-8, səh-136, hədis-103*
[2] *Ət-tovhid, səh-29-31*
[3] *Əd-durrul-mənsur, cild-3, səh-9*
[4] *Əl-Kafi, cild-2, səh-85, hədis-5*

Mündəricat

Məsumlardan Hədislər 2
1-Allahı tanıma 3
2- Allahı yad (zikr) etmək 5
3- Allahla əlaqə 7
4-Quran 9
5- Peyğəmbər 11
6- İmamlar 14
7- Namaz 16
8-Oruc 17
9-Əmr be məruf və nəhy əz mün-kər 19
10-Cihad 21
11-Təvəkkül. 23
12-Dua 25
13-Şükür 27
14-Təqva 29
15-Niyyət 31
16-Elm 33
17-Nadanlıq 34
18-Əql 36
19-Məkarim əxlaq (ən gözəl əxlaq) 37
20-Əxlaq 39
21-Əhdə vəfa etmə 41
22-Bağışlamaq (əfv etmək) 43
23-Düş danışmaq 44
24-Yalan danışmaq 46
25-Gülərüzlülük 48
26-Həya 49
27-İnsanlarla keçinmək 51
28-İnsaf 53
29-Dostluq 54
30-Məşvərət 56
31-Şücaət 58
32-Helm 59
33-Qəzəb 61
34-Mürüvvət (comərdlik) 63
35-Səxavət 65
36-İsraf 66
37-Qənaət 69
38-Tamah 70
39-Rəhm etmək 72
40-Qibtə 74
41-Həsəd 77
42-Əmanətdarlıq 78

43-İnsanlar arasında barışıq və islah yaratmaq 80
44-Xalqa təşəkkür etmək 82
45-Nəsihət 85
46-Təvazökarlıq 87
47-Təkəbbür 89
48-Səbir 91
49-Məhəbbət 93
50-Kin 95
51-İzzət 96
52-Zinət 98
53-Qeyrət 100
54-Himmət 101
55-Psixologiya 103
56-Dil 104
57-Qeybət 106
58-Salam 108
59-Zarafat 110
60-Halal 112
61-Haram 114
62-Ruzi 116
63-Ruzinin artması 118
64-Borc 119
65-Riba (sələm) 122
66-Sədəqə 124
67-İdman 126
68-Səfər etmə 128
69-Ata və ana 130
70-Evlənmə 131
71- Kişi 133
72- Qadın 135
73- Övlad 137
74- Cavan 138
75- Tərbiyə 140
76- Ailə 142
77- Yetim 144
78- Qonaq 146
79- Qonşu 148
80- Sileyi-rəhm (qohumlar arasında bağlılıq yaratmaq) 150
81- Şeytan 152
82- Günah 154
83- Günahın növləri 156
84- Günahın təsirləri 159
85- Günahı pak edən 161
86- Tövbə 163
87- Hökumət 165
88-İctimaiyyət 168
89-Haqq 170

90-Ədalət 171
91- Zülm 173
92- Azadlıq 175
93- Təbabət 177
94- Baş çəkmək (yoluxmaq) 179
95- Paklıq 181
96- Misvak (diş fırçası) 183
97- Ətir 185
98- Yeməlilərin xasiyyətləri 186
99-Behişt 188
100- Cəhənnəm 190

Məsumlardan Kəlamlar

کلام معصومین (ع)

100 Mövzu

1000 Hədis